

**KESTÄVÄN
KEHITYKSEN**
tavoitteet

Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa

**VALTIONEUVOSTON SELONTEKO
KESTÄVÄN KEHITYKSEN
GLOBAALISTA TOIMINTAOHJELMASTA
AGENDA2030:STA**

VALTIONEUVOSTON KANSLIAN JULKAISUJA 2020:7

vnk.fi

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2020:7

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta

Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa

Valtioneuvoston kanslia

ISBN PDF: 978-952-287-942-4

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Painotuotteet
4041-0619

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtioneuvoston kanslia		8.10.2020
Julkaisun nimi	Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta. Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2020:7		
ISBN painettu	978-952-287-938-7	ISSN painettu	2490-0796
ISBN PDF	978-952-287-942-4	ISSN PDF	2490-1164
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-942-4		
Sivumäärä	123	Kieli	suomi
Asiasanat	kestävä kehitys, kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030, Agenda2030, the 2030 Agenda for Sustainable Development		
Tiivistelmä	<p>Kestävän kehityksen toimintaohjelma (Agenda2030) tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä kestäväan kehitykseen, jossa ympäristö, talous ja ihminen otetaan tasavertaisesti huomioon. Agenda2030 on ohjannut Suomen ja muiden maiden kestävän kehityksen työtä vuodesta 2016 lähtien.</p> <p>Tämä selonteko kuvaa Suomen nykytilanteen Agenda2030:n toteuttamisessa, hallituksen toimet kestävän kehityksen tavoitteiden edistämässä, kansallista toimeenpanoa ohjaavat politiikkaperiaatteet, toimeenpanon organisoinnin sekä toimeenpanon seurannan ja arvioinnin toteutuksen.</p> <p>Tätä selontekoa on valmisteltu poikkeuksellisissa oloissa. Koronaviruspandemia on aiheuttanut suuria mullistuksia ympäri maailman, ja vaikuttanut merkittävästi myös suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Hallitus on tehnyt useita toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ollut suojata väestöä sekä turvata yhteiskunnan ja talouselämän toiminta ja vakaus. Koronaviruspandemian johdosta hallituksen lyhyen aikavälin talouspolitiikan agenda on muuttunut merkittävästi.</p> <p>Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma (2019) rakentuu kestäväälle kehitykselle. Hallitusohjelman tavoitteena on osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä yhteiskunta. Hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Tällä tarkoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää talouskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestävää julkista taloutta.</p> <p>Hallitusohjelman tavoitetta sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä Suomesta toimeenpannaan strategisten kokonaisuuksien kautta. Strategiset kokonaisuudet ohjaavat hallituksen työtä myös Agenda2030:n tavoitteiden saavuttamiseksi.</p> <p>Agenda2030:n toimeenpano on kesken eikä tavoitteita olla vielä globaalisti saavutettu. Vaikka edistystä on monessa suhteessa tapahtunut, on toimia huomattavasti nopeutettava ja skaalattava, jotta tavoitteet saavutetaan määräaikaan mennessä. Yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen on nyt vajaa kymmenen vuotta aikaa. Suomi on sitoutunut saavuttamaan Agenda2030:n tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.</p> <p>Agenda2030:n kantavana ja läpileikkaavana teemana on, että kukaan ei jäisi kehityksestä jälkeen. Hallitusohjelma painottaa sosiaalista vastuuta niin, että kannamme vastuuta toisistamme ja yhteisestä tulevaisuudesta. Haluamme, että kaikki pysyvät mukana. Demokratia ja ihmisoikeuksien toteutuminen ovat edellytyksiä sille, että Agenda2030 ja kestävän kehityksen tavoitteet voidaan saavuttaa Suomessa ja globaalisti.</p>		
Kustantaja	Valtioneuvoston kanslia		
Painopaikka ja vuosi	PunaMusta Oy, 2020		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Statsrådets kansli	8.10.2020	
Publikationens titel	Statsrådets redogörelse om det globala handlingsprogrammet Agenda2030 för hållbar utveckling. Mot ett klimatneutralt välfärdssamhälle		
Publikationsseriens namn och nummer	Statsrådets kanslis publikationer 2020:7		
ISBN tryckt	978-952-287-938-7	ISSN tryckt	2490-0796
ISBN PDF	978-952-287-942-4	ISSN PDF	2490-1164
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-942-4		
Sidantal	123	Språk	finska
Nyckelord	Hallbar utveckling, handlingsprogrammet Agenda2030 for hallbar utveckling, Agenda2030		
Referat	<p>Handlingsprogrammet för hållbar utveckling (Agenda 2030) syftar till eliminering av extrem fattigdom och till en hållbar utveckling som jämlikt beaktar miljön, ekonomin och människan. Agenda 2030 har styrt Finlands och andra länders arbete för hållbar utveckling sedan 2016.</p> <p>Denna redogörelse beskriver nuläget i genomförandet av Agenda 2030 i Finland, regeringens åtgärder för att främja målen för hållbar utveckling, de politiska principerna som styr det nationella genomförandet, organiseringen av genomförandet samt uppföljningen och utvärderingen av genomförandet.</p> <p>Denna redogörelse har beretts under exceptionella förhållanden. Coronaviruspandemin har orsakat stora omvälvningar runt om i världen och har också haft en betydande inverkan på det finländska samhällets funktion. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att skydda befolkningen och trygga samhällets och näringslivets verksamhet och stabilitet. På grund av coronaviruspandemin har regeringens agenda för ekonomisk politik på kort sikt förändrats avsevärt.</p> <p>Regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marin (2019) bygger på hållbar utveckling. Målet för programmet är ett inkluderande och kunnigt Finland som är ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle. Målet för regeringens ekonomiska politik är att öka välfärden. Med detta avses en ekologiskt och socialt hållbar ekonomisk tillväxt, en hög sysselsättning och en hållbar offentlig ekonomi.</p> <p>Regeringsprogrammets mål om ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart Finland verställs genom strategiska helheter. De strategiska helheterna styr regeringens arbete också för att uppnå målen i Agenda 2030.</p> <p>Genomförandet av Agenda 2030 pågår fortfarande och målen har ännu inte uppnåtts globalt. Även om framsteg har gjorts i många frågor måste åtgärderna påskyndas och spridas betydligt för att målen ska kunna nås inom utsatt tid. Vi har nu knappt tio år på oss att nå de gemensamma målen. Finland har förbundit sig att uppnå målen för Agenda 2030 före 2030.</p> <p>Det bärande och genomgående temat för Agenda 2030 är att ingen ska lämnas efter i utvecklingen. Regeringsprogrammet betonar socialt ansvar så att vi bär ansvar för varandra och för den gemensamma framtiden. Vi vill att alla ska känna sig inkluderade. Demokrati och tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna är förutsättningar för att målen för Agenda 2030 och hållbar utveckling ska kunna nås i Finland och globalt.</p>		
Förläggare	Statsrådets kansli		
Tryckort och år	PunaMusta Ab, 2020		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Prime Minister's Office	8 October 2020	
Title of publication	Government Report on the 2030 Agenda for Sustainable Development. Towards a carbon-neutral welfare society		
Series and publication number	Publications of the Prime Minister's Office 2020:7		
ISBN (printed)	978-952-287-938-7	ISSN (printed)	2490-0796
ISBN PDF	978-952-287-942-4	ISSN PDF	2490-1164
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-942-4		
Pages	123	Language	Finnish
Keywords	sustainable development, the 2030 Agenda for Sustainable Development, Agenda 2030		
<p>Abstract</p> <p>The 2030 Agenda for Sustainable Development aims to eradicate extreme poverty and to achieve sustainable development where the environment, economy and people are equally taken into account. The 2030 Agenda has guided the work on sustainable development in Finland and other countries since 2016.</p> <p>This report describes the current situation in Finland in implementing the 2030 Agenda, Government's actions in promoting the sustainable development goals, policy principles that guide the national implementation, how the implementation has been organised, and the related monitoring and evaluation procedures.</p> <p>This report was drawn up in exceptional circumstances. The coronavirus pandemic has caused major upheavals around the world and had serious impacts on the Finnish society. The Government has introduced numerous measures to protect the population and ensure the functioning and stability of our society and economy. The pandemic has led to major changes in the Government's short-term economic policy agenda.</p> <p>The programme of Prime Minister Sanna Marin's Government (2019) builds on sustainable development. The Government Programme aims at an 'Inclusive and competent Finland – a socially, economically and ecologically sustainable society'. The Government's goal for its economic policy is to increase wellbeing and prosperity. This means ecologically and socially sustainable economic growth, high employment and sustainable general government finances.</p> <p>The Government's aim of a socially, ecologically and economically sustainable Finland is implemented under strategic themes. These themes also guide the Government's work to reach the goals of the 2030 Agenda.</p> <p>The implementation of the 2030 Agenda is still under way, and on the global scale its goals have not been reached. Progress has been made in many respects, but actions need to be speeded up and scaled to reach the goals by the envisaged deadline. Now there is less than ten years left to reach the common goals. Finland is committed to reaching the goals of the 2030 Agenda by 2030.</p> <p>The overarching and cross-cutting theme of the 2030 Agenda is that no one is left behind. The Government Programme stresses social responsibility, i.e. that we bear the responsibility for each other and our common future. We want to make sure that everyone stays on board. Democracy and respect for human rights are the key conditions for achieving the objectives of the 2030 Agenda and the sustainable development goals in Finland and globally.</p>			
Publisher	Prime Minister's Office		
Printed by (place and time)	PunaMusta Ltd, 2020		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

1	Johdanto	9
2	Suomen tilanne Agenda2030n toimeenpanossa	13
3	Hallituksen työ Agenda2030n toimeenpanemiseksi	17
3.1.	Hallitusohjelma tavoittelee kestävän kehityksen Suomea 2030	17
3.2	Hallitusohjelman strategiset kokonaisuudet sisältävät konkreettiset toimenpiteet	23
3.3	Hallitus tekee työtä kaikkien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi	25
Tavoite 1:	Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta	25
Tavoite 2:	Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävää maataloutta	29
Tavoite 3:	Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille	32
Tavoite 4:	Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet	37
Tavoite 5:	Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia	42
Tavoite 6:	Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille	46
Tavoite 7:	Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille	49
Tavoite 8:	Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttää ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja	52
Tavoite 9:	Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävää teollisuutta ja innovaatioita	58
Tavoite 10:	Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä	63
Tavoite 11:	Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä yhdyskunnat	68
Tavoite 12:	Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys	72
Tavoite 13:	Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan	75
Tavoite 14:	Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävä käyttöä	80
Tavoite 15:	Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävä käyttöä; edistää metsien kestävä käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen	83
Tavoite 16:	Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla	87
Tavoite 17:	Tukea vahvemmin kestävän kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta .	92

4	Toimeenpanon politiikkaperiaatteet sekä lupaukset politiikan uudistamisesta	96
5	Agenda2030n kansallisen toimeenpanon organisointi.....	103
6	Agenda2030n kansallisen toimeenpanon seuranta ja arviointi.....	106
7	Kohti ylivaalikautista kestävän kehityksen politiikkaa.....	111
	Liite 1 Kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030n tavoitteet ja alatavoitteet	113

1 Johdanto

Kuva 1. Kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n tavoitteet

Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma – Agenda2030 – on ohjannut Suomea ja muita maita kohti kestävämpää tulevaisuutta vuodesta 2016 lähtien. Agenda2030 tähtää köyhyyden poistamiseen sekä kestäväan kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. Agenda2030 sovittiin YK:n jäsenmaiden kesken vuonna 2015. Yhdessä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi on aikaa jäljellä kymmenen vuotta.

Agenda2030n tavoitteiden toimeenpano on kesken eikä niitä olla vielä globaalisti saavutettu. Vaikka edistystä on monessa suhteessa tapahtunut, on toimia huomattavasti nopeutettava ja laajennettava, jotta tavoitteet saavutetaan vuoteen 2030 mennessä. Koronaviruspandemia on hidastanut monien tavoitteiden saavuttamista globaalisti.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma (2019) rakentuu kestäväälle kehitykselle. Hallitusohjelman tavoitteena on osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä yhteiskunta. Hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Tällä tarkoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää talouskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestävää julkista taloutta. Hallitusohjelman tavoitetta sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä Suomesta rakennetaan strategisten kokonaisuuksien kautta, jotka konkretisoivat hallituksen tavoitteita ja kuvaavat niiden sisällön.

Lisäksi hallitus on ohjelmassaan luvannut uudistaa poliittista kulttuuria ja päätöksentekoa vahvistamalla hallinnon jatkuvaa oppimista, uudistamalla vuorovaikutusta, rakentamalla pitkän aikavälin politiikkaa ja sitoutumalla tietopohjaiseen politiikantekoon. Poliitiikan uudistamislupauksissa korostetaan myös vahvasti syrjimättömyyden sekä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden periaatetta.

Tämä selonteko esittelee toimenpiteet, joilla hallitus edistää kunkin 17 kestävän kehityksen tavoitteen toteutumista Suomessa ja globaalisti. Selonteko kuvaa Suomen nykytilanteen Agenda2030:n toteuttamisessa, hallituksen toimet kunkin 17 kestävän kehityksen tavoitteen osalta, toimeenpanotyötä ohjaavat politiikkaperiaatteet, kansallisen toimeenpanon organisoinnin, sekä toimeenpanon seurannan ja arvioinnin mekanismit. Tähän selontekoon kirjattuja toimenpiteitä toteutetaan Julkisen talouden suunnitelman ja talousarvioprosessin päättämien resurssien puitteissa. Hallinnossa on runsaasti jatkuvaluonteista toimintaa ja toimia, joita ei ole kirjattu tähän selontekoon, mutta jotka oleellisesti edistävät kestävän kehityksen toteutumista.

Tätä selontekoa on valmisteltu poikkeuksellisissa oloissa. Koronaviruspandemia on aiheuttanut suuria mullistuksia ympäri maailman, ja vaikuttanut merkittävästi myös suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Hallitus on tehnyt useita toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ollut suojata väestöä sekä turvata yhteiskunnan ja talouselämän toiminta ja vakaus. Koronaviruspandemian johdosta hallituksen lyhyen aikavälin talouspolitiikan agenda on muuttunut merkittävästi.

Agenda2030:n kantavana ja läpileikkaavana teemana on, että kukaan ei jäisi kehityksestä jälkeen. Hallitusohjelma toteaa, että pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa taloutta hoidetaan ihmistä varten, ei päinvastoin. Hallitusohjelma painottaa sosiaalista vastuuta niin, että kannamme vastuuta toisistamme ja yhteisestä tulevaisuudesta. Haluamme, että kaikki pysyvät mukana.

Demokratia ja ihmisoikeuksien toteutuminen ovat edellytyksiä sille, että Agenda2030 ja kestävän kehityksen tavoitteet voidaan saavuttaa Suomessa ja globaalisti. Suomi on sitoutunut YK:n yleismaailmallisiin arvoihin ja toimii kansainvälisen oikeuden, demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Suomalainen demokratia nojaa oikeusvaltioon, jossa

perustuslaki antaa vahvan suojan jokaisen yksilön ihmisarvolle ja koskemattomuudelle sekä muille perusoikeuksille.

Suomi sitoutuu vahvasti EU:n jäsenyyteen ja unionin kehittämiseen sekä sen perusarvojen mukaiseen politiikkaan. Agenda2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen niin Suomessa kuin muissakin EU-jäsenmaissa on monelta osin kytköksissä Euroopan unionissa tehtävään päätöksentekoon. Dialogin vahvistaminen komission ja jäsenmaiden välillä Agenda2030:n toimeenpanoon liittyvissä kysymyksissä mm. eurooppalaisen ohjausjakson kautta on tärkeää.

Vaikka hallituksen lyhyen aikavälin talouspolitiikan agenda on koronaviruspandemian johdosta muuttunut, ovat pitkän aikavälin haasteet pitkälti samoja kuin aiemminkin. Nykyisessä tilanteessa on entistään tärkeämpää panostaa työllistämistoimiin, edistää kiertotaloutta, tehdä sote-uudistus, lisätä tuottavuutta ja rajoittaa menojen kasvua heti akuutin kriisin väistyttyä. Ilmastonmuutos jatkuu, ja ilmastoratkaisuja on tehtävä entistään pontevammin. Samalla on turvattava demokratian ja oikeusvaltion toimivuus sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Kestävän kehityksen tavoitteet sekä pitkäjänteinen, ylisukupolvinen ja ylivaalikautinen ajattelu ja toiminta ovat koronaviruspandemiasta huolimatta hallituksen työn lähtökohtana, ja muodostavat kestävän hyvinvoinnin perustan. Suomi kantaa globaalia vastuuta myös kriisiaikana, ja tukee pitkäjänteisesti monenkeskistä yhteistyötä, hauraita maita ja haavoittuvia ihmisryhmiä.

Koronaviruspandemia on iskenyt voimakkaasti Eurooppaan ja ratkaisuja haetaan yhteisesti. Eurooppa-neuvosto sopi heinäkuussa 2020 EU:n budjetista vuosiksi 2021–2027. Lisäksi sovittiin uudesta 750 miljardin euron koronaelpymisrahastosta, jolla EU:n talousarviota voidaan kasvattaa rahoitusmarkkinoilta hankitulla uudella rahoituksella vuosina 2021–2024. Suomi käyttää EU:n rahoitusinstrumenttien tarjoamat mahdollisuudet täysimääräisesti hyväkseen. Koronakriisin hallintaan, jälkihoitoon ja jälleenrakennukseen tähtäävien toimenpiteiden tulee edistää vihreää siirtymää Suomessa hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Globaalisti Suomella on vastuu jalanjäljestämme ja toimiemme vaikutuksista. Suomen ihmisoikeusperusteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja sen osana kehityspolitiikka ovat tärkeimpiä globaalin vastuunkannon välineitä. Kehityspolitiikan päätavoite on kestävän kehityksen Agenda 2030:n ja Pariisin ilmastosopimuksen kansainvälinen toimeenpano köyhyyden poistamiseksi, eriarvoisuuden vähentämiseksi ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi. Tämä vahvistaa ihmisoikeuksien toteutumista, lisää vakautta ja vahvistaa globaalia turvallisuutta. Turvallinen ja kestävästi kehittyvä maailma on myös suomalaisten etu. Agenda2030:n tavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös maailman humanitaarisiin tarpeisiin vastaamista ja tarpeiden taustalla oleviin syihin puuttumista.

Koronaviruspandemian myötä ensimmäistä kertaa yli 20 vuoteen äärimmäinen köyhyys maailmassa lisääntyy ja kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen on vakavasti uhattuna. Köyhimmät ihmiset ovat kriisissä erityisen haavoittuvassa asemassa. Monissa maissa taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset ovat terveyskriisiä laajempia ja pitkäkestoisempia. Kriisin myötä eriarvoisuus on lisääntynyt, sukupuolten välinen tasa-arvo on heikentynyt, ruokaturva on heikentynyt ja oppimistulokset kärsivät. Kielteisiä vaikutuksia nähdään myös maiden sisäiseen vakauteen ja turvallisuuteen sekä ihmisoikeuksien ja demokratiakehitykseen.

Suomi ja Suomen hallitukset ovat toimeenpanneet Agenda2030:a alusta saakka määrätietoisesti. Tämä selonteko on toinen toimeenpanosuunnitelma, joka annetaan selontekona eduskunnalle. Tämän laajasti poikkihallinnollisen selonteon laadinnan koordinaatiosta on vastannut valtioneuvoston kanslia yhdessä kaikki ministeriöt kattavan koordinaatioverkon kanssa.

2 Suomen tilanne Agenda2030n toimeenpanossa

Suomi on muiden pohjoismaiden rinnalla kansainvälisten kestävä kehityksen vertailujen kärjessä. Bertelsmann-säätiön ja UN Sustainable Development Solutions Networkin vuosittaisessa maavertailussa¹ Suomi on useana vuonna sijoittunut kärkikolmikkoon Ruotsin ja Tanskan jälkeen. Raportin mukaan Suomi on jo saavuttanut tai on saavuttamassa ne Agenda2030:n päätavoitteet, jotka liittyvät köyhyyden poistamiseen, terveyteen ja hyvinvointiin, laadukkaaseen koulutukseen, puhtaaseen veteen, energian saatavuuteen ja puhtautteen, säälliseen työhön ja talouskasvuun, teollisuuteen ja innovaatioihin, eriarvoisuuden vähentämiseen, kaupunkien ja paikallisyhteisöjen kestävyteen, sekä instituutioiden ja oikeusjärjestelmän toimivuuteen. Suomen suurimmat haasteet puolestaan liittyvät kulutus- ja tuotantotapojen muutostarpeeseen, ilmastotoimiin, merien ja vesistöjen tilaan sekä muiden maiden tukemiseen Agenda2030:n toimeenpanossa (erityisesti kehitysavun alhainen määrä). Eurostatin vuosittainen indikaattoriraportti² sekä OECD:n laatima vertailuraportti³ tukevat näitä havaintoja.

Muista Pohjoismaista Ruotsi ja Tanska ovat vertailuissa usein Suomea edellä. Suomi pärjää Ruotsia ja Tanskaa huonommin erityisesti sukupuolten välisessä palkkatasa-arvossa, asukaslukuun suhteutetuissa hiilidioksidipäästöissä, koulutuksen tai työn ulkopuolella olevien nuorten määrässä sekä kehitysrahoituksen määrässä. Globaalin vastuun toteuttaminen ja kulutus- ja tuotantotapojen muutostarpeet ovat kaikille Pohjoismaille yhteisiä haasteita.

Helmikuussa 2019 valmistunut kansallisen kestävä kehityksen politiikan kokonaisarvio Polku2030⁴ määrittä indikaattorianalyysin sekä haastattelujen perusteella Suomen kestävä kehityksen vahvuuksiksi osaamisen ja yhteiskunnan vakauden. Sellaisiksi

1 <https://www.sdgindex.org/>

2 <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9940483/KS-02-19-165-EN-N.pdf/1965d8f5-4532-49f9-98ca-5334b0652820>

3 <http://www.oecd.org/publications/measuring-distance-to-the-sdg-targets-2019-a8caf3fa-en.htm>

4 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161458>

sisältökysymyksiksi, joissa jo käynnissä olevaa työtä tulisi vahvistaa, tunnistettiin energiajärjestelmän kestävyys, metsien kestävä käyttö, vesiekosysteemin kestävyys, kestävä ruokajärjestelmä sekä yhteiskunnallisen osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen. Suomalaisten kulutuksen globaali jalanjälki tunnistettiin Polku2030 -arvioinnissa teemaksi, jossa tarvittaisiin nykyistä kattavampia politiikkatoimia.

Kansallisesti kestävä kehityksen tilaa seurataan kymmenen seurantakorin ja reilun neljänkymmenen indikaattorin avulla. Näiden valossa Suomen tilanne näyttäytyy seuraavalta:

1 Luonnon ja ympäristön tila⁵

Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on jatkunut. Toisaalta ympäristön tila on myös kehittynyt parempaan suuntaan, muun muassa suurten yksittäisten kuormituslähteiden päästöjä on saatu vähennettyä. Ravinnepäästöt vesiin ovat vähentyneet, mutta silti osaan vesistöjemme, ja erityisesti Itämeren, tilaan vaikuttaa edelleen liiallinen ravinnekuormitus. Sekä sisävetemme että Itämeri kärsivät yhä rehevöitymisestä. Ilmanlaatu on Suomessa kansainvälisesti vertaillen hyvä.

2 Resurssiviisas talous ja hiilineutraali yhteiskunta⁶

Suomi on uusiutuvan energian käytössä Euroopan unionin kärkimaita. Suomen kasvihuonepäästöt ovat kääntyneet pidemmällä aikavälillä laskuun, mutta niiden vähentäminen vaatii vielä paljon työtä. Suomen kasvihuonekaasupäästöistä valtaosa syntyy energiasektorilla ja liikenteessä. Metsät ovat Suomen tärkein hiilinielu.

3 Julkiset hankinnat ja kuluttaminen⁷

Suomalaisen keskimääräinen hiilijalanjälki on noin 10,3 tonnia vuodessa. Asumisen ja autoilun hiilijalanjälki on pienentynyt, mutta elintarvikkeiden hiilijalanjälki on pysynyt ennallaan. Julkisiin hankintoihin käytetään vuosittain 30–35 miljardia euroa, mutta hankintojen vaikuttavuudesta ei ole määrällistä seurantatietoa.

5 <https://kestavakehitys.fi/luonnon-ja-ympariston-tila>

6 <https://kestavakehitys.fi/seuranta/resurssiviisas-talous>

7 <https://kestavakehitys.fi/seuranta/julkiset-hankinnat-ja-kuluttaminen>

4 Asuminen ja yhdyskunnat⁸

Asumista ja yhdyskuntia muuttavat väestön ikääntyminen, kaupungistuminen ja ilmastonmuutos. Suomessa rakennetaan eniten isoimpiin kaupunkeihin, jolloin niiden asukastiheys kasvaa. Tämä luo yhä paremmat edellytykset toimivalle joukkoliikenteelle. Pienemmissä kaupungeissa ja maaseudulla taas palveluiden saavutettavuus heikkenee. Ikääntyneistä yhä useampi asuu omassa kodissaan.

5 Terveysten edellytykset⁹

Suomalaisten koettu elämänlaatu on korkealla tasolla ja paranee edelleen. Koettu hyvinvointi on yhteydessä sosiaaliseen ja taloudelliseen asemaan niin, että parempiosaisilla on parempi elämänlaatu. Etelä- ja länsisuomalaiset ovat terveempiä kuin itä- ja pohjoissuomalaiset. Lähisuuhdeväkivalta uhkaa erityisesti naisia. Suomi on naisille EU:n toiseksi väkivaltaisim maa (FRA 2014).

6 Yhteiskunnallinen eriarvoisuus¹⁰

Suurella osalla suomalaisista elintaso ja elämänlaatu ovat parantuneet viime vuosikymmeninä. Tuloerot kasvoivat vuosituhannen vaihteessa, mutta sen jälkeen tuloerojen ja pienituloisuuden kasvu näyttää pysähtyneen. Tuloerot Suomessa ovat edelleen EU-maiden pienimpiä. Tuen tarve ei ole vähentynyt. Viimesijaiseen toimeentuloturvaan tukeutuu yhä useampi taloudellisen tuen tarvitsija. Varallisuuserot ovat myös yksi keskeinen taloudellisesta eriarvoisuudesta kertova tekijä. Tilastokeskuksen mukaan varallisuuserot ovat kasvaneet tällä vuosituhanella ja myös vuoden 2008 talouskriisin jälkeen.

7 Syrjäytyminen ja yhteiskunnallinen osallisuus¹¹

Työn tai koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä Suomessa on hiukan vähentynyt viime vuosina. Myös teini-ikäisten poikien yksinäisyyden kokemus on vähentynyt. Pojat kuitenkin kokevat yksinäisyyttä tyttöjä enemmän. Suomi menestyy hyvin korruptiota ja lehdistönvapautta koskevissa vertailuissa.

⁸ <https://kestavakehitys.fi/seuranta/asuminen-ja-yhdyskunnat>

⁹ <https://kestavakehitys.fi/seuranta/terveyden-edellytykset>

¹⁰ <https://kestavakehitys.fi/seuranta/yhteiskunnallinen-eriarvoisuus>

¹¹ <https://kestavakehitys.fi/seuranta/syrjaytyminen-ja-yhteiskunnallinen-osallisuus>

8 Työelämä, laatu ja muutos¹²

Työelämä muuttuu vauhdilla. Työllisyysaste on viime vuosina parantunut ja yhä harvempi työssäkäyvä on pienituloinen. Vaikka kansainvälisesti vertaillen moni asia on suomalaisten työelämässä kestäväällä pohjalla, naisten ja miesten välinen epätasa-arvo näyttäytyy suurena. Palkkaero ei kapene toivottua vauhtia ja naiset pystyvät vaikuttamaan työhönsä miehiä vähemmän. Naisten ja miesten välinen palkkaero on suurempi kuin EU-maissa keskimäärin.

9 Koulutus ja osaamisen kehittäminen¹³

Suomi tunnetaan koulutuksen kärkimaana. Suomessa myös kirjastopalveluiden käyttö on maailman huippua. Tutkimus- ja kehitysmenot ovat kääntyneet tauon jälkeen nousuun ja kestävä kehitys otetaan huomioon kouluissa ja päiväkodeissa yhä paremmin. Suomalaisnuorten perinteisesti vahva lukutaito on kuitenkin heikkenemässä. Tyttöjen ja poikien väliset oppimiserot ovat OECD-maiden suurimpia. Miehet myös kouluttautuvat naisia vähemmän.

10 Globaali vastuu ja johdonmukaisuus¹⁴

Suomi on monenkeskisen yhteistyön ja kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän vankka tukija. Suomi on sitoutunut köyhimpien ja haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten ja vähiten kehittyneissä maissa elävien elämän parantamiseen. Suomi edistää rauhaa ja vakautta sekä pyrkii ehkäisemään konflikteja muun muassa kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun, rauhanvälityksen ja diplomatian keinoin. Suomi osallistuu kriisinhallintaoperaatioihin aktiivisesti väkilukuunsa nähden. Kehitysyhteistyön rahoitustaso putosi 2016 ja on jäänyt merkittävästi alle YK:n tavoitteen. Samalla myös ilmatorahoitus kehityville maille on vähentynyt. Suomalaisten kulutuksen globaaleja vaikutuksia tunnetaan huonosti.

Kestävän kehityksen kansalaisraadin näkemys kestävän kehityksen tilasta

Kestävän kehityksen kansalaisraati kokosi tammikuussa 2020 noin 500 suomalaista arvioimaan Suomen kestävän kehityksen tilaa. Raatilaiset olivat vuoden 2019 tapaan huolestuneita nuorten tulevaisuudesta. Raatilaisia huolestutti erityisesti nuorten lukutaidon heikkeneminen, luonnon monimuotoisuuden nykytila, ympäristölle haitallisten tukien määrä, suomalaisten kulutuksen hiilijalanjälki sekä jokien ravinnekuormitus Itämereen.

¹² <https://kestavakehitys.fi/seuranta/tyoelama-laatu-ja-muutos>

¹³ <https://kestavakehitys.fi/seuranta/koulutus-ja-osaamisen-kehittaminen>

¹⁴ <https://kestavakehitys.fi/seuranta/globaali-vastuu-ja-johdonmukaisuus>

Raati- ja osastojen mielestä perustoimeentulotuen saajien sekä vastentahtoisesti osa-aikatyötä tekevien määrä on Suomessa edelleen suuri eikä nykyinen kehitys näytä lupaavalta. Myös sukupuolten välinen palkkaero on raati- ja osastojen mukaan merkittävä. Toisaalta kansalaisraati totesi monien asioiden olevan Suomessa hyvällä tolalla. Tyytyväisiä oltiin erityisesti suomalaisten elämänlaatuun, hyvään koulutustasoon sekä alhaiseen sairastavuuteen. Nuorten luottamus suomalaiseen yhteiskuntaan sekä kiinnostus yhteiskunnallisiin asioihin nähtiin myönteisinä asioina. Ympäristöasioista hyvänä pidettiin ilmanlaatua sekä uusiutuvan energian kasvavaa osuutta energian loppukäytöstä.

3 Hallituksen työ Agenda2030n toimeenpanemiseksi

3.1. Hallitusohjelma tavoittelee kestävän kehityksen Suomea 2030

Pääministeri Marinin hallitusohjelma (2019) rakentuu kestävälle kehitykselle. Hallitusohjelman tavoitteena on Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta, joka kantaa myös globaalia vastuuta köyhimpien maiden kestävästä kehityksestä.

Työtä tehdään hallitusohjelman toimien lisäksi kaikissa kestävyiden eri osa-alueissa myös useilla muilla jatkuvaluonteisilla toimilla, jotka ovat hallinnon vastuulla.

Ekologisesti kestävä Suomi

Agenda2030:n tavoitteena on kääntää globaali kehitys uralle, jossa ihmisten hyvinvointi, ihmisoikeudet, talouden vauraus ja yhteiskuntien vakaus turvataan ympäristön kannalta kestävällä tavalla. Ympäristön kannalta kestävä toiminta tarkoittaa sitä, että luonnon kantokyvyn rajoja ei rikota. Toisin sanoen kaiken toiminnan maapallolla tulisi mahtua luonnon kantokyvyn rajoihin. Luonnon kantokyvyn suhteen on globaalisti ylitetty jo useita rajoja, liittyen mm. ilmastoon, maan käyttöön, luonnon monimuotoisuuteen sekä typen ja fosforin kiertoon. Luonnon monimuotoisuuden häviäminen ja ympäristön tuhoutuminen uhkaavat muiden kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Luonnon hyvinvointi on reunaehto ja edellytys myös ihmisten elämälle ja hyvinvoinnille.

Hallitusohjelma toteaa, että luonnonvarojen käyttö on suhteutettava kestävän kehityksen tavoitteisiin. Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista vain, jos ilmaston lämpeneminen ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen pysäytetään. Suomi haluaa olla edelläkävijä ja näyttää tietä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Suomella voi olla pieni jalanjälki mutta suuri kädenjälki. Suomi pyrkii olemaan hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen pian tämän

jälkeen. Sähkön ja lämmön tuotanto tulee olla lähes päästötöntä 2030-luvun loppuun mennessä. Hiilinieluja vahvistetaan, asumisen sekä rakentamisen ja liikkumisen hiilijalanjälkeä pienennetään. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen pysäytetään.

Ekologista kestävyyttä rakennetaan hallitusohjelman toimien lisäksi useilla muilla jatkuvaluonteisilla toimilla, jotka ovat hallinnon vastuulla. Näitä ylläpitäviä rakenteita ja toimintoja ovat muun muassa kansainvälisten ja alueellisten ympäristö- ja ilmastosopimusten toimeenpano, kansainvälinen ilmastoyhteistyö ja -rahoitus, merkittävältä osin kehitysyhteistyö, kansallisen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman toimeenpano, kansallinen suojelualueverkosto ja jokamiehenoikeudet, kestävää yhdyskuntasuunnittelua tukeva maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntö, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kansalliset kaupunkipuistot, liikennejärjestelmäsuunnittelua koskeva lainsäädäntö, vesien ja merenhoidon toimenpideohjelmat ja seurantaohjelmat sekä kansallisen metsästrategian toimeenpano. Kansallisen metsästrategian toimenpiteet kattavat myös sosiaalisen, taloudellisen, ekologisen ja kulttuurisen kestävyuden.

Ekologisesti kestävä Suomen ja maailman puolesta työskennellään erityisesti neljässä hallitusohjelman strategisessa kokonaisuudessa: Kestävä talouden Suomi, Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi, Suomi kokoaan suurempi maailmalla sekä Elinvoimainen Suomi.

Sosiaalisesti kestävä Suomi

Agenda2030:n kantavana ja läpileikkaavana teemana on, että kukaan ei jäisi kehityksestä jälkeen. Agenda2030 korostaa ihmisarvoa kaiken perustana. Agenda2030n toimeenpanossa pyritään globaalisti tavoittamaan ensimmäisinä ne, jotka ovat jääneet kauimmaksi jälkeen. Agenda2030 tavoittelee maailmaa, jossa kunnioitetaan yleisesti ihmisoikeuksia ja -arvoa, oikeusturvaa, oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä; jossa kunnioitetaan rotua, etnisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta; ja jossa jokaisella on tasa-arvoiset mahdollisuudet toteuttaa itseään ja antaa osansa yhteiseen hyvinvointiin.

Hallitusohjelma painottaa, että kannamme vastuuta toisistamme ja yhteisestä tulevaisuudesta niin, että kaikki pysyvät mukana. Sivistys on tärkeimpiä arvojamme ja ihmisen vapauden tae. Luottamus ihmisten kesken ja yhteiskunnan toimijoiden välillä on edellytys sosiaalisesti kestävä yhteiskunnan rakentamiselle. Pohjoismaisen hyvinvointimallimme kulmakivinä ovat ihmisten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, verorahoitteiset hyvinvointi-, turvallisuus-, koulutus-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut, suuri sosiaalinen liikkuvuus ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta. Hallitus on sitoutunut rakentamaan Suomea, joka on suvaitsevainen sekä kunnioittaa ja edistää jokaisen ihmisoikeuksia. Hallitusohjelman pyrkimyksenä on hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen, lapsi- ja perhe- ja ikäystävällisyyden edistäminen, jokaiselle kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden

parantaminen ja sosiaaliturvan uudistaminen. Suomalaisen palvelujärjestelmän tavoitteena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia, terveyttä, toiminta- ja työkykyä ja sosiaalista turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, ottaen huomioon myös alueellisen näkökulman.

Perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja yhtäläinen pääsy oikeuksiin ovat sosiaalisesti kestävästä yhteiskunnan perusedellytyksiä. Hallituksen tavoitteena on toimiva demokratia sekä laadukas lainsäädäntö, joka edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Perus- ja ihmisoikeuspolitiikan vahvistamiseksi valmistellaan kolmas kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma, ja ihmisoikeusongelmien tunnistamisen ja raportoinnin ongelmiin puututaan määrätietoisesti turvaamalla erillisvaltuutettujen ja muiden viranomaisten toiminta, sekä kansalaisjärjestöjen ja kansainvälisten toimijoiden toimintaedellytykset.

Ihmisoikeusperustaisuus on Suomen kokonaisvaltaisen ulkopoliittikan ml. kehityspolitiikan ja -yhteistyön lähtökohta. Suomi painottaa naisten ja tyttöjen aseman parantamista sekä helposti syrjäytyvien ihmisten kuten vammaisten henkilöiden asemaa. Hallitusohjelma tähtää siihen, että 85 prosentissa uusista kehitysyhteistyöhankeista sukupuolten tasa-arvo on joko ensisijainen tavoite tai valtavirtaistettu OECD:n määritelmien mukaisesti. Hallitusohjelma tähtää myös kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön vahvistamiseen sekä tuen kasvattamiseen. Tavoitteena on vahvistaa globaalilla tasolla kaikkien tasavertaista osallistumista kestäväan kehitykseen, huomioiden erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset. Suomen humanitaarisen avun tavoitteena on pelastaa ihmishenkiä ja lievittää kärsimystä ja inhimillistä hätää kriisialueilla. Apu perustuu aina todellisiin tarpeisiin eikä sitä voida antaa poliittisin perustein. Syrjimättömyys on keskeistä myös humanitaarisessa toiminnassa.

Sosiaalisesti kestävästä kehityksen kannalta olennaisten tavoitteiden toteutuminen edellyttää Suomessa ensi sijassa olemassa olevien rakenteiden ylläpitoa, tilanteen seuranta ja rakenteiden toimivuuden jatkuvaa kehittämistyötä. Sosiaalisesti kestävästä kehityksen kannalta on ensiarvoista pitää yllä toimivia yhteiskuntarakenteita, jotka vähentävät eriarvoisuutta sekä edistävät väestöjen terveyttä ja hyvinvointia. Tehokkaasti toimiva talousjärjestelmä edesauttaa sosiaalisten päämäärien toteutumista, joiden saavuttaminen taas osaltaan edistää talouden vakaata kehitystä, yhteiskuntarauhaa sekä turvallisuutta. Toimivat yhteiskuntarakenteet ovat pitkäaikaisen kehityksen tulos. Suomessa on onnistuttu vähentämään köyhyyttä ja eriarvoisuutta universaalien koko väestön kattavan sosiaaliturvan avulla. Samaan päämäärään tähtäävät myös tulonjakoa tasaava verotus sekä tulonsiirrot pienituloisille. Julkisesti järjestetyt peruspalvelut on turvattu kaikille varallisuudesta, yhteiskunnallisesta asemasta tai tuloista riippumatta. Tärkeä tasa-arvon mahdollistava tekijä on julkisin varoin kustannettava opiskelijalle maksuton koulutus, joka kattaa myös tutkintoon johtavat korkeakouluopinnot, samoin kuin laajalti saatavilla olevat kulttuuri- ja liikuntapalvelut. Sukupuolten ja eri väestöryhmien tasa-arvoa edistää yksilöllinen

tarkastelutapa. Syrjäytymisen ehkäisy on keskeinen yhteiskuntapolitiikan lähtökohta tarveharkintaisissa etuuksissa ja palveluissa. Ympäristöterveydenhuolto ehkäisee ja poistaa elinympäristössä esiintyviä terveyshaittoja. Terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn kannalta on olennaista turvata riittävien terveystalveluiden ohella toimiva sanitaatio, eli puhtaan veden saanti, hyvä hygienian taso sekä tehokas viemärointi.

Hallituksen tavoitteena on vähentää alueiden välistä ja kuntien sisäistä eriytymistä. Hallitus torjuu väestön keskittymistä ja sen seurauksia koko Suomessa mahdollistamalla riittävät voimavarat alueiden ja kuntien elinvoiman ja toimintakyvyn parantamiseksi. Hallitus panostaa aluepolitiikassaan esimerkiksi alue- ja teemalähtöiseen sopimusperustaisuuteen ja kumppanuuteen perustuvaan aluekehityksen toimintamalliin, joka vastaa kunkin alueen erityispiirteisiin.

Sosiaalisesti kestävää Suomea ja maailmaa rakennetaan kaikissa hallitusohjelman strategisissa kokonaisuuksissa.

Taloudellisesti kestävä Suomi

Agenda2030 keskeisenä teemana on edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua. Kaikille valtioille pyritään rakentamaan vahva taloudellinen perusta, ja kaikkia koskeva kestävä talouskasvu on hyvinvoinnin kannalta olennaisen tärkeää. Samalla Agenda 2030 tuo esiin, että sosiaalinen ja taloudellinen kehitys riippuvat maapallon luonnonvarojen kestävästä hallinnoinnista. Kestävän ja kaikkia koskevan talouskasvun edellytyksiä ovat demokratia, hyvä hallintotapa ja oikeusturva sekä mahdollisuuksia tarjoava toimintaympäristö. Agenda 2030 pyrkii rakentamaan dynaamisia, kestäviä, innovatiivisia ja ihmislähtöisiä talouksia edistämällä erityisesti nuorison työllistymistä ja naisten taloudellisia mahdollisuuksia sekä säällisiä työpaikkoja kaikille. Agenda 2030 nostaa esiin koulutuksen merkityksen: kaikki maat hyötyvät terveestä ja koulutetusta työvoimasta. Jokaisella maalla on ensisijainen vastuu omasta taloudellisesta ja sosiaalisesta kehityksestään.

Pääministeri Marinin hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Tällä tarkoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää talouskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestävää julkista taloutta. Kestävä talouskasvu nojaa paitsi työllisyysasteen nostamiseen, myös työn tuottavuuden vahvistumiseen. Tuottavuuden kasvun tärkeimmät tekijät ovat osaaminen ja innovaatiot, työhyvinvointi, sekä uudistuvat toimintatavat työn murroksessa. Kasvu voi perustua sekä aineellisten resurssien tehokkaampaan ja kestävämpään käyttöön että aineettomaan arvonluontiin. Digitaalitekniologialla on keskeinen rooli siinä, kuinka lukuisat erilaiset sisällöt voidaan muuntaa aineettomaksi tarjoten samalla uusia arvonluonnin ja työnteon mahdollisuuksia. Hallitusohjelman mukaan Suomen menestys riippuu kyvystä hyödyntää muutoksen tarjoamia mahdollisuuksia ja kehittää olemassa olevia vahvuuksia. Tässä koulutuksella on keskeinen rooli. Hallitusohjelmassa todetaan,

että ihmisarvoisten ja laadukkaiden palvelujen ja koko väestön toimeentulon turvaaminen edellyttävät, että julkinen talous on vakaalla pohjalla ja että sitä hoidetaan kestäväällä tavalla. Hallitus haluaa huolehtia elämisen ja yrittämisen edellytyksistä koko Suomessa monimuotoisesti alueiden ja kaupunkien tarpeet huomioon ottaen: metropolialue, yli 100 000 asukkaan suuret kaupungit ja yliopistokaupungit, keskisuuret maakuntakeskusten kaupunkiseudut, seutukaupungit sekä harvaan asutut alueet.

Hallitus on sitoutunut vahvistamaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä johdonmukaisesti niin, että ei ajauduta kestäättömän velkaantumisen uralle, joka pakottaisi tulevaisuudessa menojen leikkauksiin tai verojen korottamiseen. Hallitus kiinnittää erityistä huomiota päätösten vaikutuksiin pitkällä aikavälillä. Perinteisten taloudellisten mittarien tukena ja rinnalla päätöksenteon valmistelun tukena hyödynnetään mittareita, jotka kuvaavat taloudellista, ekologista ja sosiaalista hyvinvointia.

Koronaviruspandemian aiheuttama kriisi on muuttanut talouden tilannekuvaa selvästi synkemmäksi. Bruttokansantuotteen selvä lasku vuonna 2020 sekä jatkuva epävarmuus niin globaalisti kuin Euroopassa hidastavat toipumista. Valtio on velkaantunut merkittävästi lyhyessä ajassa ottaessaan koronan aiheuttamaa iskua vastaan taloudessa. Nämä vaikuttavat edellytyksiin luoda pitkän aikavälin kestävä kasvua sekä laajemmin koko Agenda 2030-tavoitteiden saavuttamiseen. Kriisi on myös luonut tarpeen täsmentää hallitusohjelman tavoitteita julkisen talouden pidemmän aikavälin vakauttamisesta. Hallitus on linjannut kestävyystiekartan ensimmäisessä vaiheessa kesäkuussa 2020, että tavoitteena on vakauttaa julkisen talouden velka suhteessa BKT:een vuosikymmenen loppuun mennessä. Velkasuhteen vakauttamisen saavuttaminen edellyttää julkisen talouden vahvistamista. Yhden vaalikauden mittaisen tavoiteasettelun sijaan on syytä linjata julkisen talouden kestävydestä useamman vaalikauden tähtäimellä. Näin ollen julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä turvaavia toimia tulee jatkaa myös kuluvan vaalikauden jälkeen.

Kestävyystiekartan toteutumista seurataan ja sitä päivitetään säännöllisesti julkisen talouden suunnitelmasta ja valtion talousarvioesityksestä päätettäessä. Jos valmisteltavat rakenteelliset uudistukset ja kasvua vauhdittavat uudistukset eivät riitä vahvistamaan julkista taloutta tavoitellusti, hallitus on sitoutunut toteuttamaan uusia toimenpiteitä tai turvautumaan myös julkisiin tuloihin ja menoihin nopeasti vaikuttaviin toimiin.

Globaalisti hallituksen päätavoitteena on, että kehittyvien maiden omat taloudet tarjoavat enemmän työpaikkoja, elinkeinoja ja hyvinvointia. Lisäksi erityisesti haavoittuvimmissa asemassa tai tilanteessa olevilla ihmisillä tulisi olla enemmän mahdollisuuksia säälliseen työhön ja toimeentuloon. Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö on keskeinen osa tämän tavoitteen toimeenpanoa. Agenda 2030 edellyttää kehittyvien maiden vahvaa yksityistä sektoria, joka tuottaa valtaosan työpaikoista. Yksityistä rahoitusta, teknologiaa

ja innovaatioita tarvitaan kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tähän liittyy myös suomalaisyritysten viennin ja kansainvälistymisen edistäminen.

Tehokas ja oikeudenmukainen kansallinen ja kansainvälinen verojärjestelmä on olennainen tulonjaon, palveluiden rahoituksen, harmaan talouden torjunnan ja yhteiskunnan koheesion kannalta. Hallitusohjelman tilannekuvan mukaan Suomen tulee edistää sellaisia kansallisia ja kansainvälisiä ratkaisuja, jotka turvaavat ja vahvistavat Suomen veropohjaa globaalisti kestäväällä tavalla. Liikkuvien pääomien veropohja vuotaa. Pidemmän aikavälin tavoitteena konserneja tulisi periaatteessa voida verottaa yhtenä kokonaisuutena. Ensi vaiheessa on puututtava aggressiiviseen verosuunnitteluun tiivistämällä veropohjaa ja estämällä kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvää veronkiertoa. Harmaata taloutta on torjuttava kansainvälisesti ja kansallisesti. Lisäksi Suomi on sitoutunut tukemaan kehittyvien maiden verojärjestelmien rakentamista.

Jos julkisen talouden kestävydestä ei pidetä huolta, niin ennen pitkää myös sosiaaliseen ja ekologiseen kehitykseen liittyvien tavoitteiden saavuttaminen vaarantuu. Taloudellisella kestävyydellä tarkoitetaan kotitalouksien, yritysten ja julkisen sektorin toiminnan mitoittamista siten, että se on yhteen sovitettavissa kestäväällä tavalla näköpiirissä olevien taloudellisten resurssien kehityksen kanssa. Termillä viitataan usein erityisesti julkisen talouden kestävyteen. Julkisen talouden kestävyden määrittää se, onko julkinen talous riittävän vahva kohtaamaan demografisen muutoksen mukanaan tuomat menopaineet ja talouskasvun hidastumisen vaikutukset. Julkisen talouden kestävyttä vahvistavissa toimenpiteissä on kyse tarpeesta lisätä verotuloja, hillitä menojen kasvua ja vauhdittaa talouskasvua.

Taloudellisesti kestäväen Suomen ja maailman puolesta työskennellään erityisesti hallitusohjelman kuudessa strategisessa kokonaisuudessa: Kestävä talous, Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi, Elinvoimainen Suomi, Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi, Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi sekä Suomi kokoaan suurempi maailmalla.

Agenda2030 EU-politiikassa ja pohjoismaisessa yhteistyössä

Suomi sitoutuu vahvasti EU:n jäsenyyteen ja unionin kehittämiseen sekä EU:n yhteisten arvojen, mukaan lukien demokratia, oikeusvaltioperiaate ja perusoikeudet, mukaiseen politiikkaan. Eurooppalaisessa yhteistyössä keskitytään unionin eurooppalaista lisäarvoa tuottaviin ydintehtäviin kuten ilmastopolitiikkaan, kauppapolitiikkaan, sisämarkkinoihin, sosiaalisiin oikeuksiin sekä sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen.

EU on sitoutunut Pariisin ilmastopimuksen toimeenpanoon ja Agenda2030:n toimeenpanoon. Suomen tavoitteen mukaisesti EU:ssa on sovittu vuoden 2050

ilmastoneutraaliustavoitteesta. Lisäksi Suomi pyrkii siihen, että vuodelle 2030 asetettua päästövähennystavoitetta nostetaan vähintään 55 prosenttiin. EU:n päästövähennystavoitteita tiukentavat lisätoimet painotetaan päästökaupparektorille.

Pariisin sopimuksen tavoitteiden edistäminen ja saavuttaminen näkyy myös unionin rahoituskehyksessä ja sen ohjelmissa. EU on rahoittamassa sosiaalisesti oikeudenmukaista siirtymää hiilineutraaliuteen. Suomi kannatti ilmastotoimien painoarvon nostamista vähintään 30 prosenttiin EU:n budjetista tulevalle rahoituskehyskaudella.

EU sitoutuu vahvasti YK:n biodiversiteettisopimuksen toteuttamiseen. EU torjuu luonnon monimuotoisuuden hupenemista ja ottaa huomioon myös vesistöjen tilan.

EU-yhteistyössä keskeistä on eriarvoisuuden vähentäminen ja ratkaisujen löytäminen globaaleihin eriarvoisuutta kasvattaviin ongelmiin. Sosiaalinen ulottuvuus on tärkeä EU:n painopistealue. EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisen avain on sosiaalisten oikeuksien ja työelämän ajantasainen vähimmäissäätely ja sen tehokkaampi toimeenpano.

Sosiaalisesti kestävä ja tasa-arvoisen unionin rakentamisessa keskeisiä kysymyksiä ovat sukupuolten tasa-arvon edistäminen EU:n talousarviossa; Istanbulin sopimuksen eli Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan yleissopimuksen täysimääräinen toimeenpano Euroopan unionin kaikessa toiminnassa; EU:n tasa-arvotyön vahvistaminen; ikä syrjinnän torjunta EU-päätöksenteossa sekä nuorten osallistumisen vahvistaminen.

Suomi edistää EU:n globaalistrategiaa, joka vahvistaa unionin roolia globaalina johtajana. EU:n kumppanuutta ja yhteistyötä Afrikan maiden kanssa tiivistetään. Suomi edistää arktisen alueen vakauden, taloudellisten mahdollisuuksien, työllisyyden sekä erityisherikän luonnon turvaamisen huomioivaa EU-politiikkaa. Arktisen politiikan keskiössä on oltava ilmastomuutoksen hillintä. Pohjoisen elinkeinot ja alkuperäiskansojen oikeudet turvataan ja kaikista keskeisistä arktisen alueen hankkeista tehdään perusteelliset vaikutusarvioinnit.

Hallitus valmistelee Eurooppa-poliittista selontekoa, joka tullaan antamaan eduskunnalle alkuvuodesta 2021.

Pohjoismainen ja Itämeren alueen yhteistyö

Pohjoismaat ovat Suomen luonnollisimpia yhteistyökumppaneita. Pohjoismaat jakavat samanlaisia arvoja demokratiasta, avoimuudesta ja hyvinvointivaltiosta. Suomi tukee Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston työtä. Pohjoismaisessa yhteistyössä paino on käytännön tulosten saavuttamisessa muun muassa ilmastomuutoksen vastaisessa työssä, digitalisaatiossa, kulttuurin sekä puolustuksen alalla.

Pohjoismaiden ministerineuvoston uusi visio on, että Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Vision myötä ministerineuvosto vahvistaa toimiaan ilmastonmuutosta vastaan ja myös tukeaan esimerkiksi digitaaliselle integraatiolle sekä kansalaisten liikkuvuudelle. Suomi jatkaa pohjoismaista ilmasto- ja energiayhteistyötä hiilineutraaliuden saavuttamiseksi ja vahvistaa yhteistä johtajuutta kansainvälisessä ilmastopolitiikassa.

Suomelle keskeinen alueellisen yhteistyön muoto Itämerellä on EU:n Itämeri-strategia ja sen puitteissa tehtävä yhteistyö. Suomen tavoitteena on puhdas Itämeri, jossa on elinvoimainen, kestävästi hyödynnetty meriluonto. Itämeren alueesta pyritään saamaan kestävä kehityksen sekä bio- ja kiertotalouden edelläkävijä.

3.2 Hallitusohjelman strategiset kokonaisuudet sisältävät konkreettiset toimenpiteet

Hallitus on tunnistanut seitsemän strategista kokonaisuutta, joiden kautta toimitaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä Suomen ja maailman puolesta. Strategiset kokonaisuudet ovat keskeisiä ilmiöitä, joissa työskentelemällä edistetään samanaikaisesti useaa kestävä kehityksen tavoitetta. Strategisten kokonaisuuksien lisäksi hallitusohjelmassa on talouspolitiikkaa käsittelevä ”Kestävä talouden Suomi” -osio, joka määrittelee hallituksen talouspolitiikan tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Kestävä talouden Suomi -osio ja strategiset kokonaisuudet ovat hallituksen muutosagendan ydin. Ne osoittavat osa-alueet, joissa Suomen tulee ponnistella, jotta kestävä kehityksen yhteiskunta mahdollistuu meillä ja globaalisti. Kestävä talouden Suomi ja strategiset kokonaisuudet toimeenpanevat kaikkia kestävä kehityksen tavoitteita.

Agenda2030 korostaa voimakkaasti kestävä kehityksen tavoitteiden keskinäisriippuvuutta. Kestävä kehityksen tavoitteita ei voida tarkastella ja toimeenpanna irrallisina toisistaan, vaan niiden toteutuminen riippuu suuresti niiden keskinäisistä kytkennöistä. Hallitusohjelman ilmiölähtöinen lähestymistapa tukee monen kestävä kehityksen tavoitteen samanaikaista toteuttamista.

Kestävyyspaneeli tarkasteli helmikuussa 2020 julkaistussa raportissaan Agenda2030n toteuttamista Suomessa¹⁵ Globaaliin kestäväen kehityksen¹⁶ raporttiin perustuen ja totesi, että yhteisvaikutuksiin pureutuminen on muutoksen keskeisin väline. Kestävyyspaneelin viesti on, että kestävä muutos tapahtuu toisiinsa kietoutuneiden järjestelmien ja kansalaisten toiminnan kautta.

15 https://www.kestavyyspaneeli.fi/wp-content/uploads/sites/41/2020/02/Kuusi-polku-kestavyyteen_julkaisu2020.pdf

16 https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/24797GSDR_report_2019.pdf

3.3 Hallitus tekee työtä kaikkien kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi

Seuraavissa kappaleissa käsitellään hallituksen tavoitteita ja toimia kunkin kestäväen kehityksen tavoitteen saavuttamiseksi sekä Suomessa että globaalisti.

TAVOITE 1:

Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta

SUOMEN NYKYTILANNE SDG 1:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:

- 1.1:** Suomessa ei ole kattavan sosiaaliturvan ansiosta äärimmäisessä köyhyydessä eläviä.
- 1.2:** Pienituloisten osuudessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia viime vuosina. Vanhimmissa ikäluokissa pienituloisten osuus on vähitellen supistunut.
- 1.3:** Suomessa on kattava sosiaaliturva koko väestölle. Perusturvan varassa elävien etuuskien tasoa on jonkin verran korotettu viime vuosina.
- 1.4:** Koko väestölle on turvattu oikeus peruspalveluihin, maan ja muunlaisen omaisuuden omistukseen sekä hallintaan. Uuden teknologian käyttö on mahdollista kaikille myös julkisten palveluiden osana. Maksuhäiriöisten henkilöiden määrä on ollut kasvussa. Maksuhäiriöisiä miehiä on enemmän kuin naisia.
- 1.5:** Yhteiskunnan katastrofivalmiuden parantamisessa ja ilmastonmuutokseen varauduttaessa eri väestöryhmien asemaan kiinnitetään huomiota.

Hallituksen tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 1:n saavuttamista:

- Hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen, mukaan lukien köyhyyden ja osattomuuden vähentäminen
- Sosiaaliturvan uudistus, mukaan lukien ikäihmisten toimeentulon turvaaminen ja köyhyyden vähentäminen

Kansallisten määritelmien mukaan Suomessa elää ihmisiä suhteellisessa köyhyydessä, joista moni kuuluu lapsiperheisiin (SDG-alatavoite **1.2**). Siksi hallitus pyrkii vähentämään erityisesti eläkeläisten ja lapsiperheiden köyhyyttä ja köyhtymistä kehittämällä samanlaisesti etuuksia ja palveluita.

Hallitus jatkaa vuoden 2017 eläkeuudistuksen toimeenpanoa yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa (1.4). Ikäihmisten köyhyyden vähentämiseksi hallitus mm. korottaa pienimpien eläkkeiden määrää ja lisää taiteilija- ja urheilijaeläkkeiden määrää.

Hallitus parantaa pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloa ja toimii johdonmukaisesti lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi. Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta korotetaan, neljännen ja viidennen lapsen lapsilisiä korotetaan sekä elatustukea ja opintorahan huoltajakorotusta korotetaan.

Hallitus helpottaa palkkatyön, yrittäjyyden ja muiden tulomuotojen yhteensovittamista, ja uudistaa soviteltua työttömyysturvaa. Yhdistelmävakuutuksen kehittämistä jatketaan sosiaaliturvan uudistamisessa sekä selvitetään vaihtoehtoja yrittäjien sosiaali- ja eläketurvan parantamiseen. Tehdään jatkoselvitys siirtymisestä yleiseen ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan kaikille työssäoloehdon täyttäneille. Työllisyyspalveluja vahvistamalla voidaan ehkäistä pitkäaikaistyöttömyyttä ja köyhyyttä.

Hallitus selkiyttää sosiaaliturvaa, koska mm. perusturvan matala taso ja järjestelmän monimutkaisuus ovat kasvattaneet toimeentulotuen roolia. Toteutetaan toimeentulotuen kokonaisuudistus, jolla varmistetaan riittävä viimesijaisen toimeentulon turva ja sosiaalista tukea tarvitsevien ihmisten oikea-aikaiset palvelut. Toimeentulotuen kokonaisuudistuksessa mm. selvitetään syitä erityisesti nuorten toimeentulotukiriippuvuuteen ja keinoja sen vähentämiseen. Kokeiluja hyödynnetään perusturvan uudistamisessa.

Hallitus ottaa huomioon entistä paremmin huono-osaisuuden riskitekijät ja huono-osaisuuden yli-sukupolvisuuden mm. kohdentamalla vaikuttavia palveluita riskiryhmille aikuissosiaalityötä kehittämällä ja uudistamalla asiakasmaksulakia sekä panostamalla varhaiskasvatukseen ja laajentamalla oppivelvollisuutta (1.4). Tavoitteena on hoidon esteiden poistaminen ja terveyden tasa-arvon lisääminen muu muassa maksuttomuutta laajentamalla ja kohtuullistamalla maksuja. Tämä auttaa riskiryhmien sopeutumiskykyä ja vähentää niiden haavoittuvuutta esim. taloudellisille ja sosiaalisille tuhoille ja katastrofeille (1.5). Sopeutumiskykyä vahvistetaan sosiaalihuoltolain mukaisten perheiden ennaltaehkäisevien palveluiden muodossa ja helpotetaan perheiden kotipalvelun saamis- ja myöntöedellytyksiä. Haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamiseksi säädetään asteittain kiristyvä vähimmäishenkilöstömitoitus lastensuojeluun.

Perusturvaetuuksien, eli vähimmäismääräisen kuntoutusrahan, sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen tasoja korotettiin vuoden 2020 alusta lukien. Samalla korotettiin niiden perheiden lapsilisiä, joiden on arvioitu olevan suurimmassa köyhyysriskissä (monilapsiset perheet, yksinhuoltajaperheet) sekä yksinhuoltajan toimeentulotuen perusosaa. Hallitus on myös sitoutunut korottamaan perusturvaa ja arvioimaan jokaisen budjettiriihen yhteydessä mahdollisuuksia

menokehyksen puitteissa tehdä uusia panostuksia köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Tähtäimessä on myös toimeentulotuen kokonaisuusuudistus. Pidemmällä tähtäimelle köyhyyteen puututaan käynnistämällä sosiaaliturvauudistus. Hallitus arvioi jokaisen budjettiriihen yhteydessä mahdollisuuksia menokehyksen puitteissa tehdä uusia panostuksia köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Sosiaaliturvauudistuksen keskiössä on sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon turvaaminen sosiaalisten riskien kohdatessa. Sosiaaliturvauudistustyötä valmistellaan parlamentarisessa komiteassa, jossa käsitellään perusturvaa, ansioturvaa, toimeentulotukea sekä niiden välistä yhteyttä ja rahoitusta, ja lisäksi palveluiden nykyistä parempaa yhteensovittamista etuuksiin. Työssä otetaan huomioon erityisryhmät, jotka nykyjärjestelmässä jäävät väliinputoajiksi.

Hallitus on käynnistänyt parlamentaarisen komiteavalmistelun lapsiperhestrategian luomiseksi. Alhainen syntyvyys, väestön ikääntyminen, lapsiperheköyhyys ja ylisukupolvinen syrjäytyminen haastavat yhteiskuntaamme.

Suomessa on tehty pitkäjänteistä ohjelmatyötä asunnottomuuden vähentämiseksi. Hallitus on käynnistänyt yhteistyöohjelman keskeisten kaupunkiseutujen, palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa asunnottomuuden puolittamiseksi vuoteen 2023 mennessä.

Koronaviruspandemia johdosta pikaisia toimenpiteitä on kohdistettu toimeentulon turvaamiseen poikkeusoloissa. Kasvanut työttömyys ja lomautukset sekä pienten lasten vanhempien kohdalla perusopetuksen oppilaiden etäopetukseen siirtyminen synnyttivät keväällä 2020 tarpeen vahvistaa etuusjärjestelmää väliaikaisilla ratkaisuilla samaan aikaan kuin yritysten työllistämismahdollisuuksia tuettiin väliaikaisilla sosiaalivakuutusmaksuja koskevilla ratkaisuilla.

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Kehityspolitiikan ja -yhteistyön päämäärä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen, eriarvoisuuden vähentäminen ja kestävä kehitys. Suomi tukee kestävän kehityksen tavoitteiden ja periaatteiden toteutumista kehitysmaissa ja globaalisti neljällä painopistealueella. Kehityspolitiikka perustuu arvoihimme ja vahvuksiimme, ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan ja pitkäjänteisyyteen. Kaikessa toiminnassa huomioidaan läpileikkaavina tavoitteina sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus sekä ilmastokestävyys ja vähäpäästöinen kehitys. Maantieteellinen painopiste on Afrikka. Hallitus laatii kokonaisvaltaisen Afrikka-strategian, joka perustuu Agenda 2030:lle ja varmistaa Suomen Afrikka-politiikan johdonmukaisuuden.

Hallituksen tulostavoitteet kehityspolitiikan painopisteille ovat tällä vaalikaudella seuraavat: 1) Naisten ja tyttöjen oikeudet ja asema ovat parantuneet, 2) Kehittyvien maiden omat taloudet tarjoavat enemmän säällisiä työpaikkoja, elinkeinoja ja hyvinvointia, 3) Kehittyvien maiden ihmisillä on pääsy tasa-arvoiseen koulutukseen ja avoimeen hallintoon demokraattisissa yhteiskunnissa, ja 4) Luonnonvarojen kestävä käyttö on edistänyt ilmasto-kestävyyttä ja alentanut kasvihuonepäästöjä.

Jokaisessa painopisteessä toteutetaan useampia kestävän kehityksen tavoitteita ja alataavoitteita. Seurannassa hyödynnetään SDG-indikaattoreiden mukaisia mittareita ja tuetaan kehitysmaiden kykyä toimeenpanna ja seurata omaa Agenda 2030 toimeenpanoa. Suomi katsoo edistävänsä SDG 1:n saavuttamista muiden tavoitteiden ja Leave-no-one-behind-periaatteen tukemisen avulla. Konkreettisista toimenpiteistä enemmän kunkin tavoitteen kohdalla.

Humanitaarinen apu on itsenäinen osa Suomen kehityspolitiikkaa. Avun on perustuttava tarpeisiin eikä sitä voida antaa poliittisin perustein. Hätäapu voi kuitenkin osaltaan edistää Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamista, koska sen perustehtävä on säästää ihmishenkiä ja vähentää inhimillistä kärsimystä.

Suomi tukee koronaviruksen aiheuttamaan kriisiin vastaamista kehitysmaissa osana kehitysyhteistyötä. Pitkäjänteinen painotuksemme esimerkiksi naisten aseman parantamiseen ja opetuslalle ovat tässäkin tilanteessa tärkeitä ja tukevat kriisinkestävyyttä. Toimintaa on sopeutettu ja rahoitusta on osoitettu koronakriisiin liittyviin toimiin syyskuuhun 2020 mennessä jo yli 50 milj. euroa, josta pääosa on kuluva vuoden kehitysyhteistyöbudjetista ja osa STM:n määrärahoista.

Suomi tukee ja edistää YK:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen ja kumppanuuksien kautta universaalien sosiaalipolitiikan mallia, jossa toimet ja järjestelmä kattavat koko väestön. Keskeisiä määrittäjiä ovat kaikille kuuluva sosiaaliturva, eriarvoisuuden vähentäminen, pyrkimys täystyöllisyyteen, säälliseen työhön ja ihmisoikeusperusta kaikessa toiminnassa.

Suomi toimii aktiivisesti Kansainvälisessä työjärjestö ILO:ssa, joka on sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja ihmisarvoiseen työhön erikoistunut YK:n erityisjärjestö.

TAVOITE 2:

Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestäväää maataloutta

SUOMEN NYKYTILANNE SDG 2:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:

2.1: Suomessa on turvattu, että kaikilla on mahdollisuus saada turvallista ja ravinteikasta ruokaa ympäri vuoden.

2.2: Suomessa ei ole merkittävää aliravitsemusta, sen sijaan ylipainoisten osuus kasvaa.

2.3: Suomessa on turvattu kaikkien oikeus maahan ja muihin tuotantoresursseihin ja -panoksiin. Suomessa on elinkeinovapaus.

2.4: Suomen tavoitteena on kestävään ruokajärjestelmän kehittäminen ja sitä kohti kuljetaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kansallisen keinovalikoiman avulla.

2.5: Maatalouden tuotantopanosten ja tuotantoeläinlajien geneettisen monimuotoisuuden turvaaminen on toteutettu Suomessa osana EU:n säädöksiä ja kansallista lainsäädäntöä kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Hallitusohjelman tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 2:n saavuttamista:

Hallituksen toimet kohdistuvat SDG2:ssä erityisesti ravitsemuksen parantamiseen sekä kestävään maatalouden edistämiseen.

Hallitus on ottanut ikääntyneiden ravitsemuksen laadun, saatavuuden ja yhteisölliset ruokailumahdollisuudet kehittämisen ja valvonnan kohteeksi. Myös lapsiperheiden tervettä ravitsemusta ja painonhallintaa edistetään laaja-alaisesti. Terveellistä, yhteisöllistä ja ekologista kouluruokailua kehitetään. Lisäksi selvitetään välipalojen toteuttaminen koulupäivän uudistamisen yhteydessä. Myös tutkimusta lasten ja nuorten ravitsemuksesta lisätään ravitsemuspolitiikan tueksi. (SDG-alatavoitteet **2.1, 2.2.**)

Hallitus selvittää mahdollisuutta ottaa käyttöön kansanterveyttä edistävä vero, joka kohdistuisi esimerkiksi sokeriin.

Julkisissa hankinnoissa lisätään kotimaisten kasviperäisten tuotteiden ja kalan osuutta ravitsemussuosittelun ja vähähiilisyden mukaisesti.

Hallitus parantaa maatalouden kannattavuutta edistämällä aktiivista maataloustuotantoa ja kestävästä ruokajärjestelmästä (2.3). Tukia kohdennetaan erityisesti aktiiviseen ja kestäväan ruoantuotantoon. Hallitus laatii kansallisen ilmastoruokaohjelman ja hävikkiruoan vähentämisestä valmistellaan tiekartta. Lisäksi päivitetään kansallinen luomustrategia.

Maatalouden ilmastopäästöjen vähentämiseksi ja hiilinielujen lisäämiseksi (2.4) hallitus mm. edistää sellaisten viljelytekniikoiden käyttöönottoa, joilla voidaan joko lisätä hiilensidontaa tai vähentää ilmastopäästöjä (mm. kosteikkoviljely ja biohiili). Turvemaiden raivausta vähennetään lisäämällä lannan prosessointia ja tuotteistusta, siten pystytään vähentämään pellon raivaamistarvetta lannan levityksen alaksi. Lisäksi käynnistetään kannattavaan ruoantuotantoon soveltumattomien peltojen sekä käytöstä poistuneiden turvetuotantoalueiden metsitys- ja kosteikko-ohjelma.

Eläintuotannon kestävyys parantamiseksi uudistetaan eläinsuojelulaki sekä otetaan käyttöön muita eläinten hyvinvointia edistäviä käytäntöjä ja rakenteellisia uudistuksia. Eläinten hyvinvointia parantamalla luodaan perusta tuotantoeläinten terveydelle, vähäiselle antibioottien käytölle ja turvallisille elintarvikkeille. Eläintauteja torjutaan aktiivisesti.

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Ruokaturvan edistäminen kehittyvässä maissa on osa kehityspolitiikkaa, mutta globaalissa katsannossa siihen vaikutetaan merkittävästi myös monen yleisen politiikkasektorin toimin: kauppapolitiikka, terveyspolitiikka, koulutuspolitiikka jne. Poliittikasuosituksia ajatellen on tärkeää tarkastella ruokaturvaa systeeminä, ruokajärjestelmänä. Maailmassa on yli 800 miljoonaa nälkäistä ihmistä, mikä vaikeuttaa kaikkien kehitystavoitteiden saavuttamista.

Aliravitsemuksen ohella ruokaturvan kaksi muuta osatekijää ovat lisääntyvät ylipainon ongelmat sekä ravitsemuksellinen epätasapaino: vitamiinien ja hivenaineiden puutokset sekä muut dieetin koostumukseen liittyvät ongelmat. Suomi tukee ruokaturvan parantamista erityisesti edistämällä pienviljelijöiden järjestäytymistä sekä kestäväan maataloustuotannon ja ruuan arvoketjujen kehittämistä ja maanhallintaa.

Suomi tukee myös eri sektoreiden välistä yhteistyötä, erityisesti ruoka-vesi-energia-metsä-neksusta, ja monitoimijayhteistyötä ruokajärjestelmien vahvistamiseksi.

Suomi pyrkii kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan: varsinaisen maataloustuotannon kehittämisen rinnalla – ja paljolti edellytyksenä – on tärkeää kehittää maaseutuyhteisöjen elinvoimaa, elinkeinoja, koulutusta, markkinajärjestelmiä, rahoitus- ja vakuusjärjestelyjä,

maanomistusoloja, sekä laajemmin eroosion torjuntaa, vesitalouden järjestelmiä, kestävää metsänhoitoa ja maaperän kasvukuntoa edistämällä.

Humanitaarisella sektorilla Suomi rahoittaa Maailman ruokaohjelmaa WFP:tä, joka toimittaa ruoka- ja käteisapua maailman kriisialueille. Käteispohjainen hätäapu tukee paikallista ruoantuotantoa ja taloutta, kun avunsaajat voivat hankkia tarvitsemansa tuotteet paikallisilta markkinoilta.

Suomi osallistuu tarttumattomien tautien (non-communicable diseases) vastaiseen kansainväliseen yhteistyöhön ja edistää terveellistä, kestävää ja tietoon perustuvaa ravitsemuspolitiikkaa muun muassa WHO:ssa. Suomi tukee WHO:n riippumattoman korkean tason NCD-komission suositusten toimeenpanoa.

Suomi tukee WHO:n ja FAO:n alaisuudessa toimivan Codex Alimentariusin roolia globaalissa ruokaturvallisuudessa. YK:n ruokajärjestelmien huippukokous vuonna 2021 (tarkka aika vahvistamatta) keskittyy ruokajärjestelmien rooliin kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa ja Suomi osallistuu kokouksen valmisteluun aktiivisesti.

Maailman eläintautijärjestön (OIE) sekä Codex Alimentariusin työhön osallistamalla ehkäistään uusien eläintautien ilmaantumista, torjutaan tunnettuja tauteja sekä edistetään eläinten ja elintarvikkeiden turvallista kansainvälistä kauppaa.

Suomen aloitteesta Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on julistanut vuoden 2020 kansainväliseksi kasvinterveysvuodeksi (International Year of Plant Health IYPH). Koronaviruspandemian vuoksi teemavuotta jatkettu vuodelle 2021. Teemavuosi on toivotettu laajalti tervetulleeksi kansainvälisessä yhteisössä ja se auttaa erityisesti toteuttamaan SDG2:ta. Lisäksi kansainvälinen kasvinterveysvuosi ja siihen liittyvät toimet edesauttavat SDG1:n, SDG13:n ja SDG15:n toteutumista.

TAVOITE 3:**Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille****SUOMEN NYKYTILANNE SDG 3:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:**

3.1: Suomen on onnistunut vähentää äitiyskuolleisuutta alle asetetun tavoitteen (alle 70 äitiä kuolee 100 000 elävänä syntynyttä lasta kohden, Suomessa alle 10 /vuosi).

3.2: Suomessa vastasyntyneiden ja alle 5-vuotiaiden lasten kuolleisuus on erittäin alhainen ja kuolleisuus on vähentynyt selvästi, eli Suomi on saavuttanut tavoitteen.

3.3: Suomessa ei ole AIDS-, tuberkuloosi- tai malariaepidemoita ja olemme ehkäisseet hepatiitin, veden välityksellä tarttuvien tautien ja muiden tarttuvien tautien leviämisen tavoitteen mukaisesti.

3.4: Suomessa on onnistuttu vähentämään tarttumattomien tautien aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia ennaltaehkäisyn ja hoidon avulla. Myös henkistä terveyttä ja hyvinvointia edistetään. Tilannetta seurataan koko ajan ja toimia jatketaan sekä tehostetaan.

3.5: Suomessa alkoholin käyttö on vähentynyt erityisesti nuorten keskuudessa. Huumeekuolemat ovat lisääntyneet. Päihteiden käytön ehkäisemistä ja hoitoa on tehostettava edelleen.

3.6: Tieliikenteessä kuolleiden määrä on vähentynyt mutta liikennekuolemien väheneminen on ollut asetettuun puolittamistavoitteeseen (2010–2020) nähden liian hidasta. Poliisin tietoon tulleet loukkaantumiset ovat vähentyneet tavoitteen mukaisesti.

3.7: Tavoitetta taata vuoteen 2030 mennessä kaikille pääsy seksuaali- ja lisääntymisterveyden hoitopalvelujen piiriin ei ole vielä saavutettu, mutta tilanne on kohtuullinen. Lisääntymisterveys on mukana kansallisissa strategioissa ja ohjelmissa.

3.8: Suomessa on yleiskattava sosiaali- ja terveystalouden palvelujärjestelmä sekä sosiaaliturva. Perustason palveluiden laadussa ja saatavuudessa on kuitenkin parannettavaa. Lääkehuolto ja rokotukset on turvattu koko väestölle. 3.9: Vaarallisista kemikaaleista tai ilman, veden ja maaperän saastumisesta tai pilaantumisesta johtuvia kuolemia ja sairauksia on Suomessa hyvin vähän.

Hallitusohjelman tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 3:n saavuttamista:

- Hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen
- Ikäystävällisyyden edistäminen
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden parantaminen

Hallitus edistää hyvinvointia ja vähentää eriarvoisuutta erilaisin keinoin. Hallitus edistää vero-ohjauksella kansanterveyttä muun muassa korottamalla tupakka- ja nikotiinituotteiden, alkoholin ja sokeripitoisten virvoitusjuomien verotusta eriasteisesti. Hallituskauden aikana selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön kansanterveyttä edistävä vero, joka kohdistuisi esimerkiksi sokeriin. (SDG-alatavoite 3.4.)

Tarttumattomien tautien aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia pyritään vähentämään parantamalla kansansairauksien ehkäisyn ja hoidon vaikuttavuutta, lisäämällä matalan kynnyksen elintapaohjausta ja ennaltaehkäiseviä toimia (3.4).

Hallitus on edistänyt henkistä terveyttä julkaisemalla mielenterveysstrategian ja kansallisen itsemurhien ehkäisyohjelman vuoteen 2030 ja osoittamalla sille rahoitusta (3.4). Hallitus on myös käynnistänyt strategian toimeenpanoon liittyvän Työelämän ja hyvän mielen terveyden toimenpideohjelman.

Hallitus uudistaa mielenterveys- ja päihdepalvelulainsäädännön. Päihteiden väärinkäytön ehkäisemiseksi, ehkäisevän työn edistämiseksi sekä päihdepalvelujen kokonaisuuden yhteensovittamiseksi hallitus päivittää päihdestrategian (3.5). Hallitus jatkaa määrätietoista työtä tupakoinnin ja alkoholin kokonaiskulutuksen vähentämiseksi. Huumehoidon tehokkuutta parannetaan ja käytön haittoja vähennetään laatimalla poikkihallinnollinen valtioneuvoston periaatepäätös huumeusainepolitiikasta. Lisäksi turvataan alaikäisten päihde-työn palvelut, päihdeäideille ja päihdeperheille palvelujen ohella myös kuntoutus.

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden (3.7) parantamiseksi hallitus tukee tahattomasti lapsettomien perheellistymistavoitteita eri keinoin ja pyrkii turvaamaan hedelmöityshoitojen yhdenvertaisen saatavuuden. Hallitus vahvistaa seksuaalikasvatusta ja toteuttaa valtakunnallisen kokeilun maksuttomasta ehkäisystä alle 25-vuotiaille.

Hallitus laajentaa rokotusohjelmaa, tukee rokotemyönteisyyttä ja edistää rokotekattavuutta. Seulontaohjelmaa laajennetaan ennaltaehkäisyn edistämiseksi ja kansanterveyden vahvistamiseksi (3.8). Hallitus on varautunut hankkimaan Covid-19 rokotteita koko väestön rokottamista varten. Suomi osallistuu EU:n yhteiseen rokotehankintaan ja liittyy myös kansainväliseen Covax-rokotemekanismiin eri väestö-, ikä- ja riskiryhmille soveltuvien rokotteiden saamiseksi. Rokote-hankintoihin on varattu lisärahoitusta.

Hallitus on käynnistänyt sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen valmistelun. Uudistuksen keskeisinä tavoitteina on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua. Asiaksmaksujen alentamisella tavoitellaan hoidon esteiden poistamista ja terveyden tasarvon lisääntymistä. Välttämätön hoito turvataan kaikille paperittomille. Hallitus käynnistää monivuotisen hoito- ja palveluvelan purkamiseen kohdentuvan sote-palveluiden saatavuutta tukevan uudistuskokonaisuuden valmistelun. Lisäksi hallitus sitoutuu purkamaan hoito- ja palveluvelkaa 450 miljoonan euron kokonaisuudella vuosina 2021–2023.

Osana sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamista toteutetaan Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushjelma, jolla halutaan taata nopea hoidon ja tuen piiriin pääsy niin terveydellisissä kuin sosiaalisissa kysymyksissä. Tavoitteena on vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota ja moniammatillista työskentelytapaa erityisesti niiden henkilöiden osalta, joilla tuen tarpeet ovat suuria ja moninaisia.

Hallitus laatii monialaisen ja poikkihallinnollisen vuoteen 2030 ulottuvan ikäohjelman. Tavoitteena on ikääntyvän väestön toimintakyvyn parantaminen sekä ikäystävällisten palveluiden ja elinympäristöjen kehittäminen.

Hallitus päivittää lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (vanhuspalvelulaki). Lakiin on jo lisätty vanhuspalveluiden laatua parantavat säädökset henkilöstön vähimmäismitoituksesta sekä palvelutarpeen ja toimintakyvyn arviointijärjestelmän käyttöön otosta.

Hallitus selvittää ympäristöterveydenhuollon järjestämistä osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja sisäilmasta sairastuneiden tilannetta siten, että sisäilman vuoksi työkyvyttömät ja työpaikkakyvyttömät eivät jää ilman toimeentuloa (3.9).

Hallitus vahvistaa kulttuurin hyvinvointivaikutusten lisäämiseksi hallinnonalojen yhteistyötä ja turvaa kulttuurin toimintaedellytykset huolehtimalla valtionosuuksien tasosta, toiminta-avustuksista ja kansallisten laitosten määrärahoista sekä toteuttaa taiteen toimintaedellytysten parantamiseksi esittävien taiteiden valtionosuusjärjestelmän uudistuksen. Samalla edistetään lastenkulttuuria, tuetaan taiteen perusopetusta ja nostetaan lastenkulttuurin yleis- ja hankeavustuksia. Lisäksi taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä.

Hallitus vahvistaa nuorten kuulemisveloitetta ja tuottaa sen kehittämiseksi uusia työkaluja.

Liikunnan edistämiseksi hallitus toteuttaa Liikkuva Suomi -ohjelman. Uuden Liikuntapolitiittisen koordinoitielimen työ on käynnistynyt. Liikuntapaikkojen kestävää rakentamista tuetaan pienentämällä korjausvelkaa sekä edellyttämällä edelleen kohteilta energiatehokkuutta. Liikunnan yhdenvertaisuuden edistämässä huomioidaan erityisesti vammaiset ja ikäihmiset.

Hallitus sitoutuu arvioimaan päätöstensä lapsivaikutuksia, edistämään lapsibudjetointia, lasten hyvinvoinnin tietopohjan vahvistamista sekä lasten ja nuorten osallisuutta.

Hallitus laatii toimenpideohjelman kiusaamiseen puuttumiseksi ja yksinäisyyden vähentämiseksi

Haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamiseksi hallitus säättää asteittain kiristyvän vähimmäishenkilöstömitoituksen lastensuojeluun

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomen ulkopoliittikan kärkenä on naisten ja tyttöjen aseman parantaminen. Kehityspoliittikassa tähän liittyy kiinteästi naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet (SRHR eli Sexual and Reproductive Health and Rights), joiden käytännössä tulisi toteutua kaikkien maiden perusterveydenhuollon puitteissa. Kaikille saatavilla oleva perusterveydenhuolto ja sosiaaliturva ovat naisten ja tyttöjen aseman ja perusoikeuksien sekä vakaan yhteiskunnallisen kehityksen edistämisen kannalta ensiarvoisia. Ilman terveyttä on vaikea käydä koulua tai osallistua työelämään.

Suomi edistää aktiivisesti Maailman terveysjärjestö WHO:n, muiden kansainvälisten järjestöjen ja kumppanuuksien kautta mm. universaalien terveyskattavuuden toteutumista, terveysjärjestelmien vahvistamista, terveyden edistämistä ja terveyserojen kaventamista, kansantautien ehkäisyä ja hoitoa sekä globaalien kapasiteetin vahvistamista terveysuhkiin varautumisessa ja vasteessa. WHO:n rooli normatiivisena ja teknisenä tukena kaikille maailman maille on keskeinen COVID-19-vasteessa ja jälleenrakentamisessa sekä terveyteen liittyvien SDG-tavoitteiden toimeenpanossa.

Suomi on liittynyt vuoden 2020 aikana useaan rokotekehitys- ja yhteistyötä edistävään järjestöön (ml. CEPI, GAVI, IVI). Näitä järjestöjä tukemalla Suomi on osaltaan mukana vahvistamassa kaikkien maiden, ja erityisesti kehittyvien maiden valmiuksia kansallisten ja maailmanlaajusten terveysriskien ennakointiin, minimointiin ja hallintaan.

Suomi tekee suurimman osan seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvästä työstään YK:n väestörahasen UNFPA:n, UNWomenin, WHO:n ja muiden kansainvälisten ja suomalaisten järjestöjen kautta. Yhä useammin työtä tehdään haurailta alueilla ja humanitaarisissa

kriiseissä, joissa tilanteet voivat muuttua nopeastikin, ja työtä vaikeuttavat poikkeusoloihin tyypillisesti liittyvät ongelmat, kuten heikko turvallisuustilanne, veden ja energian saatavuus ja pitkäjänteisen suunnittelun hankaluus.

Suomen kokemukset ja ratkaisut sosiaali- ja terveystalouden kehittämisessä, digitalisaatiossa ja datan hyödyntämisessä, terveyden edistämässä ja terveys- ja hyvinvointiteknologiassa tekevät Suomesta halutun yhteistyökumppanin globaalien terveyden ja terveysdiplomatian toimintaympäristössä. Suomi johtaa yhdessä Saksan kanssa EU-puheenjohtajavaltioiden hanketta (v. 2019–22) EU:n poliittisen ja strategisen vaikuttavuuden vahvistamiseksi globaaliterveydessä. Tavoitteena on kehittää EU-maiden koordinaatiota ja kommunikaatiota strategisten prioriteettien edistämiseksi ennakoivasti. Myös unionin yhteisten arvojen, kuten demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen sekä perus- ja ihmisoikeuksien edistäminen kansainvälisesti on keskeinen osa yhteistyötä. YK:n teknologiainnovaatiolaboratorio UNTILin ja YK:n projektipalvelutoimisto UNOPSin toimistot Suomessa edistävät globaalien terveyden ratkaisuja.

TAVOITE 4:

Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet

SUOMEN NYKYTILANNE SDG 4:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:

- 4.1:** Suomi on saavuttanut tavoitteet perus- ja toisen asteen koulutuksen suorittamisesta.
- 4.2:** Varhaiskasvatusoikeus ulotetaan yhtäläisesti kaikille lapsille.
- 4.3:** Ammatillisen koulutuksen reformi on lisännyt joustavuutta opintoihin pääsyn ja suorittamisen osalta.
- 4.4:** Jatkuvaan oppimiseen kiinnitetään enenevästi huomiota.
- 4.5:** Sukupuolten väliset erot oppimistuloksissa ovat edelleen Suomessa suuret.
- 4.6:** Lukutaito on maailman huippua, mutta osaaminen niin matematiikassa kuin lukutaidossa on laskenut.
- 4.7:** Kestävä kehitys läpäisee kaikki koulutusasteet varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle (myös ammatillinen), ja sisältyy myös korkeakoulujen kanssa käytyihin sopimusneuvotteluihin.

Hallitusohjelman tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 4:n saavuttamista:

- Koulutus- ja osaamistaso nousee kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy
- Lapset ja nuoret voivat hyvin
- Koulutus rakentaa yhteiskunnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta
- Suomi on kansainvälisesti houkutteleva paikka opiskella, tutkia ja investoida
- Jokainen nuori pysyy koulutuspolulla

Hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi hallitus antaa koulutuspoliittisen selonteon eduskunnalle vuoden 2021 alkupuolella. Koulutuspoliittisessa selonteossa laaditaan koulutuksen ja tutkimuksen osalta tilannekuva ja arvio nykytilasta sekä tavoitetila suhteessa hallitusohjelman koulutuspoliittisiin päätavoitteisiin. Kokonaistarkastelu koulutuksen osalta ulottuu varhaiskasvatuksesta aina korkeakoulutukseen asti. Pitkän aikavälin linjaukset liittyvät suomalaisen koulutusjärjestelmän ja tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden säilyttämiseen ja parantamiseen. Osana koulutuspoliittista selontekoa laaditaan lisäksi

kansainvälisyyteen ja globaaliin vaikuttavuuteen keskittyviä toimenpiteitä. (SDG-alatavoitteet **4.1, 4.2, 4.3.**)

Hallitus korottaa oppivelvollisuusiän 18 ikävuoteen. Samalla toteutetaan oppivelvollisyyteen liittyvä maksuton toisen asteen koulutus ja uudistetaan perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheen koulutusta. Uudistus tulee voimaan vaiheittain syksystä 2021 alkaen ikäluokka kerrallaan. (**4.1, 4.3**)

Eri koulutusasteilla otetaan huomioon kestävä kehitys ja ilmastokasvatus, digitalisaatio-, talous- ja työelämätaidot sekä seksuaali- ja tasa-arvokasvatus läpileikkaavina teemoina. Hallitus vahvistaa koulujen ja oppilaitosten demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta ja osallistamista. (**4.7.**) Myös Opetushallituksen toimeenpanema ”Ilmastovastuu koulutuksessa -vaikutusohjelma” sekä erityisrahoituksen varaaminen kestävän kehityksen teemoihin opettajien täydennyskoulutushankkeissa (haku vuonna 2020) ovat olleet positiivisia toimia tavoitteen 4.7 toteuttamiseksi.

Hallitus on valmistellut valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman vuosille 2020–2023, jossa mm. luodaan toimintamalli koulukuntoisuuden luotettavaan ja yksilölliseen arviointiin, tuetaan vähemmistöjä ja ehkäistään syrjäytymistä, edistetään nuorten työllisyyttä ja mielenterveyttä, puututaan nuorten päihteiden käyttöön ja peliriippuvuuteen, taataan nuorille tasapuoliset mahdollisuudet tukeen Ohjaamo-toiminnassa, otetaan huomioon talous- ja työelämätaidot osana nuorten hyvinvointia. (**4.4.**)

Hallitus lisää merkittävästi niiden nuorten ja aikuisten määrää, joilla on työllistymiseen, säällisiin työpaikkoihin ja yrittäjyyteen tarvittavat taidot, kuten tekninen ja ammatillinen osaaminen (**4.3, 4.4.**)

Hallituksen tavoitteena on jatkuvan oppimisen edistäminen, aikuisten puuttuvien perustaitojen vahvistaminen sekä eri alueiden ja toimialojen työvoimatarpeeseen vastaaminen. Hallitus toteuttaa parlamentaarisen jatkuvan oppimisen uudistuksen, jolla vastataan läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamista. Hallituksen tavoitteena on jatkuvan oppimisen edistäminen, aikuisten puuttuvien perustaitojen vahvistaminen sekä eri alueiden ja toimialojen työvoimatarpeeseen vastaaminen. Uudistuksessa otetaan huomioon myös kestävän kehityksen edistäminen, sillä globaalit kansalaistaidot ovat tulevaisuuden taitoja, joita tarvitaan myös työelämässä. (**4.4, 4.7.**) Uudistuksen linjaukset valmistuvat hallituksen puoliväliriihen yhteydessä. Uudistuksen toteutus jatkuu yli hallituskauden.

Osana osaamisen kehittämistä työelämässä ihmisille tarjotaan yksilöityjä koulutuskokonaisuuksia esimerkiksi toisen asteen ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa mahdollistamalla myös ammatilliset näyttötutkinnot (**4.4**). Erityisenä painopisteenä otetaan huomioon

vähän koulutetut, uudelleenkoulutettavat työttömät ja työttömyysuhan alla olevat (4.5). Lisätään yritysten kanssa yhteishankintana järjestettävää työvoimakoulutusta. Lisäksi lisätään oppisopimusopiskelun käyttöä ensimmäisen työpaikan saamiseksi sekä uudelleen-kouluttautumisen ja aikuiskoulutuksen väylänä. Uudistetaan ja yksinkertaistetaan oppisopimuskoulutuksen ajalta maksettavat korvaukset työnantajan hallinnollisen taakan keven-tämiseksi. Vahvistetaan työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja työpaikkaohjaajien roolia.

Hallitus kehittää opintovapaata ja mahdollistetaan sen yhä laajempi käyttö aikuis-koulutustukea kehittäen. Aikuiskoulutustuki uudistetaan tukemaan työn ja opiskelun yhteensovittamista.

Parannetaan työttömien mahdollisuuksia opiskella sivutoimisesti työnhaun ohessa (4.5).

Hallitus on toteuttanut täysipäiväisen kokoaikaisen subjektiivisen varhaiskasvatusoikeu-den. Varhaiskasvatuslakia on muutettu ja siten vahvistettu lasten ja perheiden yhdenver-taisuutta. Lisäksi pilotoidaan kaksivuotista esiopetusta, luodaan neuvolasta väylä varhais-kasvatukseen sekä kehitetään varhaiskasvatuksen tuen mallia. Yli 3-vuotiaiden ryhmäko-koja pienennetään ja tehdään varhaiskasvatuksen laatukriteerit. Varhaiskasvatuksen am-mattilaisten saatavuus turvataan koko maassa. Pitkällä tähtäimellä tavoitellaan etenemistä kohti osa-aikaista maksutonta varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laatua ja tasa-arvoa parantavilla Oikeus oppia –kehittämishojelmilla turvataan tasa-arvoista alkua oppimiseen sekä parannetaan hyvinvoin-tia. Tavoitteena on kaventaa ja ennaltaehkäistä oppimiseroja sekä vahvistaa oppimisen tukea. (4.2.)

Hallitus vahvistaa opinto-ohjausta eri koulutusasteilla. Parannetaan muun muassa maa-hanmuuttajataustaisten jatko-opintovalmiuksia lisäämällä opinto-ohjausta ja monialaista yhteistyötä perheiden kanssa (4.1).

Hallitus vahvistaa ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanoa sekä työpaikoilla ta-pahtuvaa oppimista ja oppisopimuskoulutuksen kehittämistä. Ammatillisen koulutuksen rahoitustasoa nostetaan turvaamaan koulutuksen laatu. (4.4.)

Vahvistetaan lukiokoulutuksen laatua ja uuden lukiolain toimeenpanoa (4.1).

Hallitus laatii korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman, jossa käydään läpi korkea-koulutuksen sosiaalisen, alueellisen ja kielellisen tasa-arvon toteutuminen sekä eri vähem-mistöryhmien korkeakoulutukseen hakeutumisen mahdolliset esteet sekä ryhdytään sel-vityksen pohjalta tarvittaviin toimiin. Suunnitelmaan kirjataan selkeät ja mitattavat tavoit-teet aliedustettujen ryhmien koulutukseen pääsyyn ja läpäisyyn edistämiseksi (4.3.).

Hallitus on osoittanut rahoitusta korkeakoulutuksen aloituspaikkoja merkittävään lisäämiseen. Tavoitteena on nostaa koulutustasoa, purkaa hakijasumaa sekä ratkoa alojen ja alueiden osaaajapulaa. Korkeakoulutettujen määrää nostetaan 50 prosenttiin nuorista aikuisista vuoteen 2030 mennessä. Opiskelupaikkoja kohdennetaan erityisesti ensimmäistä korkeakoulutuskintoa suorittaville ja kehitetään alanvaihtajille ja lisäpätevyyttä etsiville vaihtoehtoisia valintaväyliä tutkintokoulutukseen (4.3).

Hallitus jatkaa lukutaitoa ja lukemista edistävää Lukuliike -hanketta. Hallitus tukee taiteen perusopetusta ja nostaa lastenkulttuurin yleis- ja hankeavustuksia. Lisäksi edistetään lukemiseen innostavaa kansalaisyhteiskunnan toimintaa, joka vahvistaa lasten ja nuorten lukuintoa.

Laaditaan kansalliset osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteet, joiden tavoitteena on tehdä eri tavoin hankittu yksilön osaaminen näkyväksi työelämässä ja koulutusjärjestelmässä (4.4).

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Globaalin oppimisen kriisin ratkaiseminen on avainasemassa koko Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamiselle. Suomi tukee koulutusjärjestelmien kehittämistä useissa Afrikan ja Aasian maissa, mm. hallitusten välisen yhteistyön ja kansalaisjärjestöjen kautta. Oppimisen mahdollisuuksia tuetaan hauraissa valtioissa, konfliktialueilla ja humanitaarisissa kriiseissä. Kehitysyhteistyövaroin rahoitetaan suomalaisten ja etelän korkeakoulujen välistä yhteistyöohjelmaa, jonka tavoitteena on kehitysmaiden korkeakoulujen institutionaalisen kapasiteetin vahvistaminen. Suomi on selvittänyt ulkoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön sekä muiden toimijoiden yhteistyönä keinoja vaikuttaa globaaliin oppimisen kriisiin ja laatinut prioriteetit toimenpiteille. Koulutusyhteistyössä edistetään myös kestävä kehityksen osaamista ja globaaleja kansalaistaitoja. Näitä taitoja on tärkeää opettaa lasten ja nuorten lisäksi myös aikuisväestölle.

UNESCOlla on kansainvälinen koordinaatio- ja seurantavastuu SDG4:n toteuttamista. Suomi tukee UNESCO:n työtä niin asiantuntijatasolla kuin rahoittajana sekä vaikuttaa järjestön toimintalinjauksiin hallintoneuvoston jäsenenä 2017–2021. Suomi tukee 2019–2020 vapaaehtoisella avustuksella UNESCO:n ”Capacity Development for Education Programme, CapEd” -työtä miljoonalla eurolla vuodessa. Ohjelma kohdentuu vähiten kehittyneisiin maihin (LDC), joilla on eniten kurottavaa SDG4:n tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi Suomi tukee UNESCO:n ”Strengthening Pre-Service Teacher Education in Myanmar” -hanketta yhteensä viidellä miljoonalla eurolla 2020–2022. UNICEF toteuttaa koulutusstrategiaansa ”Every Child Learns 2019–2030”, joka vastaa yleiseen oppimisen kriisiin. Suomi on mukana strategian täytäntöönpanoa edistävässä kumppanuusryhmässä ja yhteistyötä on tarkoitus tiivistää edelleen. UNESCO-työn ohella Suomi osallistuu myös UNESCO:n

Tilastoinstituutin (UIS) ja OECD-työn kautta yhteisten SDG4 seurantaindikaattoreiden kehittämiseen ja laadun parantamiseen.

Suomi on mukana YK:n ilmastopimuksen *Action for Climate Empowerment* -yhteistyössä ja keskustelussa ilmastomuutoksen hillitsemiseksi koulutuksen keinoin. Kansallisena esimerkkinä tehostetusta toiminnasta Suomella on Opetushallituksen johdolla vuonna 2019 toiminut Ilmastovastuu koulutuksessa -vaikutusohjelma, jolla vahvistettiin ilmastovastuun oppimista ja sisällyttämistä osaksi koulujen ja oppilaitosten toimintaa. Ohjelmassa muodostettiin eri tahojen kanssa yhteinen ilmastovastuun oppimisen toimenpideohjelma teeman vahvistamiseksi jatkossa. Ilmastovastuu kattaa sekä ilmastomuutoksen hillinnän että siihen sopeutumisen näkökulmat.

EU:ssa Suomi osallistuu aktiivisesti keskusteluun jäsenmaiden, DEAR-tukiyksikön (*Development Education and Awareness Raising*) ja sidosryhmien kanssa siitä, miten globaalikasvatus ja kehitysviestintä huomioitaisiin osana EU:n tulevaa kehitysyhteistyön ohjelmointia vuosille 2021–27. Globaalikasvatus on myös yksi tavoite Opettajat ilman rajoja -verkoston työssä, joka lähettää opetusalan asiantuntijoita kehitysyhteistyöhankkeisiin, joissa tarvitaan tukea opetuksen laadun vahvistamiseksi.

Suomi tukee koulutussektorin työtä humanitaarisissa kriiseissä mm. YK:n palestiinalaispakolaisjärjestön UNRWA:n ja suomalaisten kansalaisjärjestöjen kautta. Myös EU:n kautta kanavoituvasta humanitaarisesta rahoituksesta 10 % ohjataan koulutukseen hätätilanteissa. Koulutuksen turvaaminen on erityisen tärkeää pitkittyneissä konflikteissa ja pakolaistilanteissa.

TAVOITE 5:

Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia

SUOMEN NYKYTILANNE SDG 5:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:

- 5.1:** Suomessa sukupuolten tasa-arvotilanne on hyvä, mutta haasteita edelleenkin on.
- 5.2:** Suomi on naisille EU:n toiseksi väkivaltaisim maa, mutta meneillään on paljon ennaltaehkäisyyn ja palveluiden parantamiseen tähtäviä toimenpiteitä.
- 5.3:** Haitallisia käytäntöihin liittyvää lainsäädäntöä on kehitetty, mutta haasteita vielä riittää.
- 5.4:** Tasa-arvoa tavoitteleva perhevapaaudistus etenee ja sosiaaliturvauudistuksessa on tarkoitus ottaa huomioon sukupuolinäkökulma.
- 5.5:** Tasa-arvo toteutuu poliittisessa osallistumisessa, mutta taloudellisessa päätöksenteossa on haasteita.
- 5.6:** Seksuaali- ja lisääntymisoikeuksia ja -terveyttä koskevat palvelut ovat hyvällä tasolla. Toimenpiteitä tehdään näiden kehittämistä edelleen ja myös itsemääräämisoikeutta korostavan seksuaalikasvatuksen lisäämiseksi.

Hallitusohjelman tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 5:n saavuttamista:

- Hallituksen tavoitteena on nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi ja parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnan eri osa-alueilla.
- Hallitus on sitoutunut sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talousarvioprosessissa ja kaikissa keskeisissä uudistuksissa.

Hallitus on laatinut tasa-arvo-ohjelman, josta on annettu valtioneuvoston periaatepäätös ja jonka seuranta ollaan aloittamassa (SDG-alatavoite **5c**). Hallitus edistää palkkatasa-arvoa laajalla toimenpidekokonaisuudella. Perusteettomien palkkaerojen ja palkkasyrjinnän poistamista edistetään lisäämällä palkka-avoimuutta lainsäädännön keinoin (**5.1, 5.a**). Perusteettomiin naisten ja miesten välisiin palkkaeroihin puututaan nykyistä tiukemmin. Osana ohjelmaa arvioidaan työ- ja virkaehtosopimusten sukupuolivaikutukset.

Hallitus lisää tasa-arvolakiin henkilöstön, henkilöstöedustajien ja yksittäisten työntekijöiden oikeuksia ja tosiasiallisia mahdollisuuksia lisätä palkkatietoutta ja puuttua tehokkaammin palkkasyrjintään. Myös raskaussyrjintää ehkäistään. Lainsäädäntöä täsmennetään niin, että raskaus ja perhevapaan käyttö eivät saa vaikuttaa määräaikaisen työsuhteen jatkumiseen. Hallitus selvittää perhevapaalta palaavien työsuhteturvan parantamista ja ryhtyy selvityksen tulosten perusteella tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimiin. Hallitus ehkäisee rekrytointisyryntää muun muassa tekemällä selvityksen nimettömästä työnhausta.

Kodin ja perheen vastuunjakamisen kehittämiseksi hallitus on käynnistänyt parlamentaarisen komitea- ja valmistelevan kansallisen, YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen perustuvan lapsistrategian luomiseksi (5.4). Sen ohella edistetään vuoroviikkoasumista koskevan selvityksen toimenpide-ehdotuksia ja neljännen ja viidennen lapsen lapsilisää korotetaan. Lisäksi hallitus huomioi paremmin yksinhuoltajien tarpeet esimerkiksi nostamalla lapsilisän yksinhuoltajakorotusta siten, että lapsilisän korotuksesta hyötyvät myös toimeentulotuen varassa olevat perheet. Samoin elatustukea nostetaan ja opintorahan huoltajakorotusta korotetaan.

Hallitus toteuttaa seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen, jossa lähtökohtina ovat koskemattomuus ja seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Rikoslain raiskausmääritelmä muutetaan suostumuksen puutteeseen perustuvaksi oikeusturvasta huolehtien. Seksuaalirikosten uhrien tukikeskusten palvelutarjontaa ja valtakunnallista kattavuutta laajennetaan (5.2).

Hallitus valmistelee naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman, jonka tavoitteena on lisätä kansalaisten ja viranomaisten tietoisuutta naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja parantaa uhrien ohjautumista palveluihin. Hallitus lisää uhrien tukipalveluja ja turvakotien paikkamäärää ja resursointia Euroopan neuvoston edellyttämälle tasolle. Samalla ehkäistään myös miehiin kohdistuvaa väkivaltaa sen kaikissa muodoissa (5.2). Resurssit sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön turvataan. Hallitus mahdollistaa pakkoavioliittojen mitätöinnin ja selvittää niiden kriminalisointia (5.3).

Säädetään itsemääräämisoikeutta kunnioittava laki sukupuolen vahvistamisesta. Vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä poistetaan ja lääketieteelliset hoidot eriytetään juridisen sukupuolen korjauksesta. Intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeutta vahvistetaan ja luovutaan pienten lasten kosmeettisesta, ei-lääketieteellisestä sukuelinkirurgiasta (5c).

Puolustuspolitiikan osana hallitus parantaa naisten edellytyksiä suorittaa vapaaehtoinen asepalvelus ja palvella Puolustusvoimissa muun muassa tasa-arvotyöllä ja lisäämällä tietoisuutta naisten asepalveluksesta. Parlamentaarinen komitea asetetaan selvittämään yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä. Tavoitteena

on korkean maanpuolustustahdon ylläpitäminen ja kansalaisten yhdenvertaisuuden vahvistaminen.

Hallitus toteuttaa perhevapaauudistuksen yhteistyössä hallituksen ja työmarkkinaosapuolten kanssa. Tavoitteena on, että perhevapaat ja hoitovastuu jakautuvat perheissä tasaisesti molempien vanhempien kesken, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat ja sukupuolten väliset palkkaerot pienenevät (5.4). Myös monimuotoiset perheet ja yrittäjyyden eri muodot huomioidaan. Hallitus selvittää myös mahdollisuudet lisätä työajan joustoja tasapainottamaan työn ja perheen yhteensovittamista ja jaksamaan työurilla pidempään (5.4). Tavoitteena on parantaa erityisesti pienten lasten vanhempien ja ikääntyvistä omaisista huolehtivien mahdollisuuksista osa-aikatoihin. Äitiys- ja isyyslait yhdistetään vanhemmuuslaiksi (5c).

Tasa-arvon seuraamiseen hallitus luo valtion eri hallinnonalat kattava seurantajärjestelmän. Sukupuolivaikutusten arvioinnin tulee jatkossa sisältyä kaikkien ministeriöiden ja niiden alaisen hallinnon toimintoihin.

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Sen keskeisenä tavoitteena on edistää systemaattisesti sukupuolten tasa-arvoa sekä tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksien täyttä toteutumista.

Suomi painottaa erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia (SRHR), joita haastetaan tällä hetkellä kansainvälisesti, myös EU:n sisällä. SRHR-oikeuksissa on kyse oikeudesta päättää omasta seksuaalisuudesta ja sukupuolen ilmaisusta, oikeudesta ja mahdollisuudesta tehdä itseään koskevia valintoja, oikeudesta saada seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluja sekä laadukas seksuaalikasvatus, sekä oikeudesta olla suojassa väkivallalta ja ahdistelulta. Käytännössä SRHR-oikeuksien edistäminen on äitiys- ja lisääntymisterveyspalveluiden, ehkäisyn ja turvallisen abortin saatavuuden edistämistä, toimivaa seksuaalikasvatusta, lapsiavioliittojen ja silpomisen vastaista työtä, sukupuolittuneen ja seksuaalisen väkivallan vastaista työtä, sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien oikeuksien edistämistä.

Hallitusohjelma tähtää siihen, että 85 prosentissa uusista kehitysyhteistyöhankkeista sukupuolten tasa-arvo on joko ensisijainen tavoite tai valtavirtaistettu OECD:n määritelmien mukaisesti. Erityinen strateginen painotus on naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet (SRHR) sekä naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ja hyväksikäytön vastainen työ. Suomalaisten kansalaisjärjestöjen työssä lainsäädäntöön vaikuttamisen lisäksi panostetaan vahvasti muutoksen tuomiseen yhteisötasolla vaikuttamalla haitallisten asenteiden ja käytäntöjen poistamiseksi. (5.6)

Naisten ja tyttöjen tarpeet ja oikeudet on Suomen humanitaarisen linjauksen keskeinen painopiste. Suomi tukee seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia erityisesti YK:n väestörahasen UNFPAn ja suomalaisten kansalaisjärjestöjen kautta.

Sukupuolten välistä tasa-arvoa, naisten työllistymistä ja taloudellisia mahdollisuuksia kehitysmaissa edistetään myös finanssisijoitusmäärärahan avulla. Vuonna 2019 Finnfundille myönnetystä uudesta lainasta (210 miljoonaa euroa) puolet on tarkoitettu sijoittamaan yrityksiin, jotka vahvistavat kehittyvien maiden naisten taloudellista itsenäisyyttä tai tuottavat työlle ja naisille tärkeitä palveluita. Tasa-arvokysymyksiä, naisten työllistymistä ja taloudellisia mahdollisuuksia edistetään myös muiden finanssisijoitusten ja suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön avulla tämän hallituskauden aikana.

Naisten roolin vahvistaminen rauhanvälityksessä osana YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 toimeenpanoa kuuluu niin ikään Suomen pitkäaikaisiin prioriteetteihin.

Suomi tukee YK:n toimintaa sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja erityisesti nostaa esiin kaikkinaisen naisten syrjinnän perussopimuksen (CEDAW) ja Pekingin toimintaohjelman tavoitteiden toimeenpanon.

Hallitus vahvistaa EU-tason työtä tasa-arvon hyväksi. Suomi tukee maaliskuussa 2020 julkaistun EU:n sukupuolten tasa-arvoa koskevan strategian tehokasta toimeenpanoa. Tärkeitä strategiasuhteissa esiin nostettuja prioriteetteja ovat sukupuoleen perustuvan väkivallan ja sukupuolistereotyyppien poistaminen, tasa-arvoisen talouden edistäminen (ml EU:n talousarvio), sukupuolten tasapainoisen edustuksen saavuttaminen päätöksenteossa sekä sukupuolten tasa-arvon ja naisten voimaantumisen edistäminen EU:n ulkosuhdepolitiikassa. (5c)

EU:n tulee lisätä työtään kaikkea naiseen kohdistuvaa väkivaltaa vastaan ja edistää EU:n ja sen jäsenvaltioiden liittymistä Istanbulin sopimukseen, jotta aikanaan päästään täytäntöönpanoon.

Suomi kiinnittää huomiota myös nouseviin teemoihin, kuten uuden teknologian ja innovaatioiden tasa-arvoaikutuksiin. Sukupuolinäkökulma ilmastonmuutoksen vastaisissa toiminnoissa on tärkeää.

TAVOITE 6:**Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille****SUOMEN NYKYTILANNE SDG 6:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:**

6.1, 6.2: Suomi on saavuttanut tavoitteet turvallisen ja edullisen juomaveden saatavuuden varmistamiseksi kaikille, sekä riittävän ja yhtäläisen sanitaation ja hygienian takaamiseksi kaikille.

6.3: Veden laadun parantamisen suhteen on edistytty vähentämällä kuormitusta, mutta osa vesistöistä ja pohjavesistä ei ole saavuttanut hyvää ekologista tilaa.

6.4: Veden käytön tehokkuuden suhteen on tapahtunut lievää positiivista kehitystä, mutta veden kierrätyksen suhteen on vielä parannettavaa.

6.5: Integroidun vesivarojan hallinnan suhteen vesienhoitosuunnitelmat ja niiden mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen on edennyt hyvin. Rajavesistöjen osalta yhteistyö naapureiden kanssa on esimerkillistä.

6.6: Vesistöihin liittyvien ekosysteemien suojeleminen on edistynyt, mutta alueista riippuen täydennettävää on vielä.

6.a: Kansainvälisen yhteistyön osalta Suomen rooli on ollut kokoaan isompi sekä kansainvälisissä järjestöissä sekä kehitysmaissa.

6.b: Paikallisyhteisöjen sitomisessa toimintaa on myös edistytty esimerkiksi laajoissa kehitysyhteistyöprojekteissa Etiopiassa ja Nepalissa.

Hallituksen tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 6:n saavuttamista:

Hallitus keskittyy vesihuollossa kestäviin ratkaisuihin palvelujen toimitusvarmuuden ja laadun turvaamiseksi ottaen huomioon myös ilmastovaikutukset ja muutokseen sopeutuminen. Oikeus puhtaaseen veteen ja sanitaatioon on myös vahvasti näkyvillä Suomen kehityspolitiikassa.

Hallitus toteuttaa kansallisen vesihuoltouudistuksen, jolla etsitään ratkaisuja Suomen vesihuollon uudistamiseen ja toimintaympäristön muutosten ennakointiin. Tavoitteena on varmistaa kaikille vesihuoltolaitosten asiakkaille turvallinen ja laadukas vesihuolto. Samanaikaisesti tavoitteena on ottaa harppauksia kohti Suomen vesihuoltolaitosten

ilmastoneutraaliutta ja resurssiviisautta hyödyntäen uuteen teknologiaan ja kiertotalouden perustuvia ratkaisuja. (SDG-alatavoitteet [6.2](#), [6.1](#)).

Hallitus edistää veden kiertotaloutta toteuttamalla ravinnekierron toimenpidekokonaisuuden, jonka avulla hallitus lisää biokaasun tuotantoa ja kulutusta sekä synnyttää markkinat kierrätyslannoitteelle, jotta tarve uuden pellon raivaamiseksi lannanlevitykseen vähenee merkittävästi ja vesistöjen ravinnekuormitus pienenee. ([6.3](#))

Hallitus jatkaa Itämeren ja vesiensuojelun ohjelmaa tehostetusti vähintään sen nykyisessä laajuudessa vaalikauden ajan vesien hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi. Hallitus parantaa Itämeren kuntoa myös laajentamalla peltojen kipsi-, rakennekalkki- ja ravinnekuutukäsittelyä joko osana maatalouden ympäristötukiohjelmaa tai muilla erityistoimilla. ([6.3](#))

Hallitus pienentää maatalouden vesistövaikutuksia vesiensuojelun tehostamisohjelmaa ja ravinteiden kierrätyksen kärkihanketta jatkamalla ([6.3](#)). Lisäksi hallitus edistää tulvasuojelua ja peltojen vesienhallintaa. Vesiensuojelun ja -hallinnan toimenpiteitä kohdennetaan lisäämällä viljelijöiden välistä yhteistyötä vesistöratkaisuisissa. ([6.5](#))

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Vesi on elämän perusedellytys ja elintärkeä ehto ihmisen toiminnalle. Vesi on myös yksi kehityksen avaintekijöistä. Vedenpuute, tulvat ja heikko veden laatu koskettavat erityisesti kehittyviä maita, ja turvallinen juomavesi, sanitaatio, hygienia ja vesivarojen hallinta ovat keskeinen osa ja edellytys näiden yhteiskuntien kestävästä kehityksestä. Vesihuollon puute ja huono hygienia ovat tasa-arvokysymys. Monissa maissa naiset ja tytöt pitävät huolta kotitalouksien vesihuollosta. Vedenhakuun käytetty aika ja etenkin säällisen sanitaation puute estävät tyttöjä ja naisia käymästä koulua ja opiskelemasta.

Viiden ministeriön (UM, MMM, YM, TEM ja STM) yhteinen *Suomen vesialan kansainvälinen strategia* (2018) ohjaa kaikkea SDG toteuttamiseen liittyvää toimintaa kehityspolitiikka mukaan lukien. Suomi tunnetaan vesialan kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä erityisesti rajavesistöyhteistyöstä, vesidiplomatiasta ennakoivana rauhanvälityksenä sekä vesihuollon, sanitaation ja hygienian edistäjänä ja osajana useissa kehitysmaissa ml. Etiopiassa, Nepalissa ja Keniassa. Näissä kumppanimaissa jatketaan tuloksellista yhteistyötä. Suomen rahoittama, vesiturvallisuuden vahvistamiseen keskittyvä FinWaterWEI -ohjelma tuki Keski-Aasian maiden vesisektorin kehitystä vuosina 2010–2019.

Suomi toimii aktiivisesti YK:ssa ja muilla kansainvälisillä areenoilla vesiturvallisuuden, rajavesistöyhteistyön, vesivarojen hyvän hallinnan edistämiseksi sekä vesihuollon ja sanitaation edistämiseksi ihmisoikeuksina.

Suomi on ollut alullepanija molemmissa kansainvälisissä vesistöyleissopimuksissa (UNECE:n vuoden 1992 rajavesistöyleissopimus ja YK:n vuoden 1997 kansainvälisten vesistöjen yleissopimus) ja tukee niiden toimeenpanoa. Sopimukset ovat keskeisiä instrumentteja vesiturvallisuuden edistämiseksi, sillä ne muodostavat puitteet kansainvälisten vesivarojen käytölle ja suojelulle sekä tähän liittyvälle valtioiden väliselle yhteistyölle. Yhteistyö jaettujen vesivarojen hallinnassa voi auttaa lievittämään maiden välisiä jännitteitä ja edistää alueellista yhteistyötä.

Euroopan unionin neuvoston päätelmät vuonna 2019 vahvistavat EU:n sitoutumisen turvalliseen juomaveteen ja sanitaatioon ihmisoikeutena. Uusi EU:n juomavesidirektiivi pyrkii edistämään kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten veden saatavuutta unionin alueella. Vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan osapuolimaat edistävät turvallista vesihuoltoa pan-eurooppalaisella alueella ja Maailman terveysjärjestö WHO globaalisti.

Suomalaisyrietykset toimivat itse sekä alihankkijoidensa kautta alueilla joilla kärsitään erilaisista veteen liittyvistä ongelmista. Kotimainen kulutus nojaakin vahvasti vesivaroihin, jotka sijaitsevat Suomen rajojen ulkopuolella. Sen vuoksi osana Kestävän kehityksen yhteiskuntavastuusitoumusta on perustettu erillinen vesivastuusitoumus -aloite edistämään kestävästä veden käytöstä ja hallintaa sekä kannustamaan yrityksiä niiden vesivastuullisuusyhteistyössä, avustamaan vesiriskien tunnistamisessa arvoketjuissaan sekä parhaiden käytänteiden kehittämisessä. Suomen osaamisen avain on kyky kehittää uusia teknologisia ratkaisuja esimerkiksi veteen liittyvien riskien ja tulvien hallinnassa, vesihuoltolaitosten modernisoinnissa, vesien pilaantumisen torjunnassa ja vesien ja ravinteiden turvallisessa kierrättämisessä.

TAVOITE 7:

Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille

SUOMEN NYKYTILANNE SDG 7:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:

- 7.1:** Suomessa on kattava energian saatavuus.
- 7.2:** Suomi on onnistunut kasvattamaan uusiutuvan energian osuutta.
- 7.3:** Suomi on saavuttanut EU:n energiatehokkuustavoitteen.

Hallitusohjelman tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 7:n saavuttamista:

- Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035, ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Tämä tehdään nopeuttamalla päästövähennystoimia ja vahvistamalla hiilinielujä.
- Hallituksen tavoitteena on lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä sekä parantaa energiatehokkuutta.

Hallitus edistää tavoitetta ”edullista ja puhdasta energiaa kaikille” hyvin toimivilla energiemarkkinoilla ja kuluttajien aseman varmistavan sääntelyn avulla.

Hallitus parantaa energiansaannin toimitusvarmuutta alan toimijoiden kanssa älykkäämpää sähkö- ja kaukolämpöverkkoa kehittämällä, parantamalla siirtoyhteyksiä sekä hyödyntämällä uusia energian varastointimahdollisuuksia (SDG-alatavoite 7.1).

Päästövähennystoimia toteutetaan muun muassa lisäämällä uusiutuvien energialähteiden käyttöä, parantamalla energiatehokkuutta sekä edistämällä prosessiteollisuuden sähköistymistä päästöjen vähentämiseksi. Suomi lisää uusiutuvan energian osuutta muun muassa lisäämällä tuulivoiman määrää sujuvoittamalla sen rakentamisen hallinnollisia ja kaavoitukseen liittyviä menettelyjä. Hallitus tukee sekä kivihielestä luopuvia energiayhtiöitä, että öljylämmitteisiä kiinteistöjä siirtymään muihin lämmitysmuotoihin 2020-luvun aikana erillisillä toimenpideohjelmilla. (7.2.)

Hallitus valmistelee ilmastotavoitetta palvelemaan kestävän verotuksen tiekartan. Kokonaisuuteen kuuluvat energiaverotuksen ja liikenteen verotuksen uudistus, kiertotalouden edistäminen sekä päästöihin perustuvan kulutusverotuksen selvittäminen (7.2, 12.c).

Hallitus alentaa teollisuuden sähköveron EU:n minimitasolle. Teollisuuden energiaveron palautusjärjestelmä poistetaan neljän vuoden siirtymäajalla siten, että vuodelta 2025 yritykset eivät enää ole oikeutettuja palautukseen. Olemassa olevan energiaveroavun avulla tuetaan teollisuuden siirtymistä päästöttömiin teknologioihin siirtymäaikana ja myös sen jälkeen. Nykymuotoinen päästökauppakompensaatio lakkaa. Energiaintensiivisille yrityksille luodaan uusi määräaikainen sähköistämistuki, joka kannustaa entistä tehokkaammin hiilineutraaliin tuotantoon, energiaintensiivisten yritysten sähköistämiseen ja joka huomioi kustannuskilpailukyvyn.

Lämmityspolttoaineiden, kuten esimerkiksi kivihiilen, maakaasun ja polttoöljyn, verotusta korotetaan nettomääräisesti 105 miljoonalla eurolla vuoden 2021 alusta. Osana lämmityspolttoaineiden veron korotusta myös turpeen verotus kiristyy. Turpeen verotuksessa otetaan käyttöön vuodesta 2022 lähtien lattiahintamekanismi, joka varmistaa, että yhdessä päästöoikeuden hinnan kanssa turpeen energiakäyttö vähintään puolittuu vuoteen 2030 mennessä. Hallitus käyttää osan oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) turvetta korvaavien investointien tukemiseen. Lisäksi samasta rahastosta tuetaan taloudellisesti elinkeinonsa menettävien turveyrittäjien ja -työntekijöiden sopeutumista ja laajasti kohdealueiden elinkeinotoiminnan monipuolistumista.

Energiaverotuksen uudistamisen toinen vaihe käynnistetään perustamalla syksyn aikana valmisteluelin, joka laatii viimeistään vuoden 2021 loppuun mennessä energiaverotuksen tiekartan, joka yhdessä päästökaupan kanssa tukee 2035 hiilineutraalisuustavoitteen toteutumista.

Energiatehokkuuden parantamisessa rakentaminen ja rakennukset ovat avainroolissa, koska rakennuksissa kulutetun energian tuotanto aiheuttaa alle kolmanneksen Suomen kasvihuonekaasupäästöistä (7.3). Hallitus tuottaa alan toimijoiden kanssa rakennusalalle hiilineutraaliuteen tähtäävän toimialakohtaisen suunnitelman, toimeenpanee vähähiilisen rakentamisen tiekarttaa sekä kehittää rakennuksen elinkaaren aikaiseen hiilijalanjälkeen perustuvaa säädösohjausta. Hyviä tuloksia tuottanutta energiatehokkuussopimustoimintaa jatketaan. Energiatehokkuussopimustoiminta kattaa laajasti niin energian loppukäytön eri toimialoilla kuin energiantuotannon, siirron ja jakelun. Lisäksi jatketaan harkinnanvaraisia investointitukia energiatehokkuushankkeisiin yritysten ja kuntien energiatehokkuushankkeiden vauhdittamisessa.

Hallitus toteuttaa kansallisen biokaasuohjelman ja tukee biokaasuinvestointeja (7.2).

Lisäksi tehostetaan kiertotaloutta ja materiaalien kierrätystä rakennusalalla. Puurakentamista edistetään, sillä puurakennus toimii myös hiilivarastona. Pitkän aikavälin korjauskentämisen strategian tavoitteena on, että lähes nollaenergiarakennusten osuus kasvaa 10 prosentista yli 90 prosenttiin vuoteen 2050 mennessä. Asuinrakennusten omistajia kannustetaan tekemään energiatehokkuutta parantavia korjauksia muun muassa energia-avustuksella, jota on tarjolla yhteensä 100 miljoonaa euroa vuosina 2020–2022.

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomi tukee kehityspolitiikan ja -yhteistyön kautta erityisesti köyhimpien kotitalouksien perusenergiansaannin lisäämistä sekä vähähiilistä ja ilmastokestävää siirtymää kehitysmaissa ja kehittyvissä talouksissa (7.b).

Suomi tekee kansainvälistä innovaatioyhteistyötä ja edistää puhtaiden ratkaisujen kansainvälistymistä. Näin Suomi edistää globaalia muutosta, jota tarvitaan edulliseen ja puhtaaseen energiajärjestelmään siirtymisessä.

TAVOITE 8:

Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja

SUOMEN NYKYTILANNE SDG 8:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:

8.1: Suomen talouskasvu on viime vuosina ollut maltillista. Talouden näkymät niin Suomessa kuin maailmantaloudessa ovat hyvin epävarmoja koronapandemian johdosta.

8.2: Tuottavuuskehitys on heikentynyt.

8.3: Suomi edistää yrittäjyyttä ja yritysten kestävä kasvua

8.4: Suomi edistää resurssitehokkuutta kiertotalouden keinoin

8.5: Työllisyysaste on 71,9 %

8.6: Suomi on pystynyt vähentämään NEET-nuorten määrää.

8.7, 8.8: Suomi toimeenpanee ILO:n säädöksiä työelämälainsäädännössä, joka koskee kaikkia työntekijöitä tasapuolisesti.

8.9: Suomi on onnistunut matkailualan kestävyden edistämisessä.

Hallituksen tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 8:n saavuttamista:

- Julkisen talouden velka suhteessa BKT:een vakautuu vuosikymmenen loppuun mennessä
- Eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät
- Suomi kulkee kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä

Koronaviruspandemia on vaikuttanut syvästi yhteiskuntaan ja ihmisiin. Sen lisäksi, että koronavirus on uhka terveydelle, sen aiheuttamat taloudelliset ja sosiaaliset häiriöt haittaavat ihmisten toimeentuloa ja hyvinvointia Suomessa sekä maailmalla. Suomessa hallitus on reagoinut tilanteeseen nopeasti ja perustanut tukia yrityksille koronasta selviytymiseen. Lisäksi hallitus on tehnyt väliaikaisia lainsäädäntömuutoksia lomauttamiseen, yhteistoimintamenettelyyn sekä lomautettujen ja yrittäjien työttömyysturva-oikeuteen liittyen. Hallitus tavoittelee toimilla turvaa ja joustoa työmarkkinoille korona-aikana.

Koronaviruspandemian keskelläkin hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Se tarkoittaa ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä talouskasvusta, korkeaa työllisyyttä ja kestävästä julkisesta taloudesta. Hallitus ottaa talouspoliittisissa päätöksenteossa huomioon tavoitteet hiilineutraalista Suomesta, ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumisesta sekä Suomen tavoitteet ja sitoumukset EU:n ja globaalista ilmastopolitiikasta (SDG-alatavoite 13.2).

Hallitus on linjannut kestävyystiekartan ensimmäisessä vaiheessa kesäkuussa 2020, että tavoitteena on vakauttaa julkisen talouden velka suhteessa BKT:een vuosikymmenen loppuun mennessä. Kestävyystiekartan toteutumista seurataan ja sitä päivitetään säännöllisesti julkisen talouden suunnitelmasta ja valtion talousarvioesityksestä päätettäessä.

Siirtyminen hiilineutraaliin talouteen osuu samaan aikaan laajemman työn murroksen kanssa. Oikeudenmukaista siirtymää hiilineutraaliin talouteen tuetaan koulutuksen ja työvoimapalvelujen, ml. elinikäisen ohjauksen keinoin sekä edistämällä yritysten toiminnan, työpaikalla tapahtuvan työn kehittämisen sekä osaamisen vahvistamista. Hallitus tekee hallituskauden aikana taloutta vahvistavia työllisyystoimia, joiden tavoitteena on saavuttaa 80 000 lisätyöllisen työllisyysvaikutukset.

Hallitus laatii Suomen kestävästä kasvun ohjelman, jolla toteutetaan EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen rahoituksen tavoitteet jatkovalmistelussa. Suomen kestävästä kasvun ohjelman tavoitteena on ohjata useamman vuoden aikana 0,9–1,2 miljardia euroa suoraan vihreän siirtymän tukemiseen. Hallituksen budjettiriihessä päättämät pitkäjänteiset teollisuus-, energia ja veropolitiikan ratkaisut vahvistavat Suomea turvallisena, ennakoitavana ja kilpailukykyisenä maana investoida sekä työllistää. Valtioneuvosto tulee antamaan eduskunnalle syyskauden aikana selonteon Suomen kestävästä kasvun ohjelman varojen suunnittelusta käytöstä.

Ilmiöpohjaista ja kestävästä kehityksen budjetointia kehitetään valtiovarainministeriön julkaiseman työryhmäraportin esitysten pohjalta. Kehittyvien maiden ilmastotoimia tuetaan kansainvälisellä ilmasto-rahautuksella, jota ohjataan tasapuolisesti hillintään ja sopeutumiseen.

Hallituksen työllisyystoimien (8.5, 8.6) kolmikantaisen valmistelun piiriin kuuluvat muun muassa työttömyysturvan uudistaminen, osatyökykyisten työkykyohjelma, työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelma (Työ2030), työn, terveyden ja työkyvyn tutkimus- ja kehittämisohjelma, sekä palkkatuen käytön lisääminen. Kolmannen sektorin palkkatuki-uudistuksen tavoitteena on, että siihen kytketään vahva yksilöllinen tuki, työkyvyn kartoitus ja muut palvelut siten, että siitä tulee yksi tuki avoimille työmarkkinoille siirtymiseen. Erityisesti kuntien roolia työllisyyspalvelujen järjestäjinä vahvistetaan. Myös maahan muuttaneiden työmarkkinavalmiuksia parannetaan ja osaavan työvoiman työperusteista

maahanmuuttoa lisätään. Työvoimapalveluita uudistetaan tukemaan nopeaa uudelleen työllistymistä.

Hallituksen tavoitteena on vähentää niiden nuorten määrää, jotka eivät käy työssä tai opiskelussa. Tarkoituksena on taata jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle tai alle 30-vuotiaalle valmistuneelle joko työ-, työharjoittelu-, työkokeilupaikka tai vastaava kolmessa kuukaudessa työttömyyden alkamisesta. Ohjaamo-palveluita ja nuorten työpajatoimintaa vahvistetaan ja kehitetään yhteistyössä kuntien kanssa. Hallituksen tavoitteena on, että julkisiin hankintoihin asetetaan ehto sosiaalisesta työllistämisestä. Lisäksi muun muassa lisätään oppisopimusopiskelun käyttöä ensimmäisen työpaikan saamiseksi. **(8.5, 8.6.)**

EU:n alue- ja rakennepoliittinen ohjelma ohjelmakaudelle 2021–2027 sisältää Euroopan aluekehitysrahaston, Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) toimenpiteitä. ESR-toimenpiteillä tähdätään mm. hankkeisiin osallistuvien työnhakijoiden, työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien työllistymiseen tai koulutukseen siirtymiseen, työvoiman kohtaanto-ongelman ja rakenteellisen työttömyyden vähentämiseen sekä työvoima-, yritys- ja monialaisten ohjaus- ja neuvontapalvelujen ja työmarkkinoiden kehittämiseen toimivammiksi. Lisäksi pyritään esim. parantamaan yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten toimintaympäristöä sekä liiketoiminnan ja työllistämisen edellytyksiä. JTF-rahaston toimenpiteillä lievennetään hiili-neutraalisuuteen tähtäävistä toimenpiteistä aiheutuvia ongelmia, kuten työpaikkojen väheneminen tai uudelleenkoulutustarpeet.

Työllisyyden kasvun ohella julkisen talouden kestävyyttä vahvistetaan tehokkaimmin julkisesti rahoitetun palvelutuotannon tuottavuutta parantamalla. Hallitus vahvistaa sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä muun julkishallinnon tuottavuuskasvua organisatorisin toimin sekä teknologisin esim. digitalisaation keinoja hyödyntäen. Julkisia hankintoja ja tilojen hallintaa tehostetaan.

Hallitus toteuttaa yrittäjyysstrategian **(8.3)**. Siinä huomioidaan mm. eri kokoiset yritykset sekä nuoret kasvuyritykset. Yrittäjäpalveluekosysteemiä kehitetään niin että se tukee toimintamalleja yrittäjien jaksamiseen. Aloittavia pienyrittäjiä tuetaan ja edistetään osuuskuntamuotoista yritystoimintaa. Lisäksi valmistellaan yrityksen ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkausta koskeva kokeilu. Myös yritysrahoitusmarkkinoiden toimivuutta vaalitaan. Selvitetään keinoja yrittäjien sosiaaliturvan ja eläketurvan parantamiseen. Hallitus panostaa naisten rooliin taloudessa ja naisyrittäjyyteen **(8.5)**.

Hallitus on teettänyt vuonna 2020 selvityksen kansallisesta yritys vastuulaista ja sen toteuttamisen vaihtoehdoista. Selvityksen tavoitteena on yritys vastuulain säätäminen.

Hallitus edistää viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelmalla kehitys-, innovaatio- ja yritysten kansainvälistymisrahoituksen synergioita ja suomalaisten yritysten pääsyä erityisesti kehittyville markkinoille. Osana samaa ohjelmaa hallitus työstää teollisuuden toimialojen kanssa toimialakohtaiset tiekartat vähäpäästöisyyteen.

Hallitus vauhdittaa siirtymistä bio- ja kiertotalouteen uudella kestävä kasvun strategialla. Tavoitteena on monipuolistaa elinkeinorakennetta, vahvistaa vientiä, auttaa yrityksiä uudistumaan ja vahvistamaan toimintaedellytyksiä sekä synnyttää kansainvälisiä miljardiluokan ekosysteemejä (8.2, 8.3). Biokaasun tuotantoa ja käyttöä lisäämällä lisätään Suomen elinvoimaisuutta ja vahvistetaan kiertotaloutta ja ilmastotoimien vaikutuksia (8.4).

Hallitus vahvistaa yritysten investointiedellytyksiä ja kehittämisrahoitusta (8.3). Hallitusohjelman Elinvoimainen Suomi -osion yritysrahoituksen kehittämistä koskevat toimenpiteet edistävät osaltaan myös kestävä kasvun ja SDG-tavoitteiden saavuttamista. Esimerkiksi varmistetaan Finnveran valtuuksien riittävyys ottaen huomioon riskienhallinnan tarpeet. Tuetaan start-up- ja pk-yritysten rahoitusvaihtoehtojen monipuolistumista. Lisäksi kehitetään kotimaisia pääomasijoitusmarkkinoita ja selvitetään uusien investointien rahoitusvälineiden käyttöönottoa. Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus tukee julkista sektoria vaikutusten hankinnassa tarvittaessa esimerkiksi (Social/Environmental/Development) Impact Bond -mallia eli tulosperusteista rahoitussopimusta hyödyntäen.

Hallitus käynnistää kansallisen matkailun ohjelmakokonaisuuden, jonka avulla jatketaan matkailualan kestävä kasvua ja tuetaan matkailuyrittäjyyden lisääntymistä (8.9). Matkailun vastuullisuuden mittaamista, seuranta ja arviointia kansallisella tasolla kehitetään huomioiden erityisesti Agenda 2030 -tavoitteet.

Hallitus tukee luovien alojen kasvua ja vahvistaa kulttuurimatkailua hyödyntäen esimerkiksi maailmanperintökohteita (8.9, 12.b).

Hallitus parantaa maatalouden kannattavuutta edistämällä aktiivista maataloustuotantoa ja kestävä ruokajärjestelmää (8.2). Investointeja turvataan Makeran lisäpääomituksella. Viljelijöiden asemaa ruokaketjussa parannetaan "Yhteinen ruokapöytä"-konseptilla, kaupan ylivoimaista neuvottelu-asemaa hillitsemällä sekä kumppanuuksilla (8.3). Maatalousyrittäjien ohjaus- ja neuvontapalveluista kootaan verkostomainen uusi osaamiskeskus. Hallitus edistää uusien ruokaan liittyvien innovaatioiden, tuotantoteknologioiden ja kasvipohjaisten tuotteiden kehitystä. Tuodaan kalanjalostus investointituessa samalle viivalle muun elintarviketeollisuuden kanssa. Kehitetään porotalouden tukijärjestelmää ja turvataan porotalouden investointituet.

Hallituksen tavoitteena on suojata työelämän oikeuksia ja taata turvallinen työympäristö kaikille työntekijöille, erityisesti epävarmassa työsuhteessa oleville (8.8). Pätkätöissä ja nol-latuntisopimuk-sella työskentelevien asemaa parannetaan. Tähän liittyen tehdään selvitys työsopimuksissa sovittavasta työajasta. Lisäksi vaihtelevalla työajalla työskentelevän henkilön työajan vakiintumista vahvistetaan lainsäädännössä. Työsuojeluvälön resurssia lisätään työturvallisuuden, harmaan talouden torjunnan, palvelussuhteen ehtojen valvonnan sekä ulkomaisen työvoiman valvonnan tehostamiseksi. Viranomaisten keskinäistä tiedonkulkua parannetaan. Hallitusohjelmaan sisältyvä Työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelma (Työ2030) vauhdittaa toimintatapojen uudistamista työelämässä vastaamaan työn murrokseen ja edistämään turvallista ja terveellistä työympäristöä.

Lopuksi varmistetaan, että Suomeen töihin tulevat saapuvat maahan työntekoon tarkoitettulla luvalla. Ulkomaisten ei-työsuhteisten kausityöntekijöiden asema turvataan lainsäädännön keinoin (esimerkiksi marjanpoimijat) (8.7).

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomi tukee kehittyvien maiden pk-yritysten kasvumahdollisuuksia investointien, liiketoimintaympäristön kehittämisen, teknologian ja innovaatioiden avulla. Finnfund tarjoaa sijoitus- ja lainamuotoista rahoitusta ja Finnpartnership edistää suomalaisten ja kehittyvien maiden yritysten välisiä kumppanuuksia. Lisäksi vaikutetaan siihen, että vastuullisuus ja kestävyys sisältyvät vahvemmin kansainvälisen kaupan sääntöihin. Työpaikkojen laadun ja yritystoiminnan vastuullisuuden edistäminen ovat keskeisiä tavoitteita myös suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyössä, jossa korostuu naisten toimeentulomahdollisuuksien lisääminen.

Sukupuolten välistä tasa-arvoa, naisten työllistymistä ja taloudellisia mahdollisuuksia kehittyvissä maissa edistetään myös finanssisijoitusmäärärahan avulla. Vuonna 2019 Finnfundille myönnetystä uudesta lainasta (210 miljoonaa euroa) puolet on tarkoitus sijoittaa yrityksiin, jotka vahvistavat kehittyvien maiden naisten taloudellista itsenäisyyttä tai tuottavat tytöille ja naisille tärkeitä palveluita. Tasa-arvokysymyksiä, naisten työllistymistä ja taloudellisia mahdollisuuksia edistetään myös muiden finanssisijoitusten avulla tämän hallituskauden aikana.

Suomi osallistuu aktiivisesti niin ILOssa kuin myös EU:ssa yhteistyöhön oikeudenmukaisten siirtymien edistämiseksi. Lisäksi Suomi osallistuu aktiivisesti vastuulliseen liiketoimintaan liittyvien aloitteiden kehittämiseen kansainvälisesti. Suomi jatkaa yritys vastuutyötä muun muassa selvittämällä vuonna 2020 yritysten ihmisoikeusvaikutuksia ja niiden hallitsemista sekä kouluttamalla yrityksiä ja tukemalla ihmisoikeusperustaisuuden toteuttamista julkisille rahoitusinstrumenteille.

Suomen aloitteesta ILO:n yhteyteen perustettiin kansainvälinen koalitio työolojen parantamiseksi (Global Coalition on Occupational Safety and Health). Suomi kuuluu koalition ohjauskomiteaan. Koalition tavoitteena on tuoda käytännön ratkaisuja työolojen parantamiseksi kaikkialla maailmassa panemalla toimeen YK:n, G7- ja G20-maiden sekä Euroopan unionin sitoumukset työterveyden ja -turvallisuuden parantamiseksi. ILO toimii koalition sihteeristönä, ja koalitioon kuuluvat muun muassa Euroopan unioni, International Commission on Occupational Health ICOH, WHO tarkkailijajäsenenä sekä valtioita kaikilta eri mantereilta.

Suomi edistää aktiivisesti eurooppalaista nuorisotakuuta ja toimii aktiivisesti kokemusten jakajana nuorisotyöttömyyden hoidon osalta.

Suomi tukee ihmisten toimeentulomahdollisuuksia ja ihmisarvoisten työpaikkojen syntymistä myös humanitaarisessa toiminnassaan ILO:n suositusten mukaisesti. Elinkeinojen tukeminen on erityisen tärkeää suuria pakolaismääriä vastaanottaneissa yhteisöissä. Suomi kanavoi tukensa erityisesti YK:n pakolaisavun järjestön UNHCR:n ja YK:n palestiinalaispakolaisjärjestön UNRWA:n sekä suomalaisten kansalaisjärjestöjen kautta.

Kehitysyhteistyövaroin tuetun yksityisen sektorin tulosten ja vaikutusten seuranta on kehitettävää edelleen. Seuranta kohdistetaan kehityspolitiikan tavoitteiden ja periaatteiden toteutumisen kannalta tärkeimpien vaikutusten tarkasteluun. Tärkeää on esimerkiksi kyetä tarkastelemaan, mikä vaikutustoimilla on köyhimpien ihmisten toimeentulon ja palvelujen parantamiseen.

TAVOITE 9:**Rakentaa kestävästä infrastruktuuria sekä edistää kestävästä teollisuutta ja innovaatioita****SUOMEN NYKYTILANNE SDG 9:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:**

9.5: Suomen tutkimus- ja kehittämisrahoituksen suunta on viime vuosina ollut laskeva. Tavoitteena on merkittävästi lisätä tk-intensiteettiä kasvattamalla julkisia ja yksityisiä panostuksia tutkimus-, ja kehitystoimintaan.

9.2, 9.4: Innovaatiotukea suunnataan teollisuuden uudistumiseen.

9.4: Suomen tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä.

9.1, 9.5: Suomen menestys ja kansainvälinen kasvu on perustunut koulutukseen, tutkimus- ja kehittämistoimintaan, teknologiseen osaamiseen ja innovaatioihin. Tämä on luonut vaurautta ja edellytyksiä sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväälle kasvulle.

9.1: Väyläverkot tarvitsevat pitkäjänteistä ja suunnitelmallista kehittämistä ja investointien alirahoituksen korjaamista.

Hallitusohjelman tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 9:n saavuttamista:

- Suomi on vuoteen 2030 mennessä kestävästä kehityksen yhteiskunta, jonka tutkimus- ja innovaatioympäristö on kansainvälisesti houkutteleva.
- T&K -panostukset nostetaan 4 prosenttiin BKT:sta ja Suomea kehitetään maailman parhaaksi innovaatio- ja kokeiluympäristöksi.
- Liikenne- ja viestintäverkkojen ylläpitoon ja kehittämiseen on kohdennettu lisärahoitusta. Laaditaan valtakunnallinen 12-vuotinen liikennejärjestelmäsuunnitelma.

Hallituksen TKI-tiekartta on valmistunut keväällä 2020. Tiekartta määrittelee tutkimus- ja innovaatiopolitiikan keskeiset painopisteet, tavoitteet ja keinot tuleville vuosille TKI-toimintaympäristön parantamiseksi ja yksityisten ja julkisten TKI-investointien neljän prosentin bruttokansantuoteosuuden saavuttamiseksi (SDG-alatavoite 9.5). Hallitus tukee kasvua panostamalla TKI-toimintaan, kehittämällä uusia toimintamalleja julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä sekä lisäämällä kansainvälisten huippuosaajien määrää. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä (PPP-malleilla) rakennetaan kansallisille

vahvuuksille perustuvia ratkaisuja globaaleihin kehityshaasteisiin. Myös innovaatio- ja tutkimuspolitiikan hallinnonrajat ylittävää koordinaatiota ja johtamista vahvistetaan läpi valtionhallinnon.

Hallitus luo nykyisten toimintamallien pohjalta edellytyksiä eri puolilla Suomea toimiville korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten muodostamille osaamiskeskittymille ja ammatillista osaamisketjua vahvistetaan korostamalla ammattikorkeakoulujen, oppilaitosten ja pk-yritysten merkitystä suomalaisessa TKI-järjestelmässä. Nämä saavat tukea mm. rakennerahastosta.

Hallitus edistää Suomen houkuttelevuutta sekä kansainvälisten että kotimaisten yritysten tutkimus- ja kehitystoiminnan sijoitusmaana ja vahvistaa suomalaisen tutkimus- ja tiedeyhteisön kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa panostamalla tutkimusympäristöihin ja -infrastruktuureihin.

Hallitus valmistelee uusiutuvan teollisuuden strategian, jonka tavoitteena on, että viennin kasvu luo tilaa kotimaisen kysynnän ja työllisyyden kestäväälle kasvulle.

Hallitus tukee teollisuuden mahdollisuuksia parantaa kestävyyttään ja ilmastovaikutuksiaan. Innovaatitukea suunnataan Business Finlandin ja VTT:n ohjelmatyössä mm. tuotantoprosessien ja ilmastoystävällisempien tuotteiden kehittämiseen. Lisäksi vuoden 2020 aikana laaditaan ohjelma, jolla parannetaan erityisesti teollisten pk-yritysten digiosaamista (9.2, 9.4). Hallituksen ja teollisuuden yhteistyönä on laadittu tiekartat, joiden tavoitteena on löytää kehityspolkuja eri toimialojen ja yritysten ilmastopäästöjen vähentämiseksi.

Hallitus on saanut kesäkuussa 2020 valmiiksi yhteistyössä teollisuuden toimialojen kanssa tiekartatyon, jonka tavoitteena on löytää kehityspolkuja eri toimialojen ja yritysten ilmastopäästöjen vähentämiseksi. Neljällä energiantensiivisellä teollisuuden (energia, metsä, teknologia, kemia) ja yhdeksällä muulla toimialalla valmistelluilla tiekartoilla tähdätään merkittäviin vähenemiin kasvihuonekaasupäästöissä vuoteen 2035 mennessä. Hankkeeseen osallistuvat alat tuottavat lähes puolet Suomen kasvihuonekaasupäästöistä.

Suomi edistää eurooppalaista teollisuuspolitiikkaa ja eurooppalaisen elinkeinoelämän kestävä kasvua. Suomi edistää aktiivista kauppapolitiikkaa, joka perustuu avoimuuteen sekä sääntöpohjaisen monenkeskisen kauppajärjestelmän ja vapaakaupan edistämiseen kestävä kehityksen periaatteet huomioiden. Osana kestävä kasvun strategiaa Suomi vaikuttaa EU:ssa valmisteltavien osaamisalueiden ja ekosysteemien kehittämisohjelmiin ja uusiin innovatiivisiin ratkaisuihin, kuten energian varastointiin ja akkuteollisuutta koskeviin aloitteisiin (9.2) sekä EU-komission Green Deal -aloitteeseen.

Suomi tähtää siihen, että EU:n strategiseksi tavoitteeksi tulee eurooppalaisen koulutuksen ja tutkimuksen nostaminen maailman parhaaksi. Suomi tukee Horisontti Eurooppa- ja Erasmus+ -ohjelmien rahoituksen huomattavaa kasvattamista ohjelmien kehittämiseksi ja vahvistamiseksi.

Hallitus helpottaa ulkomaalaisten tutkijoiden, Suomessa opiskelevien ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä heidän perheidensä maahan jäämistä uudistamalla lupa-ikäytäntöjä, sujuvoittamalla oleskelulupaprosesseja sekä vahvistamalla korkeakoulujen ja työelämän vuorovaikutusta. Opiskelijoille myönnetään oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi ja valmistumisen jälkeen sitä pidennetään 2 vuoteen. Jatketaan arviointia EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukuvuosimaksujen vaikutuksista kansainvälisyyteen ja korkeakoulujen rahoituspohjaan.

Hallitus tukee yritysten kestävä kehityksen innovaatioiden syntyä ja niiden skaalautumista kansainvälisesti innovaatio-ohjelmilla¹⁷ liittyen esimerkiksi puhtaaseen energiaan (SDG7), kiertotalouteen (SDG8, SDG12), älykkääseen teollisuuteen (SDG9), terveyteen ja hyvinvointiin (SDG 3), puhtaisiin teknologioihin ja vähähiilisyyteen (SDG13), kaupungistumiseen (SDG11) sekä kestävyttä edistäviin teknologioihin, kuten avaruusteknologia. Myös toimialojen uudistumista edistetään kestävä kasvun varmistamiseksi käsittäen mm. akkutoimialan, matkailualan, avaruustoiminnan, terveystoimialan sekä liikenteen ja kaupan. Hallitus valmistelee terveysalan kasvustrategian, uudistaa kaivoslain sekä laatii kaupan tulevaisuusselonteon.

EU:n alue- ja rakennepoliittinen ohjelma ohjelmakaudelle 2021–2027 sisältää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) toimenpiteitä. EAKR-rahoituksen keskeisinä painopistealueina Suomessa tulee olemaan kiertotalouteen ja hiilineutraalisuuteen liittyvän TKI-toiminnan sekä pk-yritysten energiatehokkuutta parantavien investointien rahoittaminen eri puolilla maata. EU:n tasolla komissio on asettanut tavoitteeksi, että 30 % EAKR-rahoituksesta kohdistuu ilmastotavoitteiden rahoitukseen. JTF-rahasto keskittyy hiilineutraalisuuteen tähtävistä toimenpiteistä aiheutuvien ongelmien (esim. yritysten uudistumistarpeet, työpaikkojen menetykset, uudelleen koulutuksen tarve) lievittämiseen. Ohjelmaan tulee myös kestävä kaupunkikehittämisen kokonaisuus sisältäen sekä EAKR- että ESR-toimenpiteitä. Ohjelma tukee poikkileikkaavasti eri SDG-tavoitteita.

Hallitus nostaa puutuotteiden jalostusastetta, edistää puurakentamista sekä puutuotevientiä. Hallitus kasvattaa kestävä elintarviketalouden lisäarvoa kotimarkkinoilla ja viennissä sekä parantaa alan toimintaedellytyksiä. (9.2.)

¹⁷ Business Finlandin sekä VTT:n ohjelmat

Hallitus päivittää kansallisen biotalousstrategian tarkoituksena edistää Suomen asemaa kestäväen biotalouden edelläkävijänä, vahvistaa maaseudun elinvoimaa sekä lisätä biotalouden tuottamaa arvoa kehittämällä uusia lisäarvotuotteita ja palveluita sekä vahvistaa ekologisten rajojen ymmärtämistä luonnonvarojen käytön perustana. Päivitys tukee poikkileikkaavasti eri tavoitteita kuten SDG 2, SDG 6, SDG 7, SDG 13, SDG 14 ja SDG 15.

Hallitus nostaa liikenneväylien perusväylänpidon rahoitusta pysyvällä tasokorotuksella. Liikenne- ja viestintäverkkojen ylläpitoon ja kehittämiseen kohdennetaan kertaluontoista investointirahaa, mukaan luettuna kävelyn ja pyöräilyn edistäminen, yksityisteiden kunnossapito ja parantaminen sekä raideliikenteessä tasoristeysten turvallisuuden parantaminen ja ratojen sähköistäminen (9.1).

Hallitus jatkaa laajakaistatukiohjelmaa, joka tukee huippunopeiden laajakaistaverkkojen rakentamista alueilla, joille ei markkinaehtoisesti synny verkkoja (9.1).

Liikennejärjestelmän toimivuutta, turvallisuutta ja kestävyttä kehitetään laatimalla valtakunnallinen 12-vuotinen suunnitelma. Edistetään myös Suomen liikenneverkon kytkeytymistä Euroopan laajuisen liikenneverkon TEN-T:n ydinverkkokäytäviin. TEN-T -liikenneverkon tavoitteena on edistää turvallista, kestävä ja talouden elinvoimaa tukevaa liikennejärjestelmää. (9.1.)

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomi tukee kestävä ja inklusiivista teollista kehitystä ja kestäväen infrastruktuurin kehittämistä monenkeskisten järjestöjen sekä kehitysmaihin suuntautuvien yksityisen ja julkisen sektorin investointien kautta. Suomi edistää kestäväen kehityksen haasteisiin ja kehitysmaiden tarpeisiin vastaavia innovaatioita monipuolisesti osana monenkeskistä ja kahdenvälistä yhteistyötä. Suomi rahoittaa UNICEFin ja UNFPAn innovaatorahastoja, sekä Suomeen 2018 marraskuussa perustettua YK:n teknologia- ja innovaatiolaboratoriota (UNTIL). Lisäksi Suomella on kahdenvälisiä yksityisen sektorin hankkeita Sambiassa ja eteläisessä Afrikassa, joissa innovaationäkökulma on mukana. BEAM-rahoitusinstrumentti ja sen seuraaja Developing Markets Platform on yhdessä muiden Business Finland –ohjelmien kanssa suunnattu sellaisille suomalaisyrityksille, jotka hakevat innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia kehittyvillä markkinoilla. Investointituki kehitysmaille (PIF) rahoitusinstrumentilla tuetaan SDG -tavoitteiden mukaista infrastruktuuria kehityksimaissa.

Hallitus tukee yritysten kestäväen kehityksen innovaatioiden syntyä ja niiden skaalautumista kansainvälisesti innovaatio-ohjelmilla¹⁸ liittyen esimerkiksi puhtaaseen energiaan

¹⁸ Business Finlandin sekä VTT:n ohjelmat

(SDG7), kiertotalouteen (SDG8, SDG12), älykkääseen teollisuuteen (SDG9), terveyteen ja hyvinvointiin (SDG 3), puhtaisiin teknologioihin ja vähähiilisyteen (SDG13), kaupungistumiseen (SDG11) sekä kestävyyttä edistäviin teknologioihin, kuten avaruusteknologia.

Suomi kehittää kahdenvälistä ja monikansallista innovaatioyhteistyötä tärkeimpien kumppanimaiden ja monikansallisten toimijoiden (kuten YK) kanssa. Suomalaisten yritysten ja innovaatio-toimijoiden kestävät innovaatiot ja teknologiat voivat auttaa ratkaisemaan paikallisia, alueellisia ja globaaleja kestävä kehityksen haasteita. Näin Suomi edistää globaalia muutosta kohti resurssitehokasta taloutta ja kestävä kasvua. Suomi edistää innovaatio- ja kehityspolitiikan välistä yhteistyötä ja koherenssia.

Suomi tukee kestävä infrastruktuurin, yritystoiminnan ja teknologian kehittämistä sekä inklusiivista ja kestävä teollista kehitystä kehitysmaissa kehitysyhteistyön keinoin. Suomi edistää kestävien ratkaisujen kansainvälistä skaalautumista. (9.1, 9.2, 9.3, 9.5, 9.a, 9.c.)

Myös suomalaisten kansalaisjärjestöjen tuki innovaatiotoiminnan kehittämiseen yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa antaa uusia mahdollisuuksia mm. sosiaalisten innovaatioiden skaalaamiselle.

TAVOITE 10:

Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä

SUOMEN NYKYTILANNE SDG 10:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:

10.1: Suomessa väestön köyhimmän 40 %:n tulokehitys on ollut tasainen suhteessa muuhun väestöön, mutta perustoimeentulotuen saajien määrä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina.

10.2: Suomen universaali hyvinvointimalli on pyrkinyt edistämään kaikkien sosiaalista, taloudellista ja poliittista osallistumista.

10.3: Lainsäädäntöä on kehitetty yhdenvertaisuutta korostavaan ja syrjintää ehkäisevään suuntaan.

10.4: Tasa-arvon edistäminen on ollut pitkään finanssipolitiikan, palkkaratkaisujen ja sosiaaliturvan kehittämisen tavoite.

10.5: Suomi on osaltaan tukenut globaalien rahoitusmarkkinoiden ja -instituutioiden sääntelyn ja valvonnan tehostamista

10.6: Suomi on tukenut kehitysmaiden edustuksen ja äänen vahvistamista kansainvälisten talous- ja rahoitusinstituutioiden päätöksenteossa.

10.7: Suomi on tukenut sääntöperusteista ja vastuullista maahanmuuttopolitiikkapolitiikkaa. Laajamittaiseen maahantuloon varautumista on kehitetty. Samoin turvapaikkaprosessin laatua ja turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa kehitetään systemaattisesti.

Hallitusohjelman tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 10:n saavuttamista:

- Hallituksen strateginen tavoite on edistää hyvinvointia ja vähentää eriarvoisuutta.
- Hallituksen tavoitteena on suvaitsevaisuuden ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä edistäminen.
- Toimeentulon takaaminen kaikille.

Kaikkien mukaan ottaminen osaksi yhteiskuntaa ei ole välttämätöntä vain hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamisen kannalta, vaan velvollisuutemme toisiamme kohtaan myös inhimillisestä näkökulmasta.

Hallitus vähentää työelämän eriarvoisuutta muun muassa selvittämällä mahdollisuutta ottaa käyttöön valtion tuloverotuksen yhteydessä toteutettava työtulotuki, joka kannustaisi työllistymään mm. osa-aika- ja keikkatyöhön (SDG-alatavoitteet **10.2, 8.8**). Lisäksi hallitus selvittää uusia keinoja, esimerkiksi hallinnollisia sanktioita, tahalliseen tai törkeään huolimattomaan alipalkkaukseen puuttumiseksi (**10.2**). Eriarvoisuuden vähentämisen keinoja ovat myös palkkatyön, yrittäjyyden ja muiden tulomuotojen yhteensovittaminen sosiaaliturvassa, eritoten työttömyysetuuksien osalta sekä palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen osana sosiaaliturvauudistusta.

Oikeudenmukainen siirtolaispolitiikka on osa globaalien eriarvoisuuksien hillitsemistä. Hallitus nostaa kiintiöpakolaisten määrää vuonna 2020 vähintään 850 henkilöön. Tämän jälkeen arvioidaan vuosittain kiintiöpakolaisten määrä välille 850–1 050 ottaen huomioon turvapaikanhakijoiden määrä. (**10.7.**)

Hallitus varmistaa turvapaikkaprosessin sujuvuuden ja perusoikeuksien toteutumisen sekä arvioi näyttökynnyksen kohtuullisuuden. Turvapaikkahakemukset käsitellään ilman aiheettomia viivästyksiä yksilöllisessä ja oikeusturvan takaavassa menettelyssä tavoitteena kuuden kuukauden käsittelyaika. Hallitus pyrkii saamaan aikaan palautussopimukset kaikkien keskeisten kolmansien maiden kanssa, joiden kansalaisia Suomi voi palauttaa turvallisesti. Lisäksi hallitus kehittää lainsäädäntöä ja soveltamiskäytäntöä sen edistämiseksi, että työllistyneet kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet voivat nykyistä joustavammin saada oleskeluluvan työn perusteella. (**10.7.**)

Hallitus selvittää perheenyhdistämiseen liittyviä ongelmia sekä kansainvälistä suojaa saavien perheenkokoajiin sovellettavien tulorajojen kohtuullisuutta. Toimeentuloedellytyksen soveltaminen kansainvälisen suojelun tarpeen perusteella oleskeluluvan saaneisiin alaikäisiin perheenkokoajiin lopetetaan (**10.7.**)

Turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa vahvistetaan niin, että avustajan käyttö turvapaikkapuhuttelussa mahdollistetaan. Lisäksi otetaan käyttöön tuntiperusteiset palkkiot avustajille sekä yleiset hallinto-oikeudelliset valitusajat. Hallitus parantaa turvapaikanhakijoille suunnattua yleistä oikeudellista neuvontaa, arvioi turvapaikkamenettelyn laatua ja lapsen edun toteutumista sekä varmistaa turvapaikanhakijoita avustavien lakimiesten pätevyyden ja huolellisuuden. (**10.7.**)

Hallitus selvittää, miten paperittomien ja turvapaikkaa hakevien lasten oikeus varhaiskasvatukseen toteutuu ja turvaa jokaisen nuoren, oli kyseessä kesken koulutuksen maahan tullut tai paperiton, oikeuden suorittaa perusopetus (**10.7, 4.5**).

Hallitus ottaa käyttöön kotouttamistyön mallin, jolla tuetaan maahanmuuttajien työllistymistä ja mukaanpääsyä suomalaiseen yhteiskuntaan. Kotouttamispalveluiden laatua,

velvoittavuutta ja vaikuttavuutta parannetaan molemmilla kansalliskielillä. Työn ohessa tulee olla kieliopetusta ja esimerkiksi ammatillista koulutusta. Myönteistä ja aktiivista kotoutumista edistetään maahanmuuttajan kielitaidon ja ammatillisten valmiuksien vahvistamisella, työllistymisen nopeuttamisella ja yhteiskunnan tuntemusta ja osallisuutta edistämällä. Kielikoulutukseen tulee päästä kolmen kuukauden kuluessa myönteisen oleskelulupapäätöksen saamisesta.

Turvapaikanhakijoiden kotouttamisen on käynnistytävä jatkossa entistä aikaisemmin, jo vastaanottokeskuksessa. Hallitus rakentaa yhden luukun moniammatillisia kotouttamis- ja osaamiskeskustoimintaa ja edistää parhaiden käytäntöjen valtakunnallista levittämistä. Vahvistetaan maahanmuuttajien osaamisen tunnistamista, ohjausta ja osaamiskeskustoimintaa ja varmistetaan heidän mahdollisuus osallistua kotoutumis- ja kielikoulutukseen. Hallituskaudella laaditaan myös laaja-alainen rasisimin ja syrjinnän torjumisen sekä hyvien väestösuhteiden edistämisen toimintaohjelma täydentämään valtion kotouttamisohjelmaa. Samalla arvioidaan tarve puuttua vakavimpiin järjestäytyneen rasismien muotoihin lainsäädännön keinoin. (10.7.)

Syrjinnän ja viharikosten systemaattista seuranta kehitetään hallituksen toimesta erityisesti kansallisella tasolla. Hallitus parantaa toimillaan viranomaisten osaamista ja tietoisuutta vähemmistöasioissa. Syrjinnän ja viharikosten systemaattista seuranta kehitetään hallituksen toimesta erityisesti kansallisella tasolla. Hallitus parantaa toimillaan viranomaisten osaamista ja tietoisuutta vähemmistöasioissa.

Hallitus valmistelee kolmannen kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman, (ks. myös SDG 16.) Hallitus puuttuu ihmisoikeusongelmien tunnistamisen ja raportoinnin ongelmiin määrätietoisesti turvaamalla erillisvaltuutettujen ja muiden viranomaisten toiminnan sekä kansalaisjärjestöjen ja kansainvälisten toimijoiden toimintaedellytykset. Hallitus toteuttaa myös yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksen. Hallitus vahvistaa lainvalmistelijoiden osaamista perus- ja ihmisoikeuksissa. (10.3.)

Syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden avunsaantia tehostetaan viranomaisten välistä palveluun ohjaamista kehittämällä. Hallitus mahdollistaa varhaisen puuttumisen mallin, kun useampi syrjäytymisindikaattori täyttyy ja siten kehittää syrjäytymisriskin tunnistamista.

Hallitus kunnioittaa ja edistää kaikkien saamelaisten ja saamelaisryhmien kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien toteutumista ottaen huomioon kansainväliset sopimukset. Osana tätä työtä selvitetään ILO 169 -sopimuksen ratifioinnin edellytyksiä. Hallitus jatkaa työtä saamelaiskäräjälain uudistamiseksi sekä jatkaa totuus- ja sovintokomission työtä ja vahvistaa tukea saamen kielipesille laajentuneita tarpeita vastaavaksi. (10.2, 4.5.)

Hallituksen tavoitteena on ikäystävällisyyden edistäminen yhteiskunnassa. Tavoitteen toteuttamiseksi laaditaan poikkihallinnollinen ikäohjelma 2020–2030 ja iäkkäitä koskeva lainsäädännön uudistus on aloitettu.

Hallitus parantaa iäkkäiden ihmisten osallisuutta ja vähentää eriarvoista kohtelua perustamalla vanhusasiavaltuutetun tehtävän ja toimiston. Valtuutettu tulee seuraamaan iäkkäiden oikeuksien toteutumista sekä edistämään iäkkäiden edun ja oikeuksien toteutumista yleisellä yhteiskunnallisella tasolla yhdessä muiden alan toimijoiden kanssa.

Hallitus on parantanut pienituloisten eläkeläisten taloudellista asemaa korottamalla kansaneläkettä ja takuueläkettä. Eläkkeiden korotus turvaa eläkkeensaajien toimeentuloa sekä vähentää köyhyyttä ja osattomuutta. Suuri osa pienituloisista eläkeläisistä on yksinasuvia naisia. Korotus parantaa juuri heidän taloudellista toimeentuloaan ja siten myös sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Hallitus lisää vammaisten ihmisten yhtäläisiä mahdollisuuksia ja vähentää eriarvoista kohtelua toteuttamalla vammaispalvelulain uudistuksen, jonka tavoitteena on ottaa paremmin huomioon vammaisten ihmisten yksilölliset tarpeet (10.3). Samalla kokeillaan vammaisten henkilökohtaisia budjetteja. Kielellisten oikeuksien toteutuminen turvataan ruotsin ja saamen kielellä sekä viittomakielellä sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä selvitetään varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lainsäädännön päivitystarpeet viittomakielilain ja YK:n vammaissopimuksen mukaiseksi. Hallitus jatkaa suomenruotsalaisen viittomakielen elvytysohjelman muun muassa määrittelemällä kielen tutkimuksen vastuutaho. (10.3, 4.5.)

Lisäksi sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ja heidän perheitään tuetaan yksilöllisin ja oikea-aikaisin palveluin.

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomen kehityspolitiikassa vammaisten henkilöiden oikeuksien ja aseman vahvistaminen on tärkeä prioriteetti. Se on myös läpileikkaava tavoite, jota edistetään sekä erityistoimilla että valtavirtaistamalla se osaksi kaikkia kehityspolitiikan painopisteitä. Vammaisten naisten ja tyttöjen asema on integroitu osaksi kaikkia Suomen kehityspolitiikan tasa-arvotavoitteita.

Suomi toimii EU:ssa, OECD:ssa ja YK:ssa aktiivisesti aggressiivisen verosuunnittelun, veronkierron ja haitallisen verokilpailun hillitsemiseksi.

Suomi tukee ja pyrkii edistämään YK:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen ja kumppanuuksien kautta kokonaisvaltaista sosiaalipolitiikkaa, jossa keskeisiä määrittäjiä ovat kaikille kuuluva sosiaaliturva, eriarvoisuuden vähentäminen, pyrkimys täystyöllisyyteen, säälliseen työhön, ihmisoikeusperusta kaikessa toiminnassa sekä kestävä kehityksen tavoitteet.

Suomen tavoitteena on sekä oikeudenhaltijoiden että vastuunkantajien kapasiteetin vahvistaminen. Tätä tavoitetta on edistetty tukemalla mm. kansainvälistä vammaisliikettä: International Disability Alliance sekä suomalaiset kehitysyhteistyötä tekevät vammaisjärjestöt (erityisesti Abilis-säätiö ja Vammaiskumppanuus ry) ja heidän kumppaninsa kehityksissä maissa ovat Suomen tärkeitä kumppaneita. Suomi on YK:n vammaisoikeuskumppanuuden (UN Partnership for the Rights of Persons with Disabilities, UNPRPD) suurimpia rahoittajia, ja lisäksi Suomi on tukenut 2015–2020 YK:n vammaisten oikeuksien erityisraportoijan (Special Rapporteur on the Rights of Persons with Disabilities) työtä. Suomi rahoittaa sekä Afrikan Unionin että EU:n vammaistyötä ja tekee aktiivista vaikuttamistyötä kehitysyhteistyön ja humanitaarisen toiminnan esteettömyyden ja saavutettavuuden vahvistamiseksi kansainvälisen Global Action on Disability (GLAD) -verkoston alla. Konkreettisesti vammaisten henkilöiden oikeuksien edistäminen tulee esiin suomalaisten kansalaisjärjestöjen ohjelmissa ja hankkeissa eri konteksteihin sopeutettuna toimintana.

Vammaisten aseman parantaminen on Suomen humanitaarisen avun ja politiikan keskeisimpiä painopisteitä. Suomen aktiivisen vaikuttamistyön ja rahoituksen tuella YK ja suurimmat humanitaariset järjestöt hyväksyivät vuonna 2019 koko humanitaarista järjestelmää koskevan ohjeistuksen vammaisten henkilöiden huomioimisesta humanitaarisessa toiminnassa (Inter-Agency Standing Committee Guidelines on Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action). Suomi edistää ohjeistuksen toimeenpanoa mm. GLADin humanitaarisen työryhmän puheenjohtajana.

Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön syrjinnän ja vihapuheen torjumiseksi. Yhteistyötä tehdään mm. EU:ssa ja Euroopan unionin perusoikeusviraston kanssa. Yhteistyön kautta jaetaan tietoa, kokemuksia ja parhaita käytäntöjä. Lisäksi Suomi toteuttaa yhdenvertaisuutta ja viharikoksia torjuvia hankkeita, joissa on mukana toimijoita muista valtioista.

Suomi tukee useita kansainvälisiä kansalaisjärjestöjä syrjimättömyyden edistämiseksi; järjestöjä, jotka tekevät vaikuttamistyötä kansallisesti, alueellisesti ja globaalisti (mm. Minority Rights Group (MRG) ja Centre for Economic and Social Rights (CESR:n) järjestöille). Suomi on tukenut pitkään 2015–2020 äärimmäisen köyhyyden ja ihmisoikeuksien erityisraportoijan (Special rapporteur on Extreme Poverty and Human Rights) työtä.

Kansainvälinen työjärjestö ILO on sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja työelämään erikoistunut YK:n erityisjärjestö. Sen perussäännön mukaan maailmanlaajuinen kestävä rauha voi perustua vain sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Suomi tukee ja edistää ILO:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen ja kumppanuuksien kautta universaalina sosiaalipolitiikan mallia, jossa toimet ja järjestelmä kattavat koko väestön.

TAVOITE 11:**Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä yhdyskunnat****SUOMEN NYKYTILANNE SDG 11:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:**

11.1: Käytännössä kaikki asunnot ovat riittäviä ja asunnottomien määrä on vähentynyt.

11.2: 94% kaupunkilaisista on pääsy julkisen liikenteen palveluihin.

11.3.1: Maan käyttöönotto verrattuna väestönkasvuun on ollut suurta, mutta asumistiheys on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana.

11.3.2: Maankäyttö- ja rakennuslaki varmistaa jokaiselle oikeuden osallistua maankäytön suunnitteluun.

11.4.1: Kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi on luotu toimivaa lainsäädäntöä.

11.5: Katastrofeja tapahtuu Suomessa harvoin, eivätkä merkittävät taloudelliset tai terveyteen kohdistuvat haitat ole yleisiä.

11.6: Kaupunkien haitalliset ympäristövaikutukset asukasta kohden katsottuna ovat vähäiset.

11.7.2: Julkisten kaikkien käytettävissä olevien ulkotilojen määrä on verrattain korkea.

11.a: Kansallinen ja maakunnallinen kehittämissuunnittelu on laajalti käytössä.

11.b: Kaupungit ja kunnat toimeenpanevat katastrofiriskien vähentämissuunnitelmia.

11.c: Rakentamisen taloudellinen tuki vähiten kehittyneille maille on vähäistä.

Hallitusohjelman tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 11:n saavuttamista:

- Puolitetaan asunnottomuus 2023 mennessä ja poistetaan asunnottomuus 2027 mennessä.
- Puolitetaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Suurin päästövähennyspotentiaali on tieliikenteessä.

Hallitus tukee kestävästä kaupungistumisesta (SDG-alatavoitteet 11.3) mm. jatkamalla kestävästä kehityksen kaupunkiohjelmalla sekä toteuttamalla poikkihallinnollista lähiöohjelmaa, jolla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta sekä asuinalueiden elinvoimaa ja

ehkäistään asuinalueiden voimakasta eriytymistä. Hiilineutraalisuus ja viheralueet ovat keskiössä, kun asuinalueita kehitetään.

Suomi laatii kansallisen kaupunkistrategian, jolla vastataan kaupungistumisen mahdollisuuksiin ja haasteisiin YK:n kaupunkikehitysohjelman laaja-alaisiin tavoitteisiin (11.3). Hallitus lähtee siitä, että alue- ja kaupunkikehitys on sosiaalisesti oikeudenmukaista, ympäristölle kestävä ja taloudellisesti vastuullista. Vahvistetaan osana kestävä kasvun strategiaa alueiden, kuntien ja kaupunkien monimuotoista elinvoimaa. Luodaan alue- ja tai teemälähtöinen, sopimusperustainen ja kumppanuuslähtöinen toimintamalli, joka vastaa kunkin alueen erityispiirteisiin. Luodaan harvaanasuttujen alueiden toimenpideohjelma kokeilun elinvoiman ja hyvinvoinnin kehittämiseksi. (11.a.)

Hallitus laatii kahdeksanvuotisen asuntopoliittisen kehittämisohjelman vuosille 2021–2028. Hallituksen tavoite on poistaa asunnottomuus vuoteen 2027 mennessä sekä puolittaa se vuoteen 2023 mennessä (11.1). Tätä varten hallitus on käynnistänyt yhteistyöohjelman keskeisten kaupunkiseutujen, palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa. Hallitus myös huolehtii riittävästä valtion tuesta kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon ml. erityisryhmien asumiseen ja lisäksi kehitetään yhteisöllistä asumista ja toteutetaan ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma. Myös mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumista edistetään. Lähiöiden kehittämisohjelman toimenpiteillä pyritään segregaaation vähenemiseen ja lähiöiden hyvinvoinnin parantamiseen pidemmällä aikavälillä.

Hallitus toteuttaa maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen, jonka päätavoitteita ovat mm. hiilineutraali yhteiskunta ja luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen. Hyvällä maankäytön suunnittelulla voidaan merkittävästi vähentää yhdyskuntien haavoittuvuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Suurimmilla kasvuseuduilla laadittavilla MAL-sopimuksilla rakennetaan hiilineutraaleja kaupunkiseutuja, lisätään asuntotuotantoa ja kasvatetaan kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuutta (11.2, 11.3, 11.6).

Hallitus lisää viranomaisten läsnäoloa ja näkyvyyttä etenkin alueilla, joissa on heikoin palvelutaso (11.3, 11.a).

Hallitus kasvattaa raideinvestointeja, poistaa vaarallisia tasoristeiksiä ja valmistelee liikenneturvallisuuden periaatepäätöksen. Liikennepalvelulaki arvioidaan ja taksiliikenteeseen tehdään korjaustoimia.

Hallitus edistää kuntien ja alueiden omien hiilineutraaliussuunnitelmien valmistelua ja ilmastotoimien toimeenpanoa. Ympäristöministeriössä on käynnissä kuntien ja alueiden ilmastotyön vauhdittamiseen keskittynyt nelivuotinen Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelma. Ohjelma rahoittaa vuosittain yli kymmentä kuntien ja alueiden omaa ilmastohanketta, yli kymmentä pienkokeilua sekä useita laajoja kaikkien kuntien ilmastotyötä hyödyttäviä

hankkeita. Ohjelman vaikuttavuutta lisää vuorovaikutteinen ja kannustava yhteistyö eri sidosryhmien kesken kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Suomi on sitoutunut puolittamaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Suurin päästövähennyspotentiali on tieliikenteessä. Hallitus edistää raskaan liikenteen ja lentoliikenteen siirtymistä kestäviin biopolttoaineisiin ja muihin vähäpäästöisiin vaihtoehtoihin. Käynnistetään kestävä liikenteen vero- ja maksu-uudistus. Kasvatetaan joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn määrää. Vauhditetaan joukkoliikenteen vähäpäästöisen kaluston käyttöä. Jatketaan konversiotukea nykytasolla. Varmistetaan, että auton käyttövoiman konversiot, jotka mahdollistavat vähäpäästöisemmän liikkumisen, otetaan huomioon niin auto-, ajoneuvo- kuin käyttövoimaverotuksessa. (11.2, 11.6.)

Hallitus vauhdittaa liikenteen sähköistymiskehitystä. Viedään lainsäädäntöön velvoite sähköautojen latausinfrastruktuurin rakentamisesta taloyhtiöiden ja liikehuoneistojen suurten remonttien yhteydessä. Asetetaan huoltoasemaketjuille velvoite sähköautojen latauspisteiden rakentamisesta huoltoasemien yhteyteen. (11.2, 11.6.) Siirtymää vähäpäästöiseen liikenteeseen tuetaan toteuttamalla vuoden 2021 alusta liikenteen työsuhte-etujen verouudistus.

Hallitus tuo biokaasun biopolttoaineiden jakelovelvoitteen piiriin. Lentoliikenteessä tavoitellaan sekoitovelvoitteella 30% osuutta kestäville biopolttoaineille vuonna 2030. Hiili-neutraalien synteettisten polttoaineiden pilotointia ja tuotannon käynnistämistä edistetään. Suomi jatkaa aktiivista työtä lentoliikenteen ja merenkulun päästöjen vähentämiseksi kansainvälisesti. (11.6.)

Hallitus toimeenpanee kansallisen ilmansuojeluohjelman 2030, jossa suunnataan toimia ilmaan menevien pienhiukkaspäästöjen vähentämiseksi, jotta ilman saasteiden terveyshaittoja voidaan vähentää (11.6).

Hallitus käynnistää kulttuuriperintöstrategian laadinnan tavoitteena vahvistaa kulttuuriperinnön suojelua, vaalimista ja kestävä käyttöä. Tärkeänä pidetään huolehtia myös aineettoman kulttuuriperinnön suojelusta (11.4).

Hallitus ottaa uuden arkkitehtuuripolitiikkaohjelman valmistelutyössä huomioon tulevaisuuteen vaikuttavat muutokset, niiden vaikutukset rakennettuun ympäristöön sekä mahdollisuudet parantaa elinympäristön laatua arkkitehtuurin avulla. Kestävä kehitys ja elinkaariajattelu ovat keskeisiä näkökulmia. Hallitus käynnistää toimia myös kulttuuritilojen käytön tehostamiseksi.

Hallitus tukee liikuntapaikkojen rakentamista, pienennetään korjausvelkaa ja parannetaan energiatehokkuutta. Lisätään ja perusparannetaan lähiliikuntapaikkoja ja ulkoilureitistöjä. Lisätään lasten, iäkkäiden ja erityisryhmien liikkumisen kannalta keskeisiä arjen lähiympäristöjä, kuten puistoja ja viheralueita. Luodaan kansallinen virkistyskäyttöstrategia. (11.7)

Hallitus edistää nopeiden viestintäyhteyksien saatavuutta, jolla tuetaan tulevaisuuden asiakastarpeita, digitaalisia palveluita sekä automaatiota.

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomi on kantanut globaalia vastuuta YK:n Asuinyhdyskuntaohjelman (UN Habitat) jäsenenä.

EU:n kaupunkiasioista vastaavat ministerit hyväksyivät vuonna 2016 yhteisen julkilausuman, Pact of Amsterdam, jossa määritellään Kaupunkiagendan pääpiirteet. Suomi edistää kestävästä kaupunkikehityksestä osallistumalla Kaupunkiagenda EU:lle (Urban Agenda for the European Union) -kumppanuusryhmiin. Kaupunkiagenda EU:lle tukee myös Habitat III YK-kokouksessa vuonna 2016 hyväksytyyn Uusi Kaupunkikehitys -ohjelman (New Urban Agenda) toteuttamista.

Suomi toimii liikenteen päästövähennysten edistämiseksi sekä digitalisaation, automaation ja kestävästä liikenne-infrastruktuurin kehittämiseksi EU:ssa, kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMO:ssa ja siviili-ilmailujärjestössä ICAO:ssa sekä järjestää kansainvälisiä tapahtumia näiden teemojen edistämiseksi.

TAVOITE 12:**Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys****SUOMEN NYKYTILANNE SDG 12:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:**

12.1: Suomella on kansallinen kestävä kulutuksen ja tuotannon ohjelma (KULTU) ja Suomi on yksi kolmesta globaalista kestävä rakentamisen ohjelman (Sustainable Building and Construction) vetäjästä (One Planet Network).

12.2: Resurssitehokkuus on kasvanut, mutta raaka-aineiden käyttö on korkealla tasolla ja materiaalityöjälki per capita on noin 29 tonnia.

12.3: Suomi valmistelee menetelmää ruokahävikin laskemiseksi sekä tavoitteita sisältävää tieläkarttaa ruokahävikin vähentämiseksi.

12.4: Suomi on osapuolena kaikissa monenvälisissä kemikaaleja koskeissa ympäristösopimuksissa sekä aktiivinen osallistuja vapaaehtoisessa Strategic Approach to International Chemical Management (SAICM) -instrumentissa. Suomella on kansallinen kemikaaliohjelma.

12.5: Yhdyskuntajätteen määrä per capita on pysynyt EU:n keskiarvon alapuolella, mutta kasvoi 2018.

12.6: Kirjanpitolaki edellyttää, että yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen (mm. pörssiyritykset, luottolaitokset ja vakuutusyritykset) on käsiteltävä toimintakertomuksessaan yhteiskuntavastuukysymyksiä.

12.7: Eurooppalaisten vertailujen mukaan Suomi käyttää onnistuneesti julkisia hankintoja strategiseen innovaatioiden tukemiseen.

12.8: Kestävä kehitys on sisällytetty opetukseen kaikilla koulutusasteilla.

Hallitusohjelman tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 12:n saavuttamista:

Hallitus näkee kiertotalouden uuden talouden perustana ja mm. keinona tukea kulutus- ja tuotantotapojen kestävyttä. Hallituskaudella toteutetaan uusi kiertotalouden edistämishjelma, jossa asetetaan tavoitteet ja mittarit, määritellään tarvittavat toimet ja varataan resurssit kiertotalouden edistämiseksi ja systeemisen muutoksen aikaansaamiseksi. Lisäksi kiertotalouden investointien vauhdittamiseksi otetaan käyttöön määräraikainen

kiertotalouden investointituki. Muovin kulutuksen vähentämiseksi ja kierrätyksen lisäämiseksi toteutetaan kansallista muovitiekarttaa. Valtakunnallinen jätesuunnitelma 'Kierrätyksestä kiertotalouteen' ohjaa toimia rakentamisen jätteille, biohajoaville jätteille, yhdyskuntajätteille sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromulle. Lisäksi pannaan täytäntöön EU:n laajaa jätesäädöspakettia. (SDG-alatavoitteet **12.2, 12.5**)

Hallitus toteuttaa kestäväen kehityksen verouudistuksen, jonka kokonaisuuteen kuuluu myös kiertotalouden edistäminen ja päästöihin perustuvan kulutusverotuksen selvittäminen (**12.c**).

Yksi vaikuttavimmista keinoista varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys on lisätä julkisten hankintojen vastuullisuutta. Julkisten hankintojen vaikuttavuuden ja strategisen johtamisen parantamiseksi on valmisteltu valtion ja kuntien yhteinen julkisten hankintojen strategia. Innovatiiviset julkiset hankinnat ovat keino edistää sosiaalisten, ilmasto- ja kestäväen kehityksen (kuten hiilineutraalius ja kiertotalous) sekä työllisyystavoitteiden toteutumista. (**12.7**)

Hallitus edistää kestäviä kulutus- ja tuotantotapoja panostamalla jakamistalouden yleistymiseen lainsäädännöllä, joka huomioi työntekijöiden oikeudet ja yritysten reilun kilpailun pelisäännöt. Kuluttajien kestävämpää ja tiedostavampaa kulutusta mahdollistetaan säätämällä nykyistä laajempi velvoite tavaroiden ja pakkausten tuottajille tarjota tietoa kuluttajille suunnattujen tavaroiden ja pakkausten ympäristövaikutuksista. (**12.2**) Lisäksi hallitus on teettänyt selvityksen yritysvastuulaista huomioiden erikokoiset yritykset ja kansainväliset arvoketjut (12.6). Selvitys kartoitti, millaisia veloitteita yrityksille voidaan asettaa toiminnasta, jolla ehkäistään ihmisoikeus- tai ympäristöriskin toteutuminen.

Hallitus jatkaa vesiensuojelun tehostamisohjelmaa sekä ravinteiden kierrätyksen kärkihanketta ja tukee ravinteiden kierrätystä edistäviä investointeja (**12.2**). Hallituksen tavoitteena on puolittaa ruokahävikki vuoteen 2030 mennessä, ja sen saavuttamiseksi laaditaan tiekartta. Ruokahävikkiä vähennetään poistamalla esteitä, lisäämällä kannusteita ja monistamalla hyviä käytänteitä (**12.3**). Lisäksi laaditaan kansallinen ilmastoruokaohjelma, joka tähtää kulutetun ruoan ilmastojalanjäljen pienentämiseen sekä ymmärryksen lisäämiseen ruoantuotannosta.

Hallitus kehittää ravinteiden kierrätystä tukevaa sääntelyä ja parantaa kierrätyslannoitemarkkinoiden toimivuutta (**12.5**). Kalastusta harjoitetaan turvaten kestävät kalakannat.

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomi edistää kiertotalousajattelun omaksumista ja vahvistumista kehittyvissä maissa sekä politiikkavaikuttamisella että konkreettisilla toimilla kahdenvälisen ja monenkeskisen

kehitysyhteistyön kautta. Kehitysrahoituslaitoksia kannustetaan edistämään poikkisektorista kiertotalousajattelua niiden strategioissa ja hankkeissa korostamalla sen roolia ilmastonmuutoksen torjunnassa. Ulkoministeriö tiivistää yhteistyötä Afrikan kehityspankin ja Sitran kanssa kiertotalouden edistämiseksi Afrikan maissa, rahoittamalla Pohjoismaiden kehitysrahaston kanssa kiertotalousrahaston Afrikan kehityspankkiin. Kiertotalous on myös yksi Suomessa toimivan YK:n teknologia- ja innovaatiolaboratorion (UNTIL) painopistealueista.

Suomi koordinoi Kestävät rakennukset ja rakentaminen -ohjelmaa (Sustainable Buildings and Construction, SBC), joka on osa YK:n kymmenvuotista kestävän kulutuksen ja tuotannon puiteohjelmaa (2012–22). Suomi toimii ympäristöministeriön johdolla ohjelman koordinaattorina, ja sen muita vetäjiä ovat YK:n ympäristöohjelma UN Environment ja Royal Melbourne Institute of Technology -yliopisto Australiasta. SBC-ohjelman teemoja ovat kestävää rakentamista tukevat politiikkatoimet, kestävä asuminen, rakennusprosessin resurssitehokkuus sekä ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen. Ohjelman painopisteenä on ohjelmakauden loppupuolella rakentamisen kiertotalous ja resilienssi. Ohjelmassa jaetaan tietoa hyvistä käytännöistä, luodaan verkostoja ja vauhditetaan alan innovaatioita.

Suomi edistää kestävää kulutusta ja tuotantoa kansainvälisesti myös rahoittamalla viiden YK-järjestön (UNDP, UNEP, UNIDO, ILO ja UNITAR) yhdessä hallinnoimaa vihreän talouden kumppanuutta (Partnership for Action on Green Economy, PAGE). PAGE tukee kehittyviä maita siirtymisessä kestävään, vähähiiliseen ja osallistavaan talouteen Pariisin ilmastositoumuksen ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kestävän kulutuksen ja tuotannon sekä kiertotalouden vahvistaminen on keskeinen osa työtä. Kumppanuusmaita on tällä hetkellä 20.

Kestävät rakennukset ja rakentaminen (SBC)-ohjelmassa kehitetään malleja, joilla kehittyvien maiden rakentamisen tuotantoketjuja kestävytetään. Lisäksi ohjelma mm. rahoittaa hankkeita, joissa kehitetään kestävän rakentamisen ohjauskeinoja Kolumbiassa, sosiaalisen asuntotuotannon kestävyden kriteereitä Intiassa sekä kestävän rakentamisen suunnittelutyökalua Afrikassa.

TAVOITE 13:**Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan****SUOMEN NYKYTILANNE SDG 13:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:**

13.1: Tietoisuus tarpeesta sopeutua ilmastonmuutokseen on noussut. Kansallisten sopeutumissuunnitelmien toimeenpano on lisännyt ilmastokestävyttä monilla sektoreilla, mutta ilmastokestävyden taso vaihtelee edelleen sektoreittain.

13.2: Ilmastolaissa määritelty kansallinen ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmä varmistaa, että ilmastopolitiikka on johdonmukaista ja pitkän aikavälin näkökulmaan perustuvaa. Hallituksen uudessa talousarvioesityksessä huomioidaan 2035 hiilineutraalisuustavoite.

13.3: Ekososiaalinen sivistys on lisätty kansallisiin varhaiskasvatukseen, perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmiin.

13.a: Suomi on yhdessä muiden teollisuusmaiden kanssa sitoutunut mobilisoimaan 2020 mennessä vuosittain 100 miljardia dollaria kehitysmaiden ilmastotoimiin.

13.b: Valtaosaan Suomen kahdenvälisistä kehityshankkeista kuuluu toimintavalmiuksien vahvistaminen. Suomi on maailman johtavia maita kehitysmaiden hydrometeorologisten palveluiden tuottamiseen tarvittavien toimintavalmiuksien vahvistamisessa.

Hallituksen tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 13:n saavuttamista:

- Suomi on hiilineutraali vuonna 2035, ja hiilinegatiivinen pian tämän jälkeen
- Suomi pyrkii maailman ensimmäiseksi fossiilivapaaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi
- Hiilinieluja ja -varastoja vahvistetaan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä
- Pienennetään asumisen ja rakentamisen hiilijalanjälkeä
- Ekologisesti kestävä EU globaalina ilmastojohtajana
- Vähäpäästöinen liikenne
- Suomi lisää kansainvälistä ilmatorahoitusta ja ohjaa sitä tasapuolisesti hillintään ja sopeutumiseen

Kiireelliset toimet ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan on yksi Suomen hallituksen keskeisistä tavoitteista. Hallitus vähentää ilmastopäästöjä ja tukee talouden kehittämistä uudistamalla energiaverotusta ja tukemalla teollisuuden sähköistymistä.

Hallituksen toimet vastaavat erityisesti alatavoitteeseen **13.2** integroida ilmastonmuutosta koskevat toimenpiteet kansalliseen politiikkaan. Myös alatavoitetta **13.3** ilmastonmuutokseen liittyvästä koulutuksesta, tietämyksen lisäämisestä sekä kansalaisten ja instituutioiden valmiuksien parantamisesta edistetään.

Tiukan hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää päästövähennystoimien nopeuttamista ja metsien hiilinielujen vahvistamista. Kivihiilen käytöstä sähkön- ja lämmön tuotannossa luovutaan vuoteen 2029 mennessä. Päästöjä vähennetään kaikilla sektoreilla. Esimerkiksi toimialakohtaisten vähähiilisten tiekarttojen kautta vähennetään teollisuuden päästöjä. Tiekartat laadittiin yhteistyössä alan toimijoiden kanssa ja ne valmistuivat kesällä 2020. Maatalouden ilmastopäästöjä pyritään vähentämään, hiilensidontaa vahvistamaan ja hiilivarastoja ylläpitämään. mm. ohjauskeinoja ja kannustimia kehittämällä sekä ravinnekierron toimenpidekokonaisuudella, jonka avulla lisätään biokaasun tuotantoa ja kulu- tusta sekä synnytetään markkina kierrätyslannoitteelle, jotta tarve uuden pellon raivaami- seksi lannanlevitykseen vähenee merkittävästi ja vesistöjen ravinnekuormitus pienenee. Lisäksi panostetaan tutkimukseen, koulutukseen ja neuvontaan, joissa painopistealueita ovat hiilensidonta ja hiilivarastojen ylläpitäminen, vähähiilisyyt ja kilpailukyky.

Suomi on sitoutunut puolittamaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Hallituksen toimet tämän tavoitteen edistämiseksi on kuvattu kohdassa SDG11, kestävät kaupungit ja yhteiskunnat.

Hallitus toteuttaa päästövähennystoimet sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti ja niin, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet ovat mukana. Yhtenä laajan osallistumisen kei- nona perustettiin pääministerivetoinen ilmastopolitiikan pyöreä pöytä, johon pyydettiin mukaan yhteiskunnan keskeisiä toimijoita.

Hallitus pienentää asumisen ja rakentamisen hiilijalanjälkeä uuden avustusjärjestelmän avulla, mistä voi hakea tukea rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiseksi. Muita tärkeitä toimia ovat puurakentamisen lisäämisen ohjelman toteuttaminen sekä nostamalla sen tavoitetasoa uusilla kansallisilla tavoitteilla. Myös vähähiilisen rakentamisen tiekar- tan toimeenpano ja uusi rakennusalan toimialakohtainen suunnitelma tukevat tavoitteen saavuttamista.

Hallituksen keskeisimmät toimet integroida ilmastonmuutosta koskevat toimenpiteet kansalliseen politiikkaan, strategioihin ja suunnitteluun (**13.2**) ovat vahvistaa ilmasto- lain ohjausvaikutusta, päivittää keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma ja kansallinen ilmasto- ja energiastrategia sekä valmistella uutena ohjauskeinona maankäyttösektorin ilmasto-ohjelma. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman ja ilmasto- ja energiastrate- gia valmistuvat vuoden 2021 alkuun mennessä ja maankäyttösektorin ilmasto-ohjelma pian sen jälkeen. Ilmastolakia päivitetään siten, että tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen

2035 mennessä toteutuu. Vuoden 2050 tavoite päivitetään. Hallituksen esitys uudistetuksi ilmastolaiksi on määrä valmistua 2021. Hallitusohjelman mukaisesti lakiin lisätään hiili-neutraalispolkua vastaavat päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040. Ilmastolakiin otetaan mukaan myös maankäyttösektori sekä hiilinielujen vahvistamista koskeva tavoite.

SDG alatavoitetta **13.1** parantaa Suomen kykyä sopeutua ilmastoon liittyviin riskitekijöihin ja luonnonkatastrofeihin edistetään hallituskaudella kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman toimeenpanon lisäksi muun muassa maankäyttösektorin ilmasto-toimenpiteillä, osana kansallista vesihuoltouudistusta, tulvasuojelua- ja peltojen vesien-hallintaa ja tulvariskien hallinnan kehittämistä sekä osana huoltovarmuuden parantamista ja maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta. Sopeutumista edistetään myös ulko- ja turvallisuuspolitiikassa mukaan lukien kauppaa- ja kehityspolitiikka.

Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteisiin kuuluvat muun muassa metsien hoidosta, kasvukyvystä ja terveydestä huolehtiminen, metsityksen edistäminen, metsäkadon vähentäminen, keinot soiden ja turvemaiden päästöjen vähentämiseen, suometsien il-mastokestävä hoito sekä maatalousmaan päästöjen vähentäminen ja hiilensidonnan vahvistaminen. Ohjauskeinoja ja kannustimia kehitetään metsien ja maaperän hiilinielujen ja -varastojen vahvistamiseksi. Lisäksi kehitetään korkean jalostusarvon ja pitkään hiiltä varastoivien puutuotteiden tutkimusta ja tuotekehitystä sekä sivuvirtojen kestävää hyödyntämistä.

Suomi vaikuttaa aktiivisesti EU:n päästökauppajärjestelmän kehittämiseen siten, että päästöoikeuksien hinta nousee ja ohjaa tehokkaasti ja nopeasti päästöjen vähentämiseen. Lisäksi Suomi tukee EU:ssa päästökaupan laajentamista lentoliikenteen kaikkiin ilmastoon vaikuttaviin päästöihin. Vaihtoehtoisesti voidaan selvittää lentopolttoaineen veron tai lentomaksun käyttöönotto EU:n laajuisesti tai globaalisti. (**13.2.**)

Hallitus huomioi koulutuspolitiikassa ilmastokasvatuksen läpileikkaavina teemoina eri koulutusasteilla. Myös alatavoitetta **13.3** ilmastonmuutokseen liittyvästä koulutuksesta, tietämyksen lisäämisestä sekä kansalaisten ja instituutioiden valmiuksien parantamisesta edistetään.

Hallitus vahvistaa Ilmastopaneelin roolia tieteellisenä ja riippumattomana asiantuntija-elimenä (**13.3**).

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomi edistää Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteiden mukaisia toimia sekä ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista kaikilla ulko- ja turvallisuuspolitiikan sektoreilla, mukaan lukien kauppaa- ja kehityspolitiikassa. Ilmastoulkopolitiikan tavoitteena on

edistää globaalisti siirtymää vähäpäästöisiin, hiilineutraaleihin ja ilmastokestäviin yhteiskuntiin. Vaikutamme eri toimijoihin kaikin käytettävissä olevin instrumentein kahdenvälisestä diplomatiasta kumppanuuksiin ja EU- sekä multivaikuttamiseen.

Lokakuussa 2019 hyväksyttiin ulkoministeriön ensimmäinen ilmastoulkopolitiikan toimintaohjelma, jonka lähtökohtana on sisällyttää kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja ilmastonmuutokseen sopeutumista edistävä työ kaikkeen ministeriön toimintaan. Suomi jatkoi kehitysmaiden ilmastotoimien rahoittamista, mutta vuonna 2018 maksatukset laskevat reilusti aiempien kehitysyhteistyömäärärahojen leikkausten vuoksi. Vuonna 2019 Suomi osallistui Vihreän ilmastorahaston ensimmäiseen viralliseen lisärahoituskierrukseen ja korotti tukeaan 25 % ensimmäiseen epäviralliseen rahoituskierrukseen nähden. Vuonna 2019 Finnfundille myönnetystä uudesta lainasta (210 miljoonaa euroa) puolet on tarkoitettu sijoittamaan ilmastotavoitteiden edistämiseen. Suomi lisää ilmastorahoitustaan kehittyville maille Pariisin ilmastosopimuksen mukaisesti.

Hallitus huolehtii, että Suomen kansainvälisen ilmastorahoituksen määrästä ja kohdentamisesta tiedotetaan avoimesti ja mahdollisimman ajantasaisesti. Ilmastorahoituksen tuloksellisuudesta raportoidaan. Suomi huomioi kansainvälisessä ilmastorahoituksessaan kohdemaan tarpeet ja toimintaympäristön.

Katastrofiriskien ennaltaehkäisy ja ennakoiva rahoitus ovat tärkeä osa Suomen humanitaarista apua ja politiikkaa. Suomi rahoittaa YK:n katastrofiriskien ennaltaehkäisyyn keskittyvää toimistoa UNDRR:ää (UN Office for Disaster Risk Reduction) ja puheenjohtaa rahoittajien muodostamaa ystäväryhmää.

Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa Suomi ajaa aktiivisesti osana Euroopan unionina Pariisin ilmastosopimukselle annettujen päästövähennyssitoumusten korottamista, pitkän aikavälin vähähiilistrategioiden laatimista, Pariisin sopimuksen toimeenpanosääntöjen viimeistelemistä ja sopimuksen toimeenpanon edistämistä pitkän aikavälin lämpötilatavoitteiden mukaisesti. Suomi pyrkii vahvistamaan EU:n kansainvälistä ilmastojohtajuutta yhteistyössä muiden kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa ajavien jäsenmaiden kanssa, ja pyrkii siihen, että vuodelle 2030 asetettua päästövähennystavoitetta nostetaan vähintään 55 prosenttiin.

Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella joulukuussa 2019 järjestetyssä YK:n ilmastosopimuksen osapuolikokouksessa Madridissa Suomi vastasi EU:n yhteisten neuvottelukantojen muodostamisesta jäsenmaiden kesken ja neuvotteli EU:n puolesta yhdessä Euroopan komission kanssa. Suomen puheenjohtajuuskaudella EU asetti pitkän aikavälin ilmastotavoitteekseen hiilineutraaliuden vuoteen 2050 mennessä. Tämä oli yksi Suomen keskeisistä puheenjohtajuuskauden tavoitteista.

Suomi toimii myös aktiivisesti sen eteen, että nykyään vahvan ilmastomandaatin omaavan Pohjoismaisen kehitysyhteistyörahaston (NDF) keskustelussa oleva uusi pääomankorotus toteutuu. Suomi edistää myös sitä, että NDF:n rahoituksesta pyritään ohjaamaan puolet sopeutumisen tukemiseen. Kehittyvien maiden ilmastotoimia tuetaan kasvattamalla kansainvälistä ilmastorahoitusta. Lähialueillaan Suomi tukee toimia mustan hiilen päästöjen vähentämiseksi. EU:n itäisen kumppanuuden politiikassa ja Keski-Aasian tuessa ympäristöhankkeet on nostettu prioriteetteihin. Uusista finanssisijoituksista 75 % kohdistuu ilmastotoimiin.

Toimialajärjestöt laativat kesään 2020 mennessä hallitusohjelmaan kirjatut toimialakohtaiset vähähiilisyystiekartat. Kansallisten päästöjen vähentämisen ohella tiekartoissa pyritään tunnistamaan suomalaisyritysten vähähiiliratkaisujen tarjoama globaali kädenjälkipotentiaali. Suomi edistää myös resurssitehokkaiden kiertotalousratkaisuiden ja -osaamisen vientiä sekä kansainvälistä kiertotalousyhteistyötä. Ratkaisujen mahdollistamat globaalit päästövähennykset voivat olla moninkertaisia Suomen omiin päästöihin verrattuna.

Suomi tukee ilmastomuutoksen hillitsemistä ja siihen sopeutumista lisäksi kansalaisjärjestöjen, monenkeskisten järjestöjen sekä yksityisen ja julkisen sektorin kautta. Suomalaiset kansalaisjärjestöt peräänkuuluttavat ilmasto-oikeudenmukaisuutta. Ilmastomuutoksesta kärsivät eniten ne, jotka ovat vähiten vastuussa ilmastomuutoksen aiheuttamisesta.

TAVOITE 14:

Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävästä käyttöä

SUOMEN NYKYTILANNE SDG 14:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:

14.1: Vaikka pitkällä aikavälillä meren kuormitus on vähentynyt, Suomi ei ole viime vuosina onnistunut vähentämään merkittävästi kuormitusta.

14.2: Vuonna 2018 viisi 42 arvioidusta veden alaisesta luontotyypistä luokiteltiin uhanalaisiksi ja viisi haavoittuvaisiksi. 2008 jälkeen 24% luontotyypeistä on taantunut.

14.3: Suomi osallistuu HELCOMin kautta Itämeriyhteistyöhön tieteellisen ymmärryksen lisäämiseksi ja meren happamoitumisen torjumiseksi.

14.4: Kalastuslaki perustuu parhaan saatavilla olevan tutkimustiedon mukaiseen kestäväan luonnonvarojen käyttöön. Silakka- ja kilohailikantojen tilanne on pääosin hyvä, mutta turskan ei.

14.5: Suomi saavutti 2018 tavoitteen 10%:n suojelualuekattavuudesta omilla merialueillaan.

14.6: Kalastustukien on oltava EU:n valtionapuseräntöjen mukaisia. EU:n kalastukselle myöntämä tuki ei salli laittomaan, ilmoittamattomaan ja sääntelemättömään (LIS) kalastukseen, liikakapasiteettiin tai ylikalastukseen johtavia toimia.

14.7–14.a: Vuodesta 2016 Suomen merentutkimuksen infrastruktuurin yhteenliittymä FINMARI on tuonut yhteen suomalaisen meritutkimusyhteisön tieteellisen tiedon lisäämiseksi, tutkimusvalmiuksien kehittämiseksi ja meriteknologian käyttöönoton edistämiseksi, jotta merten tila parantuisi.

14.b: Suomessa pienimuotoisen kalastuksen harjoittajilla on lain nojalla mahdollisuus hyödyntää meren luonnonvaroja ja pääsy markkinoille.

14.c: Hallitus hyväksyi 2019 valtioneuvoston periaatepäätöksen Suomen meripolitiikan linjauksista merten ja niiden luonnonvarojen suojelun ja kestäväan käytön edistämiseksi mm. toimeenpanemalla kansainvälistä lainsäädäntöä kuten merioikeusyleissopimukseen on kirjattu. Suomi on aktiivisesti osallistunut meriympäristön tilan parantamiseen tähtäävään kansainväliseen yhteistyöhön YK:n ympäristöohjelman ja -kokouksen alaisuudessa, esimerkiksi liittyen merten roskaantumisen ja mikromuovien vähentämiseen.

Hallitusohjelman tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 14:n saavuttamista:

Suomen tavoitteena on puhdas Itämeri, jossa on elinvoimainen ja kestävästi hyödynnetty meriluonto. Itämeren alueesta pyritään saamaan kestävä kehityksen sekä bio- ja kiertotalouden edelläkävijä.

Tavoitteiden saavuttamiseksi alueellinen yhteistyö on tärkeää. Hallituksen yksi keskeinen toimenpide on päivittää EU:n Itämeristrategian toimenpideohjelma (6/2020) ja HELCOM:in Itämeren suojelusuunnitelma (12/2021). Hallitus jatkaa tehostettua Itämeren ja vesiensuojelun ohjelmaa vähintään sen nykyisessä laajuudessa vaalikauden ajan hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi. (SDG-alatavoite 14.2.) Suomi on lisäksi aktiivinen Itämeren valtioiden neuvostossa (CBSS) ja Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuudessa (NDEP). Suomen johdolla uudistettava EU:n Itämeri-strategian toimintasuunnitelma edistää suurinta osaa kestävä kehityksen tavoitteista, keskeisimmin tavoitteita 8, 11, 13 ja 14.

Hallitus laatii meripolitiikan toimenpideohjelman, jossa esitetään konkreettisia toimenpiteitä merten suojelulle ja kestäväälle käytölle.

Hallitus laatii uuden arktisen politiikan strategian, ja Suomi ottaa keskeisen roolin EU:n arktisen politiikan vahvistamisessa. Suomi tukee arktisessa yhteistyössä Arktisen neuvoston vahvistamista ja Arktisen talousneuvoston työn edistämistä.

Hallitus parantaa öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiutta Itämerellä.

Hallitus vähentää Itämeren ravinnekuormitusta Suomessa laajentamalla peltojen kipsi- ja rakennekalkki- ja ravinnekuutukäsittelyä.

Hallitus edistää kotimaisen luonnonkalan käyttöä ja itämerirehun käyttöä kalankasvatuksessa ja luo kannustimia ravinnepestöjä vähentäville ja kiertotalouteen perustuville ratkaisuille kalankasvatuksessa (14.1). Lisäksi toimeenpannaan kalakasvatuksen ympäristöpajärjestelmän kehittämistoimet ottaen huomioon vesiympäristön suojelun taso (14.2).

Hallitus on käynnistänyt kansallisen ohjelman vaelluskalakantojen elvyttämiseksi. Ohjelmassa mm. puretaan vaellusesteitä ja kunnostetaan kalojen lisääntymisalueita. (14.3.)

EU on aktiivisesti osallistunut kalastustukien reformineuvotteluihin WTO:ssa, ja Suomi on tukenut EU:n puitteissa työtä ratkaisun löytämiseksi. SDG 14.6 mandaattiin perustuvia neuvotteluja ei kuitenkaan saatu päätökseen joulukuuhun 2019 mennessä vaan uusi tavoite on nyt WTO:n ministerikonferenssi kesäkuussa 2020.

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomi vaikuttaa valtamerten suojeluun aktiivisesti ja tukee YK:n merioikeusyleissopimuksen (UNCLOS) alaisuudessa neuvoteltavan aavan meren monimuotoisuuden suojelua ja kestävästä käytöstä koskevan nk. BBNJ -sopimuksen syntymistä.

Suomi edistää aktiivisesti ratkaisujen löytymistä globaaliin merten muovisaasteongelmaan ja pitää neuvottelujen käynnistämistä globaalisopimuksesta YK:n ympäristökokouksen (UNEA) puitteissa yhtenä ratkaisuvaihtoehtona.

Suomi on poliittisella tasolla sitoutunut merisuojausalueiden pinta-alan kasvattamiseen globaalisti 30 %iin vuoteen 2030 mennessä. Suomi kannattaa kansainvälisen merenkulkujärjestä IMO:n tiukempia rajoituksia alusten ilmaan ja veteen tuottamille päästöille ja parantaa aluksilla syntyvän jätteen käsittelyä.

Suomi tekee Itämeren suojeluun liittyvää yhteistyötä muiden rantavaltioiden ja EU:n kanssa Itämeren suojelukomission (HELCOM) puitteissa ja arktisten merialueiden suojeluun liittyvää yhteistyötä Arktisen Neuvoston piirissä.

Suomen lähtökohtana on, että kalakantoja hyödynnetään kestävästä enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti ja että kalastusmahdollisuudet vahvistetaan uusimman tieteellisen neuvon perusteella. Suomi sitoutui EU-puheenjohtajakaudellaan 2019 tämän peruslinjan noudattamiseen ja Itämeren, Pohjanmeren ja Koillis-Atlantin sekä Välimeren vuoden 2020 kalastuskiintiöistä tehdyt ratkaisut mahdollistavat kalakantojen elpymisen ja kalakantojen kestävästä hyödyntämisen tasapainoisella ja vastuullisella tavalla. Tärkeimpänä yksittäisenä saavutuksena voidaan pitää sitä, että erityisesti heikkoja turskakalakantoja koskevia kalastusmahdollisuuksia vähennettiin merkittävästi Itämerellä, Pohjanmerellä ja Koillis-Atlantin merialueilla. Lisäksi sovittiin määräyksistä, joilla troolipyydysten valikoivuutta parannetaan ja vähennetään turskakalojen sivusaaliita.

TAVOITE 15:

Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävää käyttöä; edistää metsien kestävää käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen

SUOMEN NYKYTILANNE SDG 15:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:

15.1: Kestävä käyttö on integroitu lainsäädäntöön ja erilaisiin suunnitelmiin, mutta tavoitteiden saavuttaminen vaati lisäpanostuksia.

15.2: Metsänhoidon suosituksilla edistetään metsien kestävää hoitoa ja käyttöä. Metsäkadon vähentämismahdollisuuksia on selvitetty.

15.5: Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi on tehty toimia, mutta toimien tehostamista ja lisäpanostuksia tarvitaan.

15.6: Kansallinen geenivaraohjelma (kattaa viljelykasvien, kotieläinten, metsäpuiden ja kalojen geenivarat) uudistettiin 2018 ohjaamaan geenivarojen säilytystä, suojelua ja kestävää käyttöä.

15.7: Toimitaan kansallisen, EU:n ja kansainvälisen lainsäädännön puitteissa, esimerkiksi CITESin ja eri lajien kannanhoitosuunnitelmien mukaisesti.

15.8: Toimitaan kansallisen ja EU:n vieraslajilainsäädännön puitteissa ja niiden mukaisesti valmisteltiin toinen vieraslajien hallintasuunnitelma 2018.

15.9: Eri lajien taloudellisia arvoja on viety suunnitteluprosesseihin, mutta työ on edelleen kesken.

15.a: Rahoitusta on eri lähteistä, mutta rahoitustarpeita on edelleen kattamatta.

Hallituksen tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 15:n saavuttamista:

Hallitus on käynnistänyt heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamiseen tähtäävän Helmi-ohjelman, jossa kunnostetaan, hoidetaan ja suojellaan luonnon monimuotoisuudelle arvokkaimpia elinympäristöjä. Helmi-ohjelmassa tehostetaan soidensuojelua ja soiden ennallistamista, sekä lintuvesien ja kosteikkojen, perinneympäristöjen, metsäisten elinympäristöjen sekä pienvesi- ja rantaluonnon kunnostusta ja hoitoa. (SDG-alatavoitteet

15.1, 15.5, 15.a.) Lisäksi hallitus on käynnistänyt vesilintujen elinympäristöjen parantamiseen tähtäävän Sotka-ohjelman.

Hallitus jatkaa Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO), ja on korottanut sen rahoitusta. Soidensuojelun täydennysohjelman toteuttamista jatketaan osana Helmi-ohjelmaa. **(15.5.)**

Hallitus pilotoi ekologisen kompensaation käyttöä esimerkiksi isoissa infrastruktuurihankkeissa, ja arvioi saatujen kokemusten perusteella lainsäädännön uudistustarpeita **(15.5.)**.

Hallitus jatkaa laji- ja luontotyyppien inventointia, käynnistää kansallisen ohjelman vaeluskalakantojen elvyttämiseksi, ja laajentaa kansallispuistoverkosta **(15.5.)**.

Hallitus vahvistaa luonnon monimuotoisuutta maatalouspolitiikan keinoin. Toimenpiteinä ovat muun muassa perinnebiotoopit, monimuotoisuuspellot, alkuperäisrodut ja -lajikkeet sekä pölytyspalveluiden lisääminen. **(15.5.)**

Hallitus on päivittänyt Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset siten, että yhteensovitetaan paremmin kestävä metsätalous, puun saatavuus, luonnon monimuotoisuus, virkistyskäyttö, ilmastopolitiikan tavoitteet ja maankäytön eri muodot. Metsähallituksen vuotuisessa tuloutusvaatimuksessa otetaan nykyistä vahvemmin huomioon vaikutukset hiilinieluun ja luonnon monimuotoisuuteen metsätalouden ja teollisuuden puuntarpeen rinnalla. **(15.2.)**

Hallitus edistää metsien kestävä hoitoa ja käyttöä uudistamalla kestävä metsätalouden rahoitusjärjestelmän painottaen aktiivista ja oikea-aikaista metsien hoitoa ja luonnonhoitotoimia sekä ottamalla huomioon hiilensidonnassa kasvattamisen ja luonnon monimuotoisuuden parantamisen. Metsälain toimivuus on arvioitu. Lisäksi hallitus edistää Kansallisen metsästrategian toimeenpanossa talousmetsien luonnonhoitoa, kuten lahopuun ja kantojen jättöä, kulotusta, tekopökköitä, riistatiheikköjä, suojavyöhykkeitä ja vesistövaikutuksen pienentämiseen tähtäviä toimia. Myös metsähallituksen mailla edistetään jatkuvan kasvatuksen menetelmiä osana päivitettyjä omistajapoliittisia linjauksia. **(15.1, 15.2, 15.5.)**

Hallitus vähentää turvemaiden raivausta lisäämällä lannan prosessointia ja tuotteistusta **(15.1)**. Käynnistetään kannattavaan ruoantuotantoon soveltumattomien peltojen sekä käytöstä poistuneiden turvetuotantoalueiden metsitys- ja kosteikko-ohjelma **(15.2)**.

Hallitus tehostaa vieraslajien torjuntaa sekä lainsäädännöllä että torjuntatoimenpiteiden rahoitusta lisäämällä **(15.8)**.

Hallitus kasvattaa luonnonsuojelun rahoitusta kokonaisuudessaan 100 miljoonalla eurolla vuositasolla. Lisätään ympäristötutkimuksen ja ympäristöhallinnon resursseja. **(15.a.)**

Gloaalivastuun toteuttaminen:

Suomi pitää tärkeänä, että luonnon monimuotoisuuden veloitteet toteutetaan ja että kansainvälisesti edistetään luontopääoman säilyttämistä ja ennallistamista. Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen luonnon monimuotoisuutta koskevaan yhteistyöhön. Suomi tukee YK:n biodiversiteettisopimuksen uusien tavoitteiden hyväksymistä vuoden 2020 jälkeiselle toiminnalle ja toimeenpanon tehostamiselle luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja sen häviämisen kitkemiseksi. Suomi myös tukee luonnon monimuotoisuussopimusten tehokasta yhteistyötä ja synergioiden edistämistä niin Rion sopimusten kuin kemikaalisopimusten välillä.

Suomi on edistänyt naisten asemaa ja sukupuolten tasa-arvoa sekä vahvistanut maanhallintaa YK:n aavikoitumisentorjuntasopimuksessa (15.3).

Suomi rahoittaa metsien mittauksen ja laskennan ilmaisohjelmistoja, joita käytetään jo yli sadassa maassa. Suomi on rahoittanut toimia, jotka vähentävät laittomia hakkuita ja puukauppaa kehittyvissä maissa sekä vahvistanut paikallis- ja alkuperäisväestöjen maanomistusta. (15.2.)

Suomi tukee EU:n kansainvälistä johtajuutta luonnon monimuotoisuudessa. EU-tasolla Suomi pitää tärkeänä luonnon monimuotoisuustavoitteiden toimeenpanon vaikuttavuuden lisäämistä yhteisillä ja johdonmukaisilla Euroopan laajuisilla politiikkatoimilla. Suomi tukee tarvetta huomioida myös meriluonnon monimuotoisuus ja merialueiden kestävä hallinnointi.

Suomi rahoittaa Globaalia ympäristörahastoa (GEF), YK:n ympäristöohjelmaa (UNEP), YK:n biodiversiteettisopimusta (CBD), Kansainvälistä luonnonsuojeluliittoa (IUCN) sekä suomalaisten kansalaisjärjestöjen (esimerkiksi WWF, Siemenpuusäitiö, Suomen Luonnonsuojeluliitto) hankkeita. Rahoitus on noussut hieman edelliseltä hallituskaudelta, mutta vielä on kirittävää Suomen rahoitustasoon ennen leikkauksia. (15.a.)

Suomen Kansallisessa metsästrategiassa 2025 on asetettu tavoitteeksi, että kansainvälinen metsäpolitiikka ja EU-vaikuttaminen edistävät kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamista ja metsäalan toimintaedellytyksiä sekä vahvistavat kansainvälisiä liiketoimintamahdollisuuksia. Strategiassa on listattu kattavasti Suomen tavoitteet ja toimet kv. metsäpolitiikassa, joita edistetään kahdenvälisellä, EU- ja kansainvälisellä yhteistyöllä. EU-tasolla tärkeä työkalu on EU:n metsästrategia, jonka avulla Suomi haluaa parantaa metsiin ja metsäsektoriin vaikuttavan säätelyn johdonmukaisuutta. EU:n metsästrategian tulisi myös huomioida aiempaa paremmin EU:n toiminta kansainvälisissä metsiin liittyvissä prosesseissa.

Metsät, niiden kestävä hoito ja käyttö, niiden tarjoamat lukuisat palvelut sekä niiden suo-
jelu ja ennallistaminen ovat keskeisessä asemassa useiden kestävä kehityksen tavoittei-
den saavuttamisessa. Suomi tavoittelee kansainvälisessä metsäpolitiikassa metsien ja koko
metsäsektorin merkityksen tunnustamista ja pyrkii edistämään metsien kestävä hoidon
ja käytön kaikkien osa-alueiden tasapainoista huomioimista. Lisäksi Suomi toiminnallaan
edistää ennallistamista, torjuu metsäkatoa ja edistää sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologi-
sesti kestävä metsittämistä.

TAVOITE 16:

Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla

SUOMEN NYKYTILANNE SDG 16:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:

16.5: Suomea pidetään kansainvälisesti alhaisen korruption maana ja lahjusrikostapaukset ovat harvinaisia.

16.6, 16.7: Suomessa on The Legatum Prosperity -indeksin mukaan maailman parhaiten toimiva hallinto, ja ihmisten poliittiset ja sosiaaliset oikeudet toteutuvat Suomessa hyvin.

16.1, 16.2: Henkirikollisuuden pitkään jatkunut lasku pysähtyi vuonna 2018. Poliisin tietoon tullut lapsiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta on kasvanut.

16.3: Kansainvälisten tutkimusten mukaan Suomen oikeuslaitos on maailman riippumattomin.

16.4: Suomeen on 2010 -luvulla rantautunut uusia ulkomaalaisia rikollisryhmittymiä.

Hallituksen tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 16:n saavuttamista:

Hallitus vahvistaa lainvalmistelijoiden osaamista perus- ja ihmisoikeuksissa. Valmistellaan kolmas kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma ja toteutetaan yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus. EU:ssa Suomi edistää yhteisten perusarvojen toteutumista mm. vaatimalla jäsenmaille maksettavien tukien (kuten rakennerahastovarot) kytkemistä EU:n perusarvojen noudattamiseen. (SDG-alatavoite **16.3.**)

Hallituksen tavoitteena on turvata oikeudenhoidon riittävät resurssit ja lyhentää oikeudenkäynnin kokonaiskestoja. Oikeudenkäynnin kustannuksia alennetaan ja sujuvoitetaan, muun muassa digitalisaation avulla vahvistetaan oikeudenalakohtaista erityisosaamista tuomioistuimissa. Rikosasioiden käsittelyä nopeutetaan varmistamalla parempi yhteistyö syyttäjän ja poliisin kesken. Hallitus selvittää oikeudenkäyntikulujen määrätymisperusteiden alentamista ja oikeusavun tulorajojen nostamista, keskituloisten oikeusapua ja oikeuskuluvakuutuksen sääntelyä.

Hallitus kiinnittää erityistä huomiota lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan vähentämiseen. Hallitus on laatinut Suomeen Lanzaroten sopimuksen kansallisen

toimeenpanosuunnitelman yhteistyössä järjestöjen kanssa lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseksi. Seksuaalista hyväksikäyttöä ja väkivaltaa kokeneiden lasten auttamiseksi edistetään Lastenasiainalo-mallin laajentamista. (16.2.)

Hallitus toteuttaa seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen, jossa lähtökohtina ovat koskemattomuus ja seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Muutetaan rikoslain raiskausmääritelmä suostumuksen puutteeseen perustuvaksi oikeusturvasta huolehtien. Laajennetaan seksuaalirikosten uhrien tukikeskusten palvelutarjontaa ja valtakunnallista kattavuutta. (16.1.)

Hallitus laatii naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman, jonka tavoitteena on lisätä kansalaisten ja viranomaisten tietoisuutta naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja parantaa uhrien ohjautumista tukipalveluihin. Hallitus lisää uhrien tukipalveluja sekä turvakotien määrää ja resursointia Euroopan neuvoston edellyttämälle tasolle. Lisäksi perustetaan itsenäinen ja riippumaton naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä ja huolehditaan Istanbulin sopimuksen toimeenpanosta. EU:ssa Suomi vaikuttaa siihen, että Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumisesta (Istanbulin sopimus) toimeenpannaan täysimääräisesti Euroopan unionin kaikessa toiminnassa. (16.1.)

Hallitus laatii ihmiskaupan uhrien auttamisesta lain, joka turvaa kuntien mahdollisuuden auttaa uhreja, ja lisää sosiaali- ja terveydenhuoltolakeihin viittaukset ihmiskaupan uhreihin. Hallitus laatii lisäksi ihmiskaupan vastaisen strategian ja toimintaohjelman. Vastaanottolokia päivitetään niin, että kytkentä rikosprosessiin heikkenee kansainvälisten velvoitteiden edellyttämällä tavalla. Perustetaan ryhmä ihmiskaupparikosten paljastamiseen ja tutkimiseen ja ihmiskaupan uhrin asemaa parannetaan itse ihmiskaupparikosprosessin etenemisestä riippumatta. Ihmiskaupan uhrien turvallisesta ja tuetusta asumispalvelusta säädetään ja huolehditaan EU-lainsäädännön edellyttämällä tavalla. (16.2.)

Hallitus vahvistaa lainsäädännön arviointineuvoston roolia samalla, kun Suomeen laaditaan valtioneuvostotasoinen lainsäädännön jälkiarviointijärjestelmä. Laaditaan paremman sääntelyn kokonaisvaltainen toimintaohjelma. Ministeriöiden rajat ylittävää tukea lisätään, jotta lakien vaikutukset myös ihmisten toimeentuloon, ympäristöön, tasa-arvoon, ihmisoikeuksiin ja yritysten toimintaedellytyksiin voidaan arvioida perusteellisesti. (16.b.)

Hallitus tehostaa korruptionvastaista toimintaa laatimalla kansallisen korruptionvastaisen strategian ja toimenpideohjelman. Säädetään ilmoittajan suojelusta (niin sanottu Whistleblower-direktiivi) sekä lisätään läpinäkyvyyttä kaikessa päätöksenteossa. Säädetään avoimuusrekisteri parlamentaarisen valmistelun pohjalta kansalaisyhteiskuntaa kuulleen. Tarkoituksena on päätöksenteon läpinäkyvyyden parantaminen ja sitä kautta epäasianlaisen vaikuttamisen torjunta sekä kansalaisten luottamuksen vahvistaminen. (16.5.)

Hallitus on käynnistänyt vuoteen 2025 ulottuvan hallinnonalat ylittävän demokraatiohjelman. Kansallinen demokraatiohjelma 2025 kokoaa hallitusohjelman lukuisat kansalaisyhteiskuntaa ja osallisuutta edistävät toimet. Demokraatiohjelman tavoitteena on edistää jokaisen yhdenvertaisia mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja että osallisuus on julkisen hallinnon strategian keskiössä. (16.10.)

Hallitus valmistelee julkisen hallinnon strategian, jonka keskeinen tavoite on kansalaisille annettava palvelulupaus. Strategian toimenpiteillä vahvistetaan muun muassa kansalaisten perusoikeuksien turvaamista. (16.10.)

Hallitus vahvistaa julkisuuslain noudattamista tiukentamalla viranomaisten velvollisuutta julkisuuslain ja sitä koskevan oikeuskäytännön julkisuusmyönteiseen noudattamiseen sekä selvittämällä nykyistä selkeämmät seuraamukset lain rikkomisesta. (16.10.)

Hallitus laatii uudistetun kansalliskielistrategian, joka turvaa kaikkien oikeuden saada palvelua kansalliskielillä ja parantaa kieli-ilmapiiiriä. Lisäksi laaditaan kielipoliittinen ohjelma, jossa otetaan huomioon muut Suomessa puhutut kielet, erityisesti saamen kielet, romani-kieli, karjalan kieli ja viittomakielet. (16.10.)

Hallitus parantaa sähköisten palveluiden esteettömyyttä. Erityistä huomioita kiinnitetään viranomaiskieleen. Selkokielen käyttöä lisätään, jotta palvelut olisivat kaikkien saatavilla. (16.10.)

Suomi pitää huolen uskottavasta kansallisesta puolustuksestaan ja sen riittävästä resursoinnista. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on ehkäistä Suomen joutuminen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi.

Suomi harjoittaa aktiivista vakauseräpolitiikkaa sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisemiseksi. Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. Kansainvälinen puolustusyhteistyö, kansainvälinen koulutus- ja harjoitustoiminta sekä osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan ovat tärkeä osa Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa.

Hallitus antaa eduskunnalle kokonaisvaltaisen hallintorajat ylittävän sisäisen turvallisuuden selonteon kevään 2021 istuntokauden alussa. (16.1, 16.3, 16.4)

Hallitus pyrkii ehkäisemään taloudellista rikollisuutta uudella harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategialla ja sitä toteuttavalla toimintaohjelmalla (16.4).

Gloaalivastuun toteuttaminen

Rauhan rakentaminen ja toimivien ja demokraattisten yhteiskuntien vahvistaminen on yksi Suomen kehityspolitiikan neljästä painopisteestä. Suomen tuki kohdistuu enenevässä määrin hauraisiin valtioihin. Painopistettä varten on kehitysyhteistyöhön perustettu uusi oikeusvaltio- ja demokratia -rahoitusmomentti. Painopiste kasvaa erityisesti rauhanvälitykseen liittyvällä rahoituksella ja vaikuttamistyöllä. Lisäksi vahva tuki kansalaisyhteiskunnan toimijoille tukee inklusiivista yhteiskunnallista dialogia, jolla vaikutetaan rauhanomaisten yhteiskuntien rakentamiseen ja yleiseen demokraatiakehitykseen.

Suomi toteuttaa ja edistää kriisinhallinnan kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Keskeistä on turvallisuuden ja vakauden vahvistaminen konfliktialueilla sekä konfliktista kärsivien maiden oman osaamisen ja kapasiteetin vahvistaminen. Suomen kykyä tarjota kriisinhallintakapasiteettia vahvistetaan ja rakennetaan johdonmukaista kokonaisuutta kriisinhallinnasta rauhanvälitykseen ja jälleenrakentamiseen. (16.1.)

Hallitus tukee yhteistyökanavien rakentamista humanitaarisen työn, kehitysyhteistyön ja rauhantyön välille pitkittyneiden kriisien ratkaisemiseksi.

Suomi toimii aktiivisesti kansainvälisen humanitaarisen oikeuden (IHL) vahvistamiseksi. IHL-työn merkitys on kasvanut, sillä suurin osa humanitaarisen avun tarpeessa olevista ihmisistä elää konfliktialueilla. Suomi hyödyntää työssään EU-puheenjohtajakaudella hyväksytyjä neuvoston päätelmiä, joissa EU-maat sitoutuivat mm. vahvistamaan siviilien, terveydenhuollon henkilökunnan ja seksuaalisen väkivallan uhrien suojelua, lisäämään IHL-tiedotustyötä myös ei-valtiollisten aseellisten ryhmittymien suuntaan sekä ehkäisemään terrorismin vastaisten toimien ja pakotteiden haitallisia vaikutuksia humanitaariselle avulle.

Laittoman asekaupan torjunta ja kehitysmaiden pienasehallinnon kehittäminen ovat Suomen asevalvontapolitiikan painopisteitä. Suomi kuuluu YK:n pienaserahaston ja asekauppasopimuksen toimeenpanoa tukevan vapaaehtoisrahaston suurimpiin rahoittajiin. (16.4.)

Uudistettu verotus ja kehitys -toimintaohjelma tähtää kehitysmaiden oman rahoitusohjelman vahvistamiseen tehokkaammalla verotuksella, sekä verohallinnon ja -politiikan instituutioiden vahvistamiseen ja uudistamiseen, painopisteenä Afrikka.

Hallituksen tavoitteena on laajentaa suomalaista osallistumista YK:n ja muihin rauhanvälitys- ja dialogiprosesseihin. Hallitus vahvistaa verkostomaista toimintatapaa suomalaisten rauhanvälityksen toimijoiden kanssa ja kehittää toimintaa vahvuuksemme pohjalta. Suomi kantaa osaltaan vastuuta kansainvälisestä rauhasta. Konfliktinesto, rauhanvälitys ja -rakennus ovat ulkopolitiikan vahvistuva painopiste.

Suomi edistää YK:n turvallisuusneuvoston Naiset, rauha ja turvallisuus 1325-päätöslauselman mukaisesti naisten osallistumista rauhanneuvotteluihin ja rauhanrakentamiseen painottaen naisten ja tyttöjen oikeuksien turvaamista rauhanprosesseissa (16.1).

Suomi jatkaa tukeaan Nuoret, rauha ja turvallisuus -teeman mukaisille toimille ja laatii kansallisen toimeenpano-ohjelman YK:n nuoret, rauha ja turvallisuus 2250-päätöslauselman toteuttamisesta (16.1).

Suomi edistää kansainvälisen asekauppasopimuksen yleistä sitovuutta, kattavuutta ja toimeenpanoa. Suomi ei vie puolustusmateriaalia sotaan käyviin tai ihmisoikeuksia polkeviin maihin (16.4).

Suomi osallistuu aktiivisesti korruption ja lahjonnan torjuntaan ja ennalta ehkäisyyn liittyvään kansainväliseen yhteistyöhön muun muassa Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD), Euroopan neuvoston (EN), Yhdistyneiden Kansakuntien (YK), ja Euroopan Unionin (EU) puitteissa. Suomi on jäsenenä edellä mainittujen kansainvälisten järjestöjen korruption vastaisissa yleissopimuksissa. (16.5.)

Hallitus laatii Suomen kriisinhallintapolitiikan kehittämistä kokonaisvaltainen ylivaalikautinen kriisinhallinnan tavoitelinjaus. Hallituksen tavoitteena on nostaa siviilikriisinhallinnan osallistumistaso vähintään 150 asiantuntijaan. (16.1.)

TAVOITE 17:**Tukea vahvemmin kestävän kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta****SUOMEN NYKYTILANNE SDG 17:N ALATAVOITTEIDEN VALOSSA:**

17.2–17.5: Suomen kehitysyhteistyömäärärahojen osuus bruttokansantulosta on vielä kaukana 0,7% tavoitteesta, mutta uusi hallitus on päättänyt lisätä maksatuksien määrää ja luoda tiekartan 0,7-tavoitteen saavuttamiseksi.

17.1: Suomi tulee vuoteen 2022 mennessä kaksinkertaistamaan virallisen kehitysapunsa matalan tulotason maiden verotuskyvyn vahvistamiseen.

17.6–17.8: Suomi on vahvistanut tukeaan YK:n innovaatio- ja teknologiatoiminnalle.

17.9: Kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanon tuki on sisällytetty poikkielekkaavasti Suomen kehitysyhteistyöohjelmiin ja -hankkeisiin.

17.10–17.12: Kehitysmaat otetaan hyvin huomioon Suomen kauppapolitiikassa.

17.13–17.17: Kestävän kehityksen toimien johdonmukaisuutta edistetään poliittisella sitoutumisella, koko valtionhallinnon osallistumisella sekä monisidosryhmäyhteistyöllä.

17.18–17.19: Tilasto-osaamisen vahvistaminen sekä tuki luokitellun tiedon mittaamiseen ovat osa kehitysyhteistyöhankkeita.

Hallituksen tavoitteet ja toimet, jotka edistävät SDG 17:n saavuttamista:

Agenda2030:n tavoite 17 käsittelee kehittyvien maiden tukemista Agenda2030:n toimeenpanossa.

Hallitus edistää globaalia kumppanuutta mm. seuraavilla toimilla:

Rahoitus

Hallitus tähtää YK-sitoumuksen mukaiseen tavoitteeseen käyttää 0,7 prosenttia bruttokansantulosta (BKTL) kehitysyhteistyöhön sekä 0,2 prosenttia BKTL:sta tukena vähiten kehittyneille maille. Hallitus laatii aikataulutetun tiekartan näiden sitoumusten saavuttamiseksi. (SDG-alatavoite **17.2.**)

Hallitus vahvistaa kehitysmaiden omien verojärjestelmien kehittämistä. On valmisteltu uudistettu Verotus ja kehitys -toimintaohjelma vuosille 2020–2023. Suomi tukee erityisesti Afrikan ja muiden kehittyvien maiden verotuskyvyn ja -osaamisen vahvistamista ja Afrikan äänen kuulumista globaalin veropolitiikan neuvotteluissa. Varmistetaan, että kehitys yhteistyövaroin tuettavat yritykset noudattavat verovastuullisuuden ja avoimuuden kriteereitä. Tätä varten on valmisteilla ohjeisto.

EU:ssa, OECD:ssa ja YK:ssa Suomi toimii aktiivisesti aggressiivisen verosuunnittelun, veronkierron ja haitallisen verokilpailun hillitsemiseksi. Suomi toimii aktiivisesti myös EU:n veroparatiisilistan kehittämisessä. EU:ssa otetaan käyttöön maakohtainen raportointi. (17.1.)

Hallitus toimii kehityspoliitikassa ja EU-vaikuttamisessa niin, että kehitysmaiden kestävä kehityksen investointeihin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta ja yrityksiä. Varmistetaan Finnfundin toimintaedellytykset ja jatketaan finanssisijoitusten käyttöä kehitysrahoituksessa. (17.3.)

Vuodesta 2016 lähtien osa Suomen kehitys yhteistyöstä on ollut kehityspoliittisia finanssisijoituksia. Ne ovat muodoltaan lainoja ja sijoituksia ja täydentävät täten muuta kehitys yhteistyötä. Finanssisijoituksilla edesautetaan pääomien kohdistumista työllistävään yritystoimintaan ja muuhun kestävä kehitystä edistävään toimintaan. Sijoitukset parantavat yhteiskunnan toimintaedellytyksiä myös epäsuorasti. Esimerkiksi sähköpula on yhteiskunnalliselle kehitykselle kuin käsijarru ja siksi energiantuotanto uusiutuvista lähteistä on suurin yksittäinen sektori, johon Suomen sijoitustoiminta on kohdistunut. Lisäksi sijoitusten tavoitteena on saada aikaan vivutusvaikutusta eli kannustaa myös muuta julkista tai yksityistä rahaa samaan sijoituskohteeseen. Sijoituksia pyritään tekemään ensisijaisesti köyhimpiin maihin.

Suomi osallistuu kehitysmaiden velkahelpotusohjelmiin (HIPC ja MDRI) Maailmanpankin sekä Afrikan kehitysrahaston lisärahoitusten kautta. Ajoittain Suomi on myös rahoittanut yksittäisten maiden velkahelpotuksia. Vuonna 2020 ajankohtaistuu Somalian velkahelpotukset, joihin Suomi tulee osallistumaan kehitys yhteistyövaroista. Kyseessä on ohjelma, jossa kansainvälinen yhteisö rahoittaa Somalian velkarästien kuittaamisen Maailmanpankille, Afrikan kehityspankille ja Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF). Tämä on ehto, että Somalia voi päästä HIPC velanvähennysohjelmaan ja ennen kaikkea sille, että se voi saada muuta, laajempaa kehitysrahoitusta kehityspankeilta. Tämä on erittäin tärkeä kysymys Somalian jälleenrakennuksessa.

YK:n projektipalvelutoimisto UNOPS:in sosiaalisen vaikuttavuussijoittamisen (S3I) ohjelmatoimisto on käynnistänyt toimintansa Suomessa. S3I-ohjelman kautta UNOPS kanavoii yksityisiä pääomia kestävä kehitystä tukeviin merkittäviin infrastruktuurihankkeisiin kehittyvissä maissa.

Hallitus toimii monenkeskisesti säädellyn, oikeudenmukaisen ja tasapainoisen investointi-sopimusjärjestelmän kehittämiseksi, joka edistää ulkomaisten suorien investointien ohjaamista kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. (17.5.)

Suomi tukee koronaviruksen aiheuttamaan kriisiin vastaamista kehitysmaissa osana kehitysyhteistyötä. Rahoitusta on osoitettu koronavirukseen liittyviin toimiin syyskuuhun 2020 mennessä jo yli 50 miljoonaa euroa, josta pääosa on vuoden 2020 kehitysyhteistyöbudjetista ja osa STM:n määrärahoista.

Teknologia

Suomi toimii kestävästä kehityksestä toteuttavien innovaatioiden edistämiseksi, mm Suomessa toimintansa aloittaneen YK:n innovaatiolaboratorio UNTIL:in kautta. Suomen laboratorion on muodostumassa UNTIL-verkoston johtava yksikkö, ja sen kautta voidaan testata ja skaalata kestävästä kehityksestä tukevia teknologisia innovaatioita YK:n ja kehittyvien maiden käyttöön.

Suomi tukee YK:n Hankepalvelutoimiston UNOPSin vaikuttavuussijoittamisen ohjelman (Sustainable Infrastructure Impact Investments, S3I) ja sen alla UNOPSin globaalien innovaatio-ohjelman toimintaa Suomessa.

Suomi kehittää kahdenvälistä ja monikansallista innovaatioyhteistyötä tärkeimpien kumppanimaiden kanssa ja edistää näin uusien kestävien innovaatioiden ja puhtaiden ratkaisujen kehittymistä ja käyttöönottoa.

Kapasiteetin vahvistaminen

Kehityspolitiikassa Suomi antaa vahvan panoksen useilla sektorilla kehittyvien maiden institutionaalisen kapasiteetin vahvistamiseen (mm. verohallinnot, tilintarkastajat, julkinen taloushallinto, koulutus). Kahden- ja monenvälisten hankkeiden ja ohjelmien lisäksi kapasiteettia vahvistetaan useissa maissa instituutioiden välisellä yhteistyöllä (esim. meteorologiset laitokset) ja korkeakoulu-yhteistyöllä. Kansalaisyhteiskunnan toimijoiden välisessä yhteistyössä korostuu kehitysmaiden oman kansalaisyhteiskunnan kapasiteetin vahvistaminen etenkin oikeudenhaltijoiden näkökulmasta.

Humanitaarisessa avussa Suomi ottaa huomioon valittujen toimintojen pitkäkestoiset vaikutukset ja mahdollisuuksien mukaan välttää päällekkäisten rakenteiden luomista, mikäli olemassa olevat järjestelmät mahdollistavat avun tehokkaan, tasapuolisen ja puolueettoman toimittamisen sitä eniten tarvitseville. Esimerkiksi käteisavun kohdalla tämä tarkoittaa avunsaajien taloudellisen toimintamuotojen osallisuuden edistämistä tai ylläpitämistä.

Kauppa

Talouden arvoketjut ovat globaalissa maailmassa monimutkaisia verkostoja. Koronapandemia paljasti maailmanlaajuisten arverkköjen haavoittuvuuksia ja mahdollisesti voimisti jo alkanutta suuntausta globalisoitumisesta kohti alueellistumista. Positiivisena kehityksenä läpinäkyvä tuotantoketju näyttöytyy entistä vahvemmin yrityksen vahvuutena sekä kriisinkestävyyden että samalla kestävän kehityksen näkökulmasta.

Hallitus edistää avointa ja reilua kauppaa toimimalla WTO:n (World Trade Organization, Maailman kauppajärjestö) ympärille rakentuvan monenkeskisen kauppajärjestelmän uudistamiseksi ja vahvistamiseksi (17.10).

Hallitus vaikuttaa siihen, että EU säilyy avoimena kansainväliselle kaupalle, ja toimii EU:n kahdenvälisen kauppasopimusten verkon laajentamiseksi Aasiassa, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa (17.10).

Hallitus tukee kehitysyhteistyöllä köyhimpien kehitysmaiden kykyä käydä ulkomaankauppaa. EU:n kauppasopimuksiin sisältyvien kestävän kehityksen tavoitteiden sitovuutta vahvistetaan ja toteutumista seurataan (17.10).

Suomi kehittää yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa yritys vastuuta koskevaa sitovaa sääntelyä osana YK:n ja OECD:n puitteissa tapahtuvaa uudistamistyötä.

Politiikkajohdon mukaisuus, kumppanuudet, ja tiedon tuotanto

Hallitus laatii kehitystä tukevaa eri alojen politiikkajohdon mukaisuutta ja vaikuttavuutta edistävät ylivaalikautiset periaatteet ja toteuttaa kehitysyhteistyön tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta parantavia uudistuksia (17.14).

Hallitus rakentaa vahvaa kumppanuutta järjestöjen ja valtion välillä eriarvoisuuden vähentämiseksi. Järjestöille myönnettävien valtionavustusten käytäntöjä eri hallinnonaloilla selvitetään ja soveltuvin osin yhdenmukaistetaan. Lähtökohtana on kansalaisjärjestöjen autonomian kunnioittaminen ja byrokratian keventäminen, pitkäjänteisyyden ja ennakoitavuuden turvaaminen, järjestöjen yhdenvertainen kohtelu sekä avoimuus ja läpinäkyvyys. (17.14.)

Suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö rakentuu vahvoille, pitkäaikaisille kumppanuuksille kehitysmaiden toimijoiden kanssa, jotka mahdollistavat laajemman monitoimijayhteistyön kehittämisen (17.17).

4 Toimeenpanon politiikkaperiaatteet sekä lupaukset politiikan uudistamisesta

Agenda2030 on ylisukupolvisesti tärkeä poliittinen ohjelma, jossa nykyisten sukupolvien tulee toimia niin, että hyvän elämän edellytykset säilyvät myös tuleville sukupolville.

Hallitus pitää tärkeänä kestävän kehityksen työn pitkäjänteisyyttä ja yli vaalikausien ulottuvaa perspektiiviä. Tästä syystä hallitus jatkaa Agenda2030:n toimeenpanotyötä samojen politiikkaperiaatteiden pohjalta, jotka määritettiin edellisessä Agenda2030 -selonteossa vuonna 2017. Nämä politiikkaperiaatteet – pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus; johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus; sekä omistajuus ja osallisuus – kuvaavat suomalaista tekemisen tapaa; sitä miten suomalaisessa yhteiskunnassa edistetään kestävän kehityksen tavoitteita.

Hallituksen kestävän kehityksen työtä ohjaavat politiikkaperiaatteet ovat pitkälti yhdenmukaisia niiden periaatteiden kanssa, jotka on määritelty Suomen kestävän kehityksen toimikunnan työtä ohjaavassa kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksessa ”Suomi, jonka haluamme 2050”.

Hallituksen lupaus sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta: ”Vanheneva väestö on huolissaan palveluista, niiden laadusta ja toimeentulosta. Nuoret ovat huolissaan elämän edellytyksistä maapallolla ilmastonmuutoksen keskellä, mutta myös omista koulutus- ja työmahdollisuuksistaan yhä epävarmempien työmarkkinoiden maailmassa. Haluamme rakentaa lapsiystävällistä Suomea, jossa on hyvä käydä koulua, tehdä työtä ja perustaa perhe. Haluamme varmistaa, että jokaisella nuorella on mahdollisuus opiskella, osallistua ja toteuttaa unelmiaan. Samalla haluamme taata kaikille arvokkaan vanhuuden, jossa kukaan ei jää yksin.”

HALLITUSOHJELMA

Hallitus haluaa uudistaa suomalaista poliittista kulttuuria ja päätöksentekoa. Yhteiskunnan uudistaminen ja tasa-arvon lisääminen on mahdollista vain vahvistamalla ihmisten luottamusta demokraattisen järjestelmämme toimintakykyyn. Hallitusohjelmassa annetut lupaukset tähtäävät politiikan uudistamiseen, ja kytkeytyvät tiiviisti kestävän kehityksen politiikkaperiaatteisiin.

Hallitus huomioi politiikkaperiaatteet ja lupaukset politiikan uudistamiseksi merkittävien hallituskaudella toteutettavien uudistusten toteutuksessa. Valmisteilla oleva kansallinen demokraatiohjelma 2025 toteuttaa valmistelutavaltaan ja sisällöltään kestävän kehityksen politiikkaperiaatteita sekä hallituksen lupauksia politiikanteon uudistamisesta. Ohjelma kattaa pääministeri Marinin hallitusohjelman lukuisat kansalaisyhteiskuntaa ja osallisuutta edistävät toimet. Työhön osallistuvat monet eri hallinnonalat. Ohjelma toimii sateenvarjona ministeriöiden demokratiaa edistäville hankkeille. Ohjelman puitteissa toimeenpannaan hallitusohjelmassa linjatut demokratiaan liittyvät toimenpiteet sekä toteutetaan kuulemisissa esiin tulleita sekä demokraatiohjelman valmistelu- ja koordinoitiryhmän identifioimia muita tarpeita demokratian edistämiseksi. Demokraatiohjelman puitteissa valmistellaan myös osallisuutta käsittelevä osio julkisen hallinnon strategiaan.

Hallituksen lupaus uudenlaisesta vuorovaikutuksesta: Tarvitsemme enemmän poikkihallinnollista asioiden valmistelua ja päätöksentekoa. Kehitämme tapoja tuoda yhä laajemman joukon osaksi yhteiskunnan uudistamista. Uudenlainen vuorovaikutus tarkoittaa sekä ihmisten osallistumista julkisen hallinnon toimintaan huomattavasti nykyistä vahvemmin että uusien vuorovaikutusmenetelmien etsimistä ja kokeilemistä.

HALLITUSOHJELMA

A – Pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus

Suomen kestävän kehityksen malli on perustunut lähes 30 vuoden ajan strategisten kestävän kehityksen linjausten jatkuvuudelle. Kestävän kehityksen kansallisia strategioita ja ohjelmia on laadittu yli hallituskausien, ja kansallinen kestävän kehityksen toimikunta on toiminut vuodesta 1993 lähtien kymmenen eri hallituksen aikana ja useimmiten pääministerin johtamana.

YK:n pääsihteerin asettaman tiedemiesryhmän laatima globaali kestävän kehityksen raportti Global Sustainable Development Report määrittää keskeisiksi kestävän kehityksen politiikan ajureiksi hallinnon; talouden ja rahoituksen; yksilöiden ja yhteisöjen kollektiivisen toiminnan; sekä tieteen ja teknologian.¹⁹

¹⁹ https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/24797GSDR_report_2019.pdf

Agenda2030 tavoitteiden toteuttaminen vaatii pitkäjänteistä ja syvällistä järjestelmätason yhteiskunnallista muutosta, joka edellyttää totuttujen ajatusmallien kyseenalaistamista sekä laajapohjaista ja kriittistä yhteiskunnallista tutkimusta ja keskustelua. Agenda2030 toimeenpano edellyttää uusia toimintamalleja, joilla voidaan edistää tutkimus-, ennakointi- ja kokeilutiedon hyödyntämistä kestäväen kehitykseen kytkeytyvissä politiikkaprosesseissa. Poliitiikan ja tieteen välinen vuoropuhelu on välttämätöntä laaja-alaisten, monimutkaisten ja keskinäisriippuvaisten kestäväen kehityksen haasteiden ymmärtämiseksi ja toimeenpanemiseksi Suomessa ja globaalisti. Myös kriittisen mutta rakentavan kansalaiskeskustelun mahdollistaminen on tärkeää yhteiskunnallisten muutostarpeiden tunnistamiseksi.

Hallituksen lupaus pitkän aikavälin politiikasta: "Sitoudumme pitkän aikavälin tavoitteiden huomioon ottamiseen ja järjestelmälliseen parlamentaariseen yhteistyöhön valtioneuvoston ja eduskunnan välillä. Kehittämällä uusia eduskunnan ja valtioneuvoston välisiä yhteistoimintakäytäntöjä voidaan pitkän aikavälin tavoitteet saada todeksi.

HALLITUSOHJELMA

Selonteot ovat järjestelmällisen parlamentaarisen yhteistyön väline, joka lisää vuoro-vaikutusta valtioneuvoston ja eduskunnan välillä ja kasvattaa päätöksenteon pitkäjänteisyyttä. Hallitus laatii selonteot mm. ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, puolustuspolitiikasta, Eurooppa-politiikasta, sisäisestä turvallisuudesta, koulutuksesta ja kaupan alan tulevaisuudesta.

Tiekartat toimivat keinona varmistaa politiikkatoimien oikea-aikaisuus ja yhteensopivuus pitkällä aikavälillä. Hallituskaudella valmistellaan tiekartat mm. kestävästä verotuksesta, vähähiilisydestä eri toimialoilla, hävikin vähentämisestä ruokaketjuissa, osaamisesta ja oppimisesta, kehitysrahoituksen YK-tavoitteiden saavuttamisesta sekä Suomen toimista Agenda2030:n tavoitteiden saavuttamiseksi.

Pitkän aikavälin yhteiskunnallisesti merkittävien uudistusten valmistelu parlamentaarisisissa komiteoissa varmistaa kaikkien eduskuntapuolueiden sitoutumisen ylivaalikautisiin päätöksiin. Hallitus on asettanut viisi parlamentaarista komiteaa, jotka käsittelevät Suomen kriisinhallintapolitiikan kehittämistä; yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä; lapsistrategian laatimista; maakuntien verotusoikeutta ja monikanavarahoituksen purkamista; sekä sosiaaliturvauudistusta.

Demokratiapolitiikkaa kehitetään Suomessa pitkäjänteisesti. Nykyisen hallitusohjelman mukaisessa ohjelmatyössä otetaan huomioon valtioneuvoston eduskunnalle vuonna 2014 antama demokratiapoliittinen selonteko, jossa erityisiksi demokratian haasteiksi nähtiin poliittisen osallistumisen eriarvoistuminen ja äänestysaktiivisuuden laskeminen.

Kansallinen Demokratiaohjelma 2025 valmistellaan ja toimeenpannaan poikkihallinnollisessa valmistelu- ja koordinoituyöryhmissä sekä sen yhteydessä toimivissa parlamentaarisisissa ohjaus- ja työryhmissä. Vaalilakiin ja -rahoitukseen sekä avoimuusrekisteriin liittyvät kokonaisuudet valmistellaan parlamentaarisesti kaikkien eduskuntapuolueiden kanssa.

Demokratiaohjelman myötä valmistuu hallituskauden loppupuolella annettava valtioneuvoston periaatepäätös, jossa linjataan hallituskauden ylittävät toimenpiteet demokratian edistämiseksi.

Hallitus vahvistaa pitkäjänteisyyttä päätöksenteossa myös muun muassa laatimalla uuden arktisen politiikan strategian sekä pidentämällä valtion ja suurten kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimusten kestoja.

Muutosvoimaisuuden vahvistamiseksi hallitus panostaa kokeilutoiminnan edistämiseen toteuttamalla parlamentaarisen kokeilutoiminnan neuvottelukunnan suosituksia. Hallituskaudella mm. käynnistetään kokeiluhankkeet vaikuttavien palveluiden ja toimintamallien käyttöön ottamiseksi; toteutetaan valtakunnallinen kokeilu maksuttomasta ehkäisystä alle 25-vuotiaille; hyödynnetään kokeiluja perusturvan uudistamisessa, toteutetaan esimerkiksi byrokraatia- ja informaatiokokeilu; toteutetaan negatiivista tuloveroa koskeva kokeilu hyödyntäen viime kaudella toteutetusta perustulokokeilusta saatuja kokemuksia.

Hallituksen lupaus hallinnon jatkuvasta oppimisesta: "Jatkuvan muutoksen keskellä emme kuvittele tietävämmä etukäteen, mikä toimii ja mikä ei. Sen sijaan etsimme tietoa ja kokeilemme, jotta osaamme toimia tavoilla, joista suomalaiset hyötyvät."

HALLITUSOHJELMA

Hallitus toteuttaa vaalikauden aikana kertaluonteisen tulevaisuusinvestointiohjelman, joka tukee hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamista sekä julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyttä.

Ilmiöpohjaista budjetointia ja erityisesti kestävä kehityksen budjetointia kehitetään valtiovarainministeriön julkaiseman työryhmäraportin esitysten pohjalta. Niitä hyödynnetään aidosti ohjaavana työkaluna.

Hallitus tiivistää valtioneuvoston tulevaisuustyön kytkeä Agenda2030:n toimeenpanoon. Tulevaisuusselonteon ensimmäisessä osassa luodaan vaihtoehtoisia skenaarioita, joissa otetaan huomioon kestävä kehitys. Se sisältää siten myös mahdollisen kestävämmän kehityksen ja sen seurauksien puntaroinnin.

B – Johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus

Johdonmukaisuus eri politiikka-alojen välillä on avain kestävän kehityksen työn onnistumiselle. Oleellista on myös johdonmukaisuus Suomessa tehtävän työn ja Suomen globaalivastuun toteuttamisen välillä. Tietoa toimintamme globaaleista vaikutuksista tulee lisätä, ja niihin tulee vaikuttaa muun muassa lainsäädännöllä ja kansainvälisellä yhteistyöllä. Agenda2030:n tavoitteiden saavuttaminen kaikkialla maailmassa edellyttää vahvaa globaalia kumppanuutta sekä valtioiden kesken että valtioiden ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden välillä.

Politiikkajohdonmukaisuuden vahvistamiseksi hallitus tulee lisäämään valtioneuvoston suunnittelu-, budjetointi- ja raportointiprosessien keskinäistä synergiaa ja johdonmukaisuutta suhteessa taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden samanaikaiseen edistämiseen. Hallitusohjelman strategisten kokonaisuuksien koordinoitun toimeenpanon edistämiseksi perustetut poikkihallinnolliset ministerityöryhmät vahvistavat merkittävästi politiikkajohdonmukaisuutta. Ministeriöiden strategioilla on merkittävä vaikutus politiikkajohdonmukaisuuden toteutumiseen.

Lainsäädännön arviointineuvoston roolia vahvistetaan samalla, kun Suomeen laaditaan valtioneuvostotasoinen lainsäädännön jälkiarviointijärjestelmä, jonka valmistelu aloitetaan mahdollisimman pian.

Hallitus jatkaa valtioneuvoston tutkimus-, ennakointi, arviointi ja selvitystoiminnan resurssien ohjaamista kestävästä kehityksestä edistävän ja päätöksentekoa hyödyttävän tiedon tuotantoon.

Hallituksen lupaus tietopohjaisesta politiikasta: "Laadukas lainvalmistelu on keskeistä politiikan uskottavuuden ja legitimitetin näkökulmasta. Sitoudumme tietopohjaisen politiikan tekoon sekä systemaattiseen vaikutusarviointiin kaikessa lainvalmistelussa. Syvennämme yhteistyötä tiedeyhteisön kanssa."

HALLITUSOHJELMA

Hallitus laatii kehityspolitiikan politiikkajohdonmukaisuutta ja vaikuttavuutta edistävät ylivaalikautiset periaatteet ja toteuttaa kehitysyhteistyön tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta parantavia uudistuksia.

Globaalin kumppanuuden vahvistamiseksi hallitus toteuttaa muun muassa seuraavia SDG17:n kohdalla esitetyjä toimia.

Hallitus tähtää YK-sitoumuksen mukaiseen tavoitteeseen käyttää 0,7 prosenttia bruttokansantulosta (BKTL) kehitysyhteistyöhön sekä 0,2 prosenttia BKTL:sta tukena vähiten kehittyneille maille. Hallitus laatii aikataulutetun tiekartan näiden sitoumusten saavuttamiseksi.

Hallitus vahvistaa kehitysmaiden omien verojärjestelmien kehittämistä, ja toimii kansainvälisillä foorumeilla aktiivisesti aggressiivisen verosuunnittelun, veronkierron ja haitallisen verokilpailun hillitsemiseksi.

Hallitus toimii monenkeskisesti säädellyn, oikeudenmukaisen ja tasapainoisen investointisopimusjärjestelmän kehittämiseksi, joka edistää ulkomaisten suorien investointien ohjaamista kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Suomi edistää avointa ja reilua kauppaa toimimalla WTO:n (World Trade Organization, Maailman kauppajärjestö) ympärille rakentuvan monenkeskisen kauppajärjestelmän uudistamiseksi ja vahvistamiseksi. On tärkeää, että EU säilyy avoimena kansainväliselle kaupalle ja toimii EU:n kahdenvälisen kauppasopimusten verkon laajentamiseksi Aasiassa, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa.

Suomi kehittää yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa yritysvastuuta koskevaa sitovaa sääntelyä osana YK:n ja OECD:n puitteissa tapahtuvaa uudistamistyötä.

C – Omistajuus ja osallisuus

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmaa neuvoteltaessa Suomelle oli tärkeää ihmisoi-
keusperustainen ja laaja-alaiseen osallistumiseen perustuva lähestymistapa. Kestävä kehi-
tys ja Agenda2030:n toteuttaminen on kaikkien asia, vaikka päävastuu onkin hallituksella.

Suomalaisessa yhteiskunnassa on vahva yhdessä tekemisen ja laajan omistajuuden pe-
rinne, ja myös kestävä kehitys nähdään yhteiskunnallisena kehitysprosessina johon kaikki
voivat osallistua. Käytännön työ kestävän kehityksen edistämiseksi tapahtuukin suurelta
osin kaupungeissa ja kunnissa, yrityksissä, järjestöjen toimesta, oppilaitosten sekä työpaik-
kojen ja kotien arjessa.

Kestävän kehityksen toimikunta on keskeinen väline suomalaisen yhteiskunnan osallis-
tamiselle kestävän kehityksen työhön. Valtioneuvosto on asettanut toimikunnan uudelle
viisivuotiskaudelle, ja pääministeri toimii toimikunnan puheenjohtajana.

Kestävän kehityksen toimikunnan kehittämä kestävän kehityksen toimenpidesitoumus
tarjoaa eri organisaatioille ja aktiivisille kansalaisille välineen tarttua kestävän kehityksen
tavoitteisiin omaehtoisesti. Kestävän kehityksen toimenpidesitoumuksia on annettu jo yli
2000 kaikilta yhteiskunnan eri sektoreilta, mm. yrityksistä, kouluista, järjestöistä, hallin-
nosta, ammattiliitoista, puolueista, kaupungeista, jopa yksityishenkilöiltä. Hallitus jatkaa
toimenpidesitoumuspalvelun kehittämistä.

Vahva demokraattinen järjestelmä on osallistuvan yhteiskunnan perusedellytys. Hallitus edistää monipuolisia ja vaikuttavia osallistumisen mahdollisuuksia ja suoran demokratian keinoja. Niitä ovat esimerkiksi käyttäjädemokratia, kansalaisraadit, kuntalaishaastattelut, nuorisovaltuustot, verkkovaltuustot ja osallistuva budjetointi. Lisäksi etsitään keinoja kytkeä pop-up -tilaisuudet ja kevytosallistuminen politiikkaan ja poliittiseen keskusteluun.

Suomen kestävä kehityksen seurantajärjestelmä osallistaa tiedeyhteisöä ja kansalaisyhteiskuntaa kestävä kehitystä koskevan tiedon tuottamiseen. Jatketaan osallistavan seurantajärjestelmän ylläpitoa.

Rasismi ja syrjintä eivät kuulu osallistavaan yhteiskuntaan. Hallitus laatii rasismin ja syrjinnän vastaisen toimintaohjelman. Rekrytointisyrjintään puututaan määrätietoisesti sekä viranomaisten osaamista ja tietoisuutta vähemmistöasioissa lisätään.

Osallistava yhteiskunta perustuu tasa-arvolle. Hallitus on laatinut tasa-arvo-ohjelman ja sitoutunut sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talousarvioprosesseissa ja kaikissa keskeisissä uudistuksissa. Eri koulutusasteiden sekä varhaiskasvatuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmista tehdään velvoittavat.

Hallitus varmistaa kielellisten oikeuksien toteutumisen viranomaistoiminnassa, hallinnossa ja lainvalmistelussa.

Hallituksen lupaus syrjimättömyydestä: Ihmisoikeudet ja ihmisarvo kuuluvat meistä jokaiselle. Lupaamme rakentaa Suomea, joka on suvaitsevainen sekä kunnioittaa ja edistää jokaisen ihmisoikeuksia. Meidän Suomessamme on nollatoleranssi kiusaamiselle ja rasismille. Haluamme rakentaa tasa-arvoista Suomea, joka on esteetön ja tukee kaikkia.

HALLITUSOHJELMA

5 Agenda2030n kansallisen toimeenpanon organisointi

Hallituksen organisoituminen

Valtioneuvosto käsittelee Agenda2030n toteuttamiseen johtavia hallituksen tavoitteita ja toimia normaalin johtamisjärjestelmänsä kautta. Hallitusohjelma on hallituksen suunnitelma sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä Suomen saavuttamiseksi. Hallituksella on säännöllisesti yhteisiä iltakouluja, joissa päivitetään hallituksen yhteistä tilannekuvaa ja tuetaan hallituksen päätavoitteiden toteutumista. Valtioneuvostolla on neljä lakisäätöistä ministerivaliokuntaa, ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta, EU-ministerivaliokunta, raha-asiainvaliokunta ja talouspoliittinen ministerivaliokunta. Valtioneuvosto on lisäksi asettanut kuusi ministerityöryhmää, joissa käsitellään työllisyyttä; ilmasto- ja energiapolitiikkaa; sosiaali- ja terveyspalveluita; osaamista, sivistystä ja innovaatioita; lapsi- ja nuorisopolitiikkaa; sekä oikeusvaltion kehittämistä ja sisäistä turvallisuutta. Ministerityöryhmien puheenjohtajina toimivat aihealueesta vastaavat ministerit ja kussakin ministerityöryhmässä ovat edustettuina kaikki ao. ilmiökokonaisuuteen/strategiseen kokonaisuuteen liittyvät ministerit ja ministeriöt. Tällä toimintamallilla pyritään vahvaan poikkihallinnollisuuteen sekä johdonmukaisuuteen toimeenpanossa.

Valtionhallinnon organisoituminen

Hallinnon ohjenuorana Agenda2030n toteuttamisessa toimivat hallitusohjelma, hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelma sekä tämä selonteko. Tärkeimmät hallinnon osallisuuden ja poikkihallinnollisen toteuttamisen varmistavat foorumit ovat säännöllisesti kokoontuvat kansliapäällikkökokous, kestävä kehityksen koordinaatioverkosto, kansallinen kestävä kehityksen seurantaverkosto sekä esikuntaverkosto. Kaikki ministeriöt ovat edustettuina ko. verkostoissa. Nämä verkostot ja yhteistyön foorumit ovat tärkeitä Agenda2030n johdonmukaisen ja tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi.

Useat ministeriöt ovat ottaneet Agenda2030n keskeiseksi osaksi ja lähtökohdaksi laadittaessa ministeriön strategiaa ja muita tärkeimpiä linjauksia. Hallinnonaloilla Agenda2030-toimeenpano jalkautuu kansallisesti ja kansainvälisesti strategioista konkreettiseksi toimiksi toiminnan- ja tulossuunnittelun, tulosohjauksen ja taloussuunnittelun kautta. Useissa ministeriöissä toimii sisäisiä kestävän kehityksen koordinaatioverkostoja.

Yhteiskunnan osallisuus

Hallitus jatkaa Suomen pitkää perinnettä osallistaa yhteiskuntaa laajasti kestävän kehityksen ja Agenda2030n toimeenpanoon. Yhteiskunnan osallisuuden turvaamisen ja kuulemisen foorumeita ovat muun muassa pitkään toimineet Kestävän kehityksen toimikunta sekä Kehityspoliittinen toimikunta. Näitä toimikuntia kuullaan säännöllisesti kaikissa merkittävimmissä Agenda2030n toimeenpanon vaiheissa, joissa on tärkeä saada yhteiskunta laajasti mukaan.

Kestävän kehityksen toimikunnan yhteyteen on perustettu tällä vaalikaudella laajasti sidosryhmiä kokoava Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä, jonka tehtävänä ja tarkoituksena on luoda yhteistä ymmärrystä ja näkymää siitä, miten Suomessa voidaan siirtyä hiilineutraaliin yhteiskuntaan oikeudenmukaisesti ja nykyistä nopeammalla aikataululla. Lisäksi toimikuntaa tukevaa ja toimikunnan työtä kirittävää Nuorten Agenda2030 -ryhmän toimintaa jatketaan. Toimikunnan työtä tukee myös riippumaton tieteen tekijöistä koostuva Kestävyyspaneeli. Kehityspoliittisesta toimikunnasta on tällä hallituskaudella annettu asetus, joka tekee toimikunnasta pysyvän, parlamentaarisesti ja yhteiskunnallisesti edustavan neuvoantavan elimen. Kestävään kehitykseen liittyvä globaali vastuu ja kehityspoliittisen vaikuttavuuden vahvistaminen kuuluvat sen päätehtäviin.

Toimeenpanon malli arviointien ja tarkastusten valossa

Suomea ja Agenda2030n toimeenpanoa on arvioitu useissa kansainvälisissä ja kansallisissa selvityksissä ja tutkimuksissa. Muun muassa OECD:n selvityksen²⁰ mukaan Suomella on kaikki edellytykset Agenda2030:n johdonmukaiseen toteutukseen. Syiksi on mainittu korkean tason poliittinen sitoutuminen ja hallituksen sitouttava strateginen kehys,

20 <https://www.oecd.org/governance/pcsd/Finland.pdf>; <https://sdg.iisd.org/news/oecd-outlines-finlands-efforts-on-policy-coherence-for-sustainable-development/>

koko hallinnon kattava koordinaatio sekä systemaattinen ja osallistava seuranta- ja arviointijärjestelmä.

Edellisellä hallituskaudella tehty Kansallisen kestäväen kehityksen politiikan kokonaisarviointi Polku 2030²¹ summasi, että kestäväen kehityksen toimintamalli on monipuolinen ja osallistava. Toisaalta arviointi totesi, että kestävä kehitys ei ole riittävästi integroitu koko hallinnon toimintaan ja johtamisjärjestelmiin ja että työ on valtionhallinnossa heikosti resursoitu.

Myös valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) tarkasti vuonna 2019 kansallisen Agenda2030n toimeenpanon mallia²². Tarkastuskertomus tiivistää, että ministeriöissä kestäväen kehityksen merkitys on lisääntynyt, mutta kestäväen kehityksen ja ministeriöiden politiikkavalmistelun sisällöillä ei vielä ole koordinoitua ja selvää yhteyttä. Myöskään kestäväen kehityksen politiikkaperiaatteet, kuten globaali vastuu ja pitkäjänteisyys eivät ole olleet ministeriöiden analyysin kohteena. VTV suosittaa, että ministeriöiden tulee analysoida systemaattisemmin politiikkasisältöjen ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä.

21 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161458>

22 <https://www.vtv.fi/julkaisut/kestavan-kehityksen-edistaminen/>

6 Agenda2030n kansallisen toimeenpanon seuranta ja arviointi

Agenda2030:n toimeenpano ja kestävä kehityksen edistäminen edellyttävät systemaattista seuranta ja arviointia sekä jatkuvaa kehittämistä. Toimeenpanon seurannassa tarvitaan ajantasaista indikaattoreihin perustuvaa tietoa, indikaattoritiedon asiantuntevaa ja moniäänistä tulkintaa, sekä tietoon ja tulkintoihin perustuvaa avointa politiikkakeskustelua. Lisäksi tarvitaan säännöllistä ja riippumatonta toiminnan vaikuttavuuden arviointia.

Keskeiset toimijat

Hallitus on vastuussa Agenda2030:n toteutumisesta Suomessa, ja vastaa myös kansallisen toimeenpanon seurannan ja arvioinnin järjestämisestä. Eduskunta valvoo ja arvioi hallituksen toimintaa ja huolehtii näin vastuuvollisuuden toteutumisesta. Eduskunnan osallistuminen kestävä kehityksen kysymysten käsittelyyn ja Agenda2030:n toimeenpanon seurantaan on vastuuvollisuuden ohella tärkeää myös politiikkajohdonmukaisuuden näkökulmasta.

Eduskunnan ohella keskeisiä hallituksen Agenda2030 -toimeenpanotyön seurannan ja arvioinnin foorumeja ovat kestävä kehityksen toimikunta ja kehityspoliittinen toimikunta. Kestävä kehityksen toimikunnassa käydään laajaa yhteiskunnallista keskustelua kestävä kehityksen tilasta Suomessa sekä toimenpiteistä kestävä kehityksen edistämiseksi. Toimikunnan keskeisiin tehtäviin kuuluu Agenda2030:n toteutumisen seuranta ja arviointi Suomessa. Toimikunnan työtä tukee ja kirittää kansallinen kestävä kehityksen asiantuntijapaneeli. Kehityspoliittisella toimikunnalla on merkittävä rooli Agenda2030:n kansallisen toimeenpanon globaalin ulottuvuuden seurannassa ja arvioinnissa. Kehityspoliittisen toimikunnan tehtävänä on seurata ja analysoida Suomen kehityspoliittisten linjausten ja kansainvälisten sitoumusten toteutumista. Se muodostaa puolueiden ja sidosryhmien yhteistä näkemystä kehityspoliitiikan ajankohtaisista kysymyksistä. Lisäksi kehityspoliittinen toimikunta antaa suosituksia kehityspoliitiikan suunnittelusta ja toimeenpanosta sekä laajemmin kestävä kehityksen edistämisestä eri politiikkalohkoilla.

Seurannan indikaattorit

Kestävän kehityksen tilaa seurataan Suomessa kahden indikaattorikonaisuuden kautta. Globaalia edistymistä Agenda2030:n tavoitteiden saavuttamisessa seurataan YK:ssa hyväksytyjen YK-indikaattoreiden avulla, joita koskevan tieto kerätään kussakin maassa tilastoviranomaisten toimesta. Suomessa Tilastokeskus on valtioneuvoston kanslian tuella perustanut YK:n kestävän kehityksen indikaattoreiden yhteistyöryhmän, johon kuuluvat keskeiset tiedontuottajaorganisaatiot. Lisäksi Tilastokeskus on luonut julkisen tietokannan, johon säännöllisesti päivitetään Suomea koskevat YK-indikaattoritiedot. Tietokanta löytyy osoitteesta <https://www.stat.fi/tup/kestavan-kehityksen-yk-indikaattorit-agenda2030.html>.

Kansallista kestävän kehityksen tilaa seurataan kansallisten kestävän kehityksen indikaattoreiden avulla. Kansalliset kestävän kehityksen indikaattorit peilaavat Suomen tilannetta Kestävän kehityksen toimikunnan strategiassa ”Suomi jonka haluamme 2050” asetettuihin tavoitteisiin. Indikaattoreista on sovittu ja niitä päivitetään kansallisessa kestävän kehityksen seurantaverkostossa, johon kuuluu laaja joukko toimijoita yhteiskunnan eri osa-alueilta. Indikaattorikonaisuuden reilut 40 indikaattoria on jaoteltu kymmeneen koriin, jotka käsittelevät kestävän kehityksen näkökulmasta keskeisiä ilmiökokonaisuuksia. Seurantaverkosto tuottaa kustakin indikaattorikorista vuosittain indikaattoreiden päivityksen yhteydessä tiiviin analyysin, jossa käsitellään indikaattoriarvojen muutosten syitä ja vaikutuksia sekä tarkastellaan Suomen kehitystä suhteessa muualla tapahtuvaan kehitykseen. Nämä korikohtaiset analyysit ovat saatavilla Kestävän kehityksen tila -sivustolla osoitteessa <https://kestavakehitys.fi/seuranta>.

Kansallista kestävän kehityksen tilaa tarkastellaan vuosittain myös kestävän kehityksen kansalaisraadin toimesta. Kansalaisraati on valtioneuvoston kanslian ja Kestävän kehityksen toimikunnan kokoama noin 500 suomalaisen paneeli, joka vuosittain arvioi kansallisten indikaattoreiden kuvaamissa asioissa Suomen nykytilaa ja viimeaikaista kehitystä. Kansalaisraadin tulokset löytyvät kestävän kehityksen tila -sivustolta osoitteesta <https://kestavakehitys.fi/kansalaisraati>.

Kestävän kehityksen tilaa kuvaavien indikaattorikonaisuuksien lisäksi hallitus seuraa hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista. Hallitus valitsi seurantamittarit syksyllä 2019 koko hallituskauden ajaksi. Mittarit kiinnittyvät hallitusohjelmassa oleviin strategisiin tavoitteisiin, joita on n 70. Useimmille tavoitteille on 1–2 mittaria, mutta osan toteutumista seurataan kirjallisen kuvauksen kautta. Mittarit päivitetään kaksi kertaa vuodessa hallituksen tilannekuvatärpeiden mukaan (karkeasti syksyllä ja keväällä). Mittarit julkaistaan hallitusohjelman seurannan verkkosivuilla, jotka avataan loppuvuodesta 2020.

Kestävän kehityksen indikaattorit ja hallitusohjelman seurantaindikaattorit ovat kaksi toisiaan täydentävää kokonaisuutta, jossa kestävän kehityksen indikaattorit antavat yleiskuvaa asioiden tilasta Suomessa, ja hallitusohjelman seurantaindikaattorit hallituksen politiikkatoimien edistymisestä ja vaikuttavuudesta. Valtioneuvoston kanslia koordinoi ja ylläpitää molempia indikaattorikokonaisuuksia. Lisäksi kanslialla on aktiivinen rooli kansallisessa YK-indikaattorityössä.

Globaalia toimintaa arvioidaan lisäksi kehityspolitiikan painopisteiden tulokarttojen ja indikaattoreiden pohjalta. Useat indikaattoreista perustuvat YK:n kestävän kehityksen indikaattoreihin.

Kansallisen kestävän kehityksen politiikan arviointi

Ensimmäisessä Agenda2030 -toimeenpanoa käsitelleessä selonteossa (VNS1/2017) valtioneuvosto sitoutui Suomen kestävän kehityksen politiikan ja Agenda2030:n kansallisen toimeenpanon kokonaisvaltaiseen ja riippumattomaan arviointiin neljän vuoden välein. Ensimmäinen arviointi toteutettiin vuonna 2019 ja sen tuloksia hyödynnetään nykyisen hallituksen kestävän kehityksen työssä.

Kuluvalla vaalikaudella Suomen kestävän kehityksen politiikkaa ja Agenda2030:n kansallisen toimeenpanon arviointia toteutetaan seuraavasti:

Agenda2030 toimeenpanon arviointia tuetaan vahvistamalla eri hallinnonaloilla tapahtuvan arviointityön koordinaatiota. Tämä toteutetaan perustamalla hallinnonalojen yhteisen tutkimus-, ennakointi- ja arviointityöryhmän (TEA-työryhmä) yhteyteen arviointiin keskittyvä alatyöryhmä. Työryhmässä mm. vaihdetaan tietoa hallinnonalojen arviointisuunnitelmista, yhteensovitetaan hallinnonaloilla toteutettavaa arviointityötä, sekä tarkastellaan mahdollisuuksia kytkeä kestävän kehityksen ja Agenda2030:n toimeenpanon näkökulmaa arviointeihin.

Agenda2030:n kansallisen toimeenpanon riippumaton arviointi toteutetaan syksyn ja talven 2022–2023 aikana. Arviointi tarkastelee kokonaisvaltaisesti Suomen edistymistä Agenda2030:n toimeenpanossa sekä tässä selonteossa kuvattujen toimien toteutumista. Arviointiesityksen valmistelusta vastaa arvioinnin TEA-alatyöryhmä. Arviointia suunnitellaan Suomen kestävän kehityksen toimikunnan kanssa sekä yhteiskehittämällä. Arvioinnin toteutuksessa hyödynnetään eri hallinnonaloilla vaalikauden aikana toteutettuja arviointeja.

Valtiontalouden tarkastusvirastossa tehtävää kansallisen Agenda2030-politiikan tarkastustyötä kytetään arviointityöhön ja hyödynnetään siinä siltä osin kuin se Valtiontalouden tarkastusvirastossa katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Kestävän kehityksen edistämistä valtion talousarvion talouden piiriin kuuluvien virastojen toiminnassa tullaan seuraamaan aiempaa tarkemmin.

Agenda2030 -toimeenpanoa, seuranta- ja arviointia ollaan kehittämässä myös EU:ssa osana eurooppalaista ohjausjaksoa, johon sisältyy myös kansallisten toimien tarkastelu.

Suomi on raportoinut Agenda2030:n kansallisesta toimeenpanosta YK:lle vapaaehtoisella maaraportilla viimeksi heinäkuussa 2020²³ ja edellisen kerran vuonna 2016²⁴. Agenda2030:n tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta hallitus pitää tärkeänä, että kaikki maat raportoivat toimeenpanon edistymisestä säännöllisesti YK:lle. Hallituksen lähtökohdiana on, että vuoden 2020 jälkeen Suomen seuraava maaraportti annetaan YK:lle vuonna 2025.

Seuranta- ja arviointitiedon hyödyntäminen päätöksenteossa

Edellisellä vaalikaudella annetussa ensimmäisessä Agenda2030 -toimeenpanoa Suomessa käsitelleessä selonteossa esiteltiin vuoteen 2030 ulottuva seurannan ja arvioinnin vuosisykli sekä vaalikausittainen nelivuotissykli, joilla seuranta- ja arviointitieto kytetään osaksi poliittista päätöksentekoa (ks. kuva 2). Hallitus jatkaa edellisellä vaalikaudella luotuja seuranta- ja arviointisyklejä ja -käytäntöjä.

Hallituksen työtä kestävän kehityksen edistämiseksi tarkastellaan vuosittain hallituksen vuosikertomuksessa. Tämä antaa käsillä olevan selonteon ohella eduskunnalle mahdollisuuden ottaa kantaa hallituksen kestävän kehityksen työn edistymiseen ja painopisteisiin.

Valtioneuvoston kanslian johdolla, yhteistyössä Suomen kestävän kehityksen toimikunnan ja kehityspoliittisen toimikunnan kanssa, toteutetaan vuosittainen Kestävän kehityksen tila ja tulevaisuus -tapahtuma.

23 Suomen Agenda2030 maaraportti Voluntary National Review 2020 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162268>

24 Suomen Agenda2030 maaraportti Voluntary National Review 2016 https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/2186383/VNK_J1016_National_report_net.pdf/48be3fcf-d40c-407a-8115-e59b2c0683ee/VNK_J1016_National_report_net.pdf.pdf

Vaalikauden lopulla vuonna 2023 laaditaan koosteraportti Suomen kestävän kehityksen tilasta tukemaan seuraavalla vaalikaudella tehtävä kestävän kehityksen työtä.

Gloobaalitasolla kehityspolitiikan tuloksia seurataan hallituskauden lopulla annettavassa seuraavassa tulosraportissa. Suomen tulokset kehityspolitiikan eri painopisteissä saadaan tulosohjaukseen sisältyvien painopistekohtaisten indikaattoreiden pohjalta.

Vaalikauden nelivuotissykli

Kuva 2. Kansallisen toimeenpanon seurannan ja arvioinnin vuosikello sekä kuvaus vaalikauden nelivuotissyklistä

7 Kohti ylivaalikautista kestävän kehityksen politiikkaa

Suomen kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli julkaisi helmikuussa 2020 raportin Suomen tulevaisuuden kestävyyspoluista²⁵. Paneelin mukaan kestävyysmuutoksen ohjaamisen tulee yhä voimakkaammin tapahtua yhteisvaikutuksiin pureutumalla, sillä muutos tapahtuu toisiinsa kietoutuneiden järjestelmien ja kansalaisten toiminnan kautta.

Paneelin mukaan kestävyysmuutosta voidaan edistää seuraavan neljän askeleen kautta: 1) tieteidenvälisellä tutkimuksella tuodaan läpinäkyvyyttä materiaali- ja rahavirtoihin sekä tietoa uusien teknologioiden ja kokeilujen vaikuttavuudesta; 2) tietoon ja yhteistoimintaan perustuvan suunnittelun myötä kestävyydestä tulee uusi normaali yksilöiden ja yhteisöjen arkeen; 3) materiaalien ja luonnontilaisen maan käyttöä vähennetään kaikessa toiminnassa ja rahoitusinstrumentit säädetään kestävyyskriteerit huomioiviksi; 4) kestävyys otetaan kaiken päätöksenteon, suunnittelun ja budjetoinnin perustaksi niin julkisella kuin yksityisellä puolella.

Kestävyyspaneelin ja YK:n Global Sustainable Development Reportin mukaan kuusi aihealuetta joilla muutoksia erityisesti tarvitaan, ovat 1) kansalaisten hyvinvointi ja toimintamahdollisuudet; 2) kestävä ja oikeudenmukainen talous; 3) kestävät ruokajärjestelmät ja terveelliset ruokatottumukset; 4) kestävän energian saanti kaikille; 5) kaupunkien ja kaupunkiseutujen kestävyys; ja 6) globaalien luonnonjärjestelmien turvaaminen.

Suomen kestävän kehityksen politiikan kokonaisvaltainen arviointi Polku2030 suositti, että Suomi laatisi ylivaalikautisen tiekartan siitä, miten ja missä aikataulussa Suomi saavuttaa Agenda2030:n tavoitteet²⁶. Vuoteen 2030 ulottuva tiekartta vahvistaisi ylivaalikautista päätöksentekoa ja kestävän kehityksen politiikan jatkuvuutta. Tiekartta tunnistaisi

25 <https://www.kestavyyspaneeli.fi/julkaisut/>

https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/24797GSDR_report_2019.pdf

26 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161458>

ne Agenda2030 tavoitteet ja alatavoitteet joissa Suomella on konkreettinen suunnitelma tavoitteiden saavuttamiseksi, ja toisaalta ne kysymykset joissa suunnitelmallisuutta tulisi lisätä. Hallitus selvittää erilaisia tapoja laatia ylivaalikautinen tiekartta, ja on syksyllä 2020 käynnistänyt esiselvityksen tiekartan laatimisesta.

Suomen kehityspolitiikan ylivaalikautisista periaatteista laaditaan selonteko kehitystä tukevan politiikkajohdonmukaisuuden ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Kehitysyhteistyörahoituksen osalta laaditaan tiekartta 0,7 ja 0,2 BKTL-osuuksiin pääsemiseksi.

Liite 1 Kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030n tavoitteet ja alatavoitteet

YK:n yleiskokouksen päätöslauselma Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development A/RES/70/1 Tavoitteet ja alatavoitteet	
Tavoite 1. Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta.	
1.1	Poistaa vuoteen 2030 mennessä äärimmäinen köyhyys (nykymittarien mukaan ihmiset, jotka elävät alle 1,25 dollarilla päivässä).
1.2	Vähentää vuoteen 2030 mennessä ainakin puolella niiden kaikenikäisten ihmisten määrää, jotka kansallisten määritelmien mukaan elävät köyhyydessä.
1.3	Toteuttaa kansallisesti asianmukaiset sosiaaliturvajärjestelmät ja -toimenpiteet, sosiaaliturvan vähimmäistasot mukaan lukien, sekä saavuttaa merkittävä vakuutusuoja köyhille ja huono-osaisille vuoteen 2030 mennessä.
1.4	Taata vuoteen 2030 mennessä, että kaikilla, erityisesti köyhillä ja huono-osaisilla, on yhtäläiset oikeudet taloudellisiin resursseihin sekä mahdollisuus peruspalveluihin, maan ja muunlaisen omaisuuden omistukseen sekä hallintaan, perintöön, luonnonvaroihin, uuteen teknologiaan ja rahoituspalveluihin, esimerkiksi mikrorahoitukseen.
1.5	Kehittää köyhien ja huono-osaisen sopeutumiskykyä vuoteen 2030 mennessä ja vähentää heidän alttiuttaan ja haavoittuvuuttaan ilmastoon liittyville ääri-ilmiöille ja muille taloudellisille, sosiaalisille ja ympäristöön liittyville tuhoille sekä katastrofeille.
1.a	Taata merkittävä resurssien mobilisointi eri lähteistä, esimerkiksi tehostetun kehitysyhteistyön kautta, jotta kehitysmaille, erityisesti vähiten kehittyneille maille, voidaan tarjota riittävät ja ennakoitavissa olevat keinot toimeenpanna ohjelmia ja politiikkoja, jotka tähtäävät köyhyden poistamiseen kaikissa muodoissaan.
1.b	Luoda kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla järkevät, köyhien asemaa edistäviin ja sukupuolten tasa-arvon huomioiviin kehitysstrategioihin perustuvat toimintakehykset, jotka tukevat tehostettuja investointeja köyhyden poistamiseen.
Tavoite 2. Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävää maataloutta.	
2.1	Poistaa vuoteen 2030 mennessä nälkä ja varmistaa, että kaikki, erityisesti köyhät ja huono-osaiset, mukaan lukien pikkulapset, saavat riittävästi turvallista ja ravinteikasta ruokaa ympäri vuoden.
2.2	Poistaa vuoteen 2030 mennessä kaikki aliravitsemuksen muodot esimerkiksi saavuttamalla vuoteen 2025 mennessä alle 5-vuotiaiden lasten kasvun hidastumista ja kuihtumista koskevat kansainvälisesti sovitut tavoitteet, sekä vastata murrosikäisten tyttöjen, raskaiden ja imettävien naisten sekä ikääntyneiden ihmisten ravitsemuksellisiin tarpeisiin.
2.3	Tuplat vuoteen 2030 mennessä maatalouden tuottavuus ja pienruoantuottajien, erityisesti naisten, alkuperäiskansojen, perheviljelijöiden, paimentolaisten ja kalastajien, tulot esimerkiksi takaamalla yhtäläinen oikeus maahan, muihin tuotantorresseihin ja -panoksiin, tietoon, rahoituspalveluihin, markkinoihin ja arvonluontimahdollisuuksiin sekä työllistymiseen maatalouden ulkopuolella.
2.4	Taata vuoteen 2030 mennessä kestävät ruoantuotantjärjestelmät ja toteuttaa sopeutuvia maanviljelykäytäntöjä, jotka lisäävät tuottavuutta ja tuotantoa, auttavat ekosysteemien suojelussa, vahvistavat kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen, äärimmäisiin sääoloihin, kuivuuteen, tulviin ja muihin tuhoihin ja parantavat asteittain maaperän laatua.
2.5	Säilyttää vuoteen 2020 mennessä siementen, viljelykasvien ja tuotantoeläinten sekä niiden sukuisten villien lajien geneettinen monimuotoisuus esimerkiksi järkevästi hallintoitujen ja hajautettujen kansallisen, alueellisen ja kansainvälisen tason siemen- ja kasvipankkien avulla sekä edistää geeniresurssien ja niihin liittyvien perinnetietojen saantia ja niiden käytöstä aiheutuvien hyötyjen oikeudenmukaista sekä yhtäläistä jakamista kansainvälisesti sovitulla tavalla.

2.a	Lisätä muun muassa tehostetun kansainvälisen yhteistyön avulla panostuksia maaseudun infrastruktuuriin, maatalouden tutkimus- ja laajennuspalveluihin, teknologian kehitykseen ja kasvien sekä tuotantoeläinten geenipankkeihin, jotta kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden, maatalouden tuotantokapasiteettia voidaan kasvattaa.
2.b	Oikaista ja estää kaupan rajoituksia ja vääristymiä maailman maatalousmarkkinoilla esimerkiksi poistamalla samanaikaisesti kaikki maatalouden vientitukien muodot ja vaikutukseltaan vastaavanlaiset vientitoimet Dohan kehityskierroksen mandaatin mukaisesti.
2.c	Ottaa käyttöön menetelmiä, joilla voidaan taata elintarvikkeiden raaka - ainemarkkinoiden ja niiden johdannaisten toimivuus ja mahdollistaa ajantasaisten markkinatietojen saanti muun muassa elintarvikevarastoista, jotta elintarvikehintojen voimakasta heilahtelua voitaisiin rajoittaa.
Tavoite 3. Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille.	
3.1	Vähentää vuoteen 2030 mennessä maailmanlaajuisia äitiyskuolleisuutta niin, että alle 70 äitiä kuolee 100 000 elävänä syntyneestä lasta kohden.
3.2	Lopettaa vuoteen 2030 mennessä vastasyntyneiden ja alle 5-vuotiaiden lasten ehkäistävissä olevat kuolemat; tavoitteena on, että jokaisessa maassa tuhannesta elävänä syntyneestä lapsesta enintään 12 kuolee vastasyntyneinä ja enintään 25 kuolee ennen 5 vuoden ikää.
3.3	Lopettaa vuoteen 2030 mennessä AIDS-, tuberkuloosi- ja malariaepidemiät sekä hoitamattomien trooppisten tautien epidemiat ja estää hepatiitin, veden välityksellä tarttuvien tautien ja muiden tarttuvien tautien leviäminen.
3.4	Vähentää vuoteen 2030 mennessä kolmanneksella tarttumattomien tautien aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia ennaltaehkäisy- ja hoidon avulla sekä edistää henkistä terveyttä ja hyvinvointia.
3.5	Tehostaa päihteiden, mukaan lukien huumeiden ja alkoholin, väärinkäytön ehkäisemistä ja hoitoa.
3.6	Puolittaa vuoteen 2020 mennessä maailmanlaajuisen liikenneonnettomuuksista johtuvien kuolemien ja vammojen määrää.
3.7	Taata vuoteen 2030 mennessä kaikille pääsy seksuaali- ja lisääntymisterveyden hoitopalvelujen, kuten perhesuunnittelun, tiedottamisen ja koulutuksen, piiriin sekä varmistaa lisääntymisterveyden ottaminen mukaan kansallisiin strategioihin ja ohjelmiin.
3.8	Saavuttaa yleiskattava terveydenhuolto, mukaan lukien turva taloudellisilta riskeiltä, pääsy laadukkaiden ja olennaisten terveydenhoitopalvelujen piiriin sekä turvalliset, tehokkaat, laadukkaat ja edulliset välttämättömät lääkkeet ja rokotukset kaikille.
3.9	Vähentää vuoteen 2030 mennessä merkittävästi vaarallisista kemikaaleista ja ilman, veden ja maaperän saastumisesta sekä pilaantumisesta johtuvia kuolemia ja sairauksia.
3.a	Tukea tupakoinnin torjuntaa koskevan Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimuksen täytäntöönpanoa kaikissa maissa tarpeen mukaan.
3.b	Tukea pääasiassa kehitysmaihin vaikuttaviin tarttuviin ja tarttumattomiin tauteihin tarkoitettujen rokotteiden sekä lääkkeiden tutkimusta ja kehitystä, taata edullisten ja välttämättömien lääkkeiden ja rokotteiden saanti TRIPS-sopimusta ja kansanterveyttä koskevan Dohan julistuksen mukaisesti, joka vahvistaa kehitysmaiden oikeuden hyödyntää täysimääräisesti teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehtyyn sopimukseen sisältyviä määräyksiä, jotka koskevat kansanterveyden turvaamiseen liittyviä joustoja, ja erityisesti varmistaa lääkkeiden saanti kaikille.
3.c	Lisätä merkittävästi terveyteen kohdennettavaa rahoitusta ja terveydenhuollon työvoiman rekrytointia, kehittämistä, kouluttamista ja säilyttämistä kehitysmaissa, erityisesti vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä kehittyvissä saarivaltioissa.
3.d	Vahvistaa kaikkien maiden, erityisesti kehitysmaiden, valmiuksia kansallisten ja maailmanlaajuisen terveysriskien ennakkoarvoitukseen, minimointiin ja hallintaan.
Tavoite 4. Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.	
4.1	Varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kaikki saavat päätökseen ilmaisen, tasa-arvoisen ja laadukkaan perus- ja keskiasteen koulutuksen, joka johtaa olennaisiin ja tehokkaisiin oppimistuloksiin.
4.2	Varmistaa vuoteen 2030 mennessä kaikille mahdollisuus laadukkaaseen varhaislapsuuden kehitykseen ja hoitoon sekä perusasteen koulutukseen valmistavaan esiopetukseen.
4.3	Varmistaa vuoteen 2030 mennessä kaikille mahdollisuus edulliseen ja laadukkaaseen tekniseen, ammatilliseen ja kolmannen asteen koulutukseen korkea -asteen koulutus mukaan lukien.

4.4	Lisätä vuoteen 2030 mennessä merkittävästi niiden nuorten ja aikuisten määrää, joilla on työllistymiseen, säällisiin työpaikkoihin ja yrittäjyyteen tarvittavat taidot, kuten tekninen ja ammatillinen osaaminen.
4.5	Poistaa vuoteen 2030 mennessä sukupuolten eriarvoisuus koulutuksessa ja varmistaa heikossa asemassa oleville, kuten vammaisille, alkuperäiskansoille ja huono-osaisille lapsille, yhtäläinen mahdollisuus kaiken tasoiseen koulutukseen ja ammatilliseen valmennukseen.
4.6	Varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kaikki nuoret ja merkittävä osa aikuisista ovat luku- ja laskutaitoisia.
4.7	Varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kaikki oppijat saavat kestävä kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot esimerkiksi kestävä kehitystä ja kestäviä elämäntapoja, ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämistä, maailmankansalaisuutta, kulttuurien monimuotoisuuden sekä kulttuurin osuutta kestävässä kehityksessä arvostavan koulutuksen kautta.
4.a	Rakentaa ja uudistaa lapset, vammaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon huomioon ottavia koululaitoksia sekä tarjota turvallisia, väkivallattomia, osallistavia ja tehokkaita oppimisympäristöjä kaikille.
4.b	Lisätä vuoteen 2020 mennessä merkittävästi kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden, pienten kehittyvien saarivaltioiden ja Afrikan maiden saatavilla olevia stipendejä, joiden turvin voidaan hakeutua korkeamman asteen koulutukseen, esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen sekä tieto- ja viestintäteknologian, tekniikan, konerakennuksen ja tieteen koulutusohjelmiin kehittyneissä maissa ja muissa kehittyvissä maissa.
4.c	Lisätä vuoteen 2030 mennessä merkittävästi pätevien opettajien tarjontaa kehitysmaissa, erityisesti vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä kehittyvissä saarivaltioissa, esimerkiksi kansainvälisen opettajankoulutusta koskevan yhteistyön avulla.
Tavoite 5. Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.	
5.1	Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva syrjintä kaikkialla.
5.2	Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta julkisissa ja yksityisissä yhteyksissä, kuten ihmiskauppa ja seksuaalinen tai muu hyväksikäyttö.
5.3	Lopettaa kaikki haitalliset käytännöt, kuten lapsi- ja pakkoavioliitot sekä naisten sukupuolielinten silpominen.
5.4	Tunnustaa palkaton hoito- ja kotityö sekä antaa sille arvo tarjoamalla julkisia palveluja, infrastruktuuri ja sosiaaliturvaan liittyviä käytäntöjä sekä edistämällä jaettu vastuuta kodista ja perheestä kansallisten erityispiirteiden mukaisesti.
5.5	Taata naisille täysivaltainen ja tehokas osallistuminen sekä yhtäläiset johtamismahdollisuudet kaikilla päätöksenteon tasoilla politiikassa, taloudessa ja julkisessa elämässä.
5.6	Taata yhtäläiset mahdollisuudet seksuaali- ja lisääntymisterveyteen sekä lisääntymisoikeudet kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman ja Pekingin toimintaohjelman sekä niiden arviointikonferenssien päätösasiakirjojen mukaisesti sovitulla tavalla.
5.a	Toteuttaa uudistuksia, joilla naiset saavat yhtäläiset oikeudet taloudellisiin resursseihin, maan ja muunlaisen omaisuuden omistajuuteen sekä hallintaan, rahoituspalveluihin, perintöön ja luonnonvaroihin kansallisten lakien mukaisesti.
5.b	Tehostaa mahdollistavan teknologian, erityisesti tieto- ja viestintäteknologian, käyttöä naisten oikeuksien ja mahdollisuuksien vahvistamiseksi.
5.c	Kehittää ja vahvistaa järkeviä käytäntöjä ja täytäntöönpanokelpoista lainsäädäntöä, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja naisen sekä tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia kaikilla tasoilla.
Tavoite 6. Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille.	
6.1	Varmistaa vuoteen 2030 mennessä turvallisen ja edullisen juomaveden saatavuus kaikille.
6.2	Taata vuoteen 2030 mennessä riittävä ja yhtäläinen sanitaatio ja hygienia kaikille ja lopettaa avokäymälät kiinnittäen erityistä huomiota naisten ja tyttöjen sekä huono-osaisien tarpeisiin.
6.3	Parantaa vuoteen 2030 mennessä veden laatua vähentämällä saastumista, lopettamalla kaatopaikat ja minimoimalla vaarallisten kemikaalien ja materiaalien päästöt, puolittamalla käsittelemättömän jäteveden määrä ja lisäämällä merkittävästi maailmanlaajuisista kierrätyksestä ja turvallista uudelleenkäyttöä.
6.4	Lisätä vuoteen 2030 mennessä merkittävästi vedenkäytön tehokkuutta kaikilla sektoreilla, varmistaa kestävä vedenotto ja makean veden riittävyys vesipulan ehkäisemiseksi sekä vähentää merkittävästi vesipulasta kärsivien määrää.
6.5	Toteuttaa vuoteen 2030 mennessä integroitu vesivarojen hallinta kaikilla tasoilla esimerkiksi valtioiden välisellä yhteistyöllä tarpeen mukaan.

6.6	Suojella ja ennallistaa vuoteen 2020 mennessä vesistöihin liittyviä ekosysteemejä, kuten vuoria, metsiä, kosteikkoja, jokia, pohjavesiä ja järviä.
6.a	Laajentaa vuoteen 2030 mennessä kansainvälistä yhteistyötä ja valmiuksien kehittämiseen liittyvää tukea kehitysmaille veteen ja sanitaatioon liittyvissä toimenpiteissä ja ohjelmissa, jotka koskevat esimerkiksi veden talteenottoa, suolanpoistoa, vedenkulutuksen tehostamista, jätevesien käsittelyä sekä kierrätys- ja uudelleenkäyttökäytännöitä.
6.b	Tukea ja vahvistaa paikallisyhteisöjen osallistumista vesistöjen ja sanitaation hallinnan kehittämiseen.
Tavoite 7. Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille.	
7.1	Varmistaa vuoteen 2030 mennessä edulliset, luotettavat ja uudenaikaiset energiapalvelut kaikille.
7.2	Lisätä vuoteen 2030 mennessä uusiutuvan energian osuutta merkittävästi maailmanlaajuisessa energialähteiden yhdistelmässä.
7.3	Tuplata vuoteen 2030 mennessä energiatehokkuuden maailmanlaajuinen parantumisvauhti.
7.a	Tehostaa vuoteen 2030 mennessä kansainvälistä yhteistyötä, joka tarjoaa mahdollisuuksia puhtaan energian tutkimukseen ja teknologiaan, uusiutuvan energian käyttö, energiatehokkuus ja edistynyt sekä entistä puhtaampi fossiilisten polttoaineiden käyttökäytännöt mukaan lukien, sekä edistää investointeja energiainfrastruktuuriin ja puhtaan energian teknologiaan.
7.b	Laajentaa vuoteen 2030 mennessä infrastruktuuria ja uudistaa teknologioita uudenaikaisten ja kestävien energiapalvelujen tarjoamiseksi kaikille kehitysmaissa, erityisesti vähiten kehittyneissä maissa, pienissä kehittyvissä saarivaltioissa ja kehittyvissä sisämaavaltioissa niiden omien tukiohjelmien mukaisesti.
Tavoite 8. Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja.	
8.1	Ylläpitää kaikkia koskevaa talouskasvua kansallisten olosuhteiden mukaisesti ja erityisesti vähintään 7 % BKT:n vuosittaisesta kasvusta vähiten kehittyneissä maissa.
8.2	Saavuttaa korkeampi taloudellisen tuottavuuden taso monipuolistamisen, teknologian uudistamisen ja innovaatioiden avulla, esimerkiksi panostamalla lisäarvoa luoviin ja työvoimavaltaisiin aloihin.
8.3	Edistää kehityslähtöisiä käytäntöjä, jotka tukevat tuottavaa toimintaa, säällisten työpaikkojen luontia, yrittäjyyttä, luovuutta ja innovointia sekä kannustavat mikro- ja pienyritysten sekä keski suurten yritysten perustamiseen ja kasvattamiseen, esimerkiksi takaamalla rahoituspalvelujen saanti.
8.4	Parantaa vuoteen 2030 saakka asteittain maailmanlaajuisesta resurssitehokkuutta kulutuksessa ja tuotannossa ja pyrkiä erottamaan talouskasvu ja ympäristön pilaantuminen toisistaan kestävä kulutusta ja tuotantoa koskevan kymmenvuotisen ohjelmakehyksen mukaisesti, kehittyneet valtiot eturintamassa.
8.5	Saavuttaa vuoteen 2030 mennessä täysi ja tuottava työllisyys ja säällinen työ kaikille, mukaan lukien nuorille ja vammaisille, sekä sama palkka samanarvoisesta työstä.
8.6	Vähentää vuoteen 2020 mennessä merkittävästi niiden nuorten määrää, jotka eivät käy työssä tai opiskele.
8.7	Ryhtyä välittömiin ja tehokkaisiin toimiin pakkotyön, modernin orjuuden ja ihmiskaupan poistamiseksi, varmistaa lapsityön pahimpien muotojen, kuten lapsisotilaiden värväämisen ja käytön, kieltäminen ja poistaminen sekä lopettaa lapsityö kaikissa muodoissaan vuoteen 2025 mennessä.
8.8	Suojata työelämän oikeuksia ja taata turvallinen työympäristö kaikille työntekijöille, mukaan lukien siirtotyöläisille, erityisesti naisille ja epävarmassa työsuhteessa oleville.
8.9	Laatia ja toimeenpanna vuoteen 2030 mennessä käytäntöjä työpaikkoja luovan ja paikallista kulttuuria sekä tuotteita edistävän kestävä matkailun edistämiseksi.
8.10	Tukea kotimaisten rahoituslaitosten kykyä tarjota pankki-, vakuutus- ja rahoituspalveluja kaikille.
8.a	Lisätä kauppaa tukevaa kehitysapua kehitysmaille, erityisesti vähiten kehittyneille maille, esimerkiksi vähiten kehittyneille maille suunnattua kauppaa liittyvää teknistä apua koskevan laajennetun integroidun toimintakehyksen kautta.
8.b	Kehittää ja ottaa vuoteen 2020 mennessä käyttöön maailmanlaajuinen strategia nuorten työllistämiseksi ja panna ILO:n kansainvälinen työllisyys sopimus täytäntöön.

Tavoite 9. Rakentaa kestäväää infrastruktuuria sekä edistää kestäväää teollisuutta ja innovaatioita.	
9.1	Kehittää laadukasta, luotettavaa ja kestäväää infrastruktuuria, kuten alueellista ja rajat ylittävää infrastruktuuria, taloudellisen kehityksen ja ihmisten hyvinvoinnin tueksi panostamalla sen edulliseen ja yhtäläiseen saantiin kaikille.
9.2	Edistää laajamittaisia ja kestäväää teollistumista ja nostaa vuoteen 2030 mennessä merkittävästi teollisuuden osuutta työllistäjänä ja bruttokansantuotteessa kansallisten olosuhteiden mukaisesti sekä tuplat sen osuus vähiten kehittyneissä maissa.
9.3	Lisätä pienimuotoisten teollisuus- ja muiden yritysten pääsyä rahoituspalvelujen, kuten edullisten luottojen, piiriin erityisesti kehitysmaissa ja niiden integroitumista arvoketjuihin sekä markkinoille.
9.4	Uudistaa vuoteen 2030 mennessä infrastruktuuria ja jälkiasennusaloja kestävään kehityksen mukaisesti, tehostaa resurssien käyttöä ja lisätä puhtaiden sekä ympäristöystävällisten teknologioiden ja tuotantoprosessien käyttöönottoa jokaisen maan omien valmiuksien mukaisesti.
9.5	Lisätä tieteellistä tutkimusta, uudistaa teollisuudenalojen teknologisia valmiuksia kaikissa maissa, erityisesti kehitysmaissa, esimerkiksi kannustamalla innovointiin ja lisäämällä merkittävästi tutkimus- ja kehityshenkilöstön määrää miljoonaa ihmistä kohti sekä julkista ja yksityistä rahoitusta tutkimus- ja kehitystoimintaan vuoteen 2030 mennessä.
9.a	Mahdollistaa kestävä ja joustava infrastruktuurin kehittäminen kehitysmaissa Afrikan maille, vähiten kehittyneille maille, kehittyville sisämaavaltioille ja pienille kehittyville saarivaltioille tarjottavan tehostetun rahoituksellisen, teknologisen ja teknisen tuen avulla.
9.b	Tukea kehitysmaiden omaa teknologista kehitystä, tutkimusta ja innovaatioita esimerkiksi varmistamalla suotuisa toimintaympäristö teollisuuden monipuolistamiseksi ja hyödykkeiden jalostusarvon lisäämiseksi.
9.c	Lisätä merkittävästi tieto- ja viestintäteknologian saatavuutta ja pyrkii tarjoamaan yhtäläinen ja edullinen Internetin käyttömahdollisuus vähiten kehittyneissä maissa vuoteen 2020 mennessä.
Tavoite 10. Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä.	
10.1	Nostaa vuoteen 2030 mennessä väestön köyhimmän 40 %:n tulojen kasvu asteittain korkeammalle tasolle kuin kansallinen keskiarvo ja pitää se siellä.
10.2	Edistää vuoteen 2030 mennessä kaikkien sosiaalista, taloudellista ja poliittista osallistumista ja kannustaa siihen iästä, sukupuolesta, vammaisuudesta, rodusta, etnisyydestä, alkuperästä, uskonnosta tai taloudellisesta tai muusta asemasta riippumatta.
10.3	Taata yhtäläiset mahdollisuudet ja vähentää eriarvoista kohtelua muun muassa poistamalla syrjinnän mahdollistavat lait, politiikat ja käytännöt sekä edistämällä asianmukaista lainsäädäntöä, politiikkoja ja toimenpiteitä.
10.4	Toteuttaa erityisesti finanssipoliittisia, palkan ja sosiaaliturvaan liittyviä käytäntöjä ja edistää tasa-arvoa asteittain.
10.5	Parantaa globaalien rahoitusmarkkinoiden ja -instituutioiden sääntelyä ja valvontaa sekä tukea tällaisen sääntelyn käyttöönottoa.
10.6	Turvata kehitysmaiden parempi edustus ja ääni kansainvälisten talous- ja rahoitusinstituutioiden päätöksenteossa entistä tehokkaampien, uskottavampien, vastuullisempien ja legitiimpiempien instituutioiden kehittämiseksi.
10.7	Mahdollistaa ihmisten turvallinen, järjestelmällinen ja vastuullinen siirtolaisuus sekä liikkuvuus esimerkiksi suunnitelmallisten ja hyvin hallintoitujen siirtolaispolitiikkojen avulla
10.a	Ottaa kehitysmaita, erityisesti vähiten kehittyneitä maita, varten käyttöön erityisen ja eriytetyn kohtelun periaate Maailman kauppajärjestön sopimusten mukaisesti.
10.b	Kannustaa viralliseen kehitysapuun ja rahansiirtoihin, kuten ulkomaisiin suoriin sijoituksiin valtioille, joissa tarve on suurin, erityisesti vähiten kehittyneille maille, Afrikan maille, pieniin kehittyviin saarivaltioihin ja kehittyviin sisämaavaltioihin niiden kansallisten suunnitelmien ja ohjelmien mukaisesti. 10.c Pienentää vuoteen 2030 mennessä maahanmuuttajien tekemien rahalähetysten käsittelykuluja alle 3 prosenttiin ja poistaa rahalähetyskanavat, joiden kulut ovat yli 5 prosenttia.

Tavoite 11. Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat.	
11.1	Taata vuoteen 2030 mennessä kaikille riittävä, turvallinen ja edullinen asunto ja peruspalvelut sekä parantaa slummialueita.
11.2	Taata vuoteen 2030 mennessä kaikille turvallinen, edullinen, luotettava ja kestävä liikennejärjestelmä, parantaa liikenneturvallisuutta erityisesti lisäämällä julkista liikennettä ja kiinnittämällä erityistä huomiota huono-osaisten, naisten, lasten, vammaisten ja ikääntyneiden tarpeisiin.
11.3	Lisätä vuoteen 2030 mennessä laajamittaista ja kestävää kaupungistumista ja mahdollisuuksia osallistavaan, integroituun ja kestävään asuinyhdyskuntien suunnitteluun sekä hallinnoitiin kaikissa maissa.
11.4	Tehostaa hankkeita maailman kulttuuri- ja luontoperinnön suojelemiseksi.
11.5	Vähentää vuoteen 2030 mennessä merkittävästi katastrofien, kuten vesistöjen pilaantumisen, aiheuttamia kuolemantapauksia ja niille altistuvien ihmisten määrää sekä niihin liittyviä suoria taloudellisia tappioita suhteessa maailmanlaajuiseen bruttokansantuotteeseen panostaen erityisesti köyhien ja huono-osaisten suojelemiseen.
11.6	Vähentää vuoteen 2030 mennessä kaupunkien haitallisia ympäristövaikutuksia kiinnittämällä erityistä huomiota esimerkiksi ilmanlaatuun sekä yhdyskunta- ja muiden jätteiden käsittelyyn.
11.7	Taata vuoteen 2030 mennessä yhtäläinen pääsy turvallisiin, osallistaviin, vihreisiin ja julkisiin tiloihin erityisesti naisille ja lapsille, ikääntyneille sekä vammaisille.
11.a	Tukea kaupunkialueiden, niiden lähialueiden ja maaseudun välisiä positiivisia taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä yhteyksiä tukemalla kansallisia ja alueellisia kehitysuunnitelmia.
11.b	Lisätä vuoteen 2020 mennessä merkittävästi kaupunkien ja asuinyhdyskuntien määrää laatimalla ja toteuttamalla osallistamiseen, resurssitehokkuuteen, ilmastonmuutoksen vaikutusten lievittämiseen ja niihin sopeutumiseen sekä katastrofeista selviytymiseen tähtäviä yhtenäisiä politiikkoja ja suunnitelmia, sekä kehittää ja toteuttaa kokonaisvaltaisia katastrofiriskien hallintatoimia kaikilla tasoilla katastrofiriskien vähentämistä koskevan Sendain toimintakehyksen 2015 – 2030 puitteissa.
11.c	Tukea vähiten kehittyneitä maita kestävien ja joustavien, paikallisista materiaaleista tehtyjen rakennusten pystyttämiseksi esimerkiksi rahoituksen ja teknisen avun keinoin.
Tavoite 12. Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys.	
12.1	Panna täytäntöön kestävää kulutusta ja tuotantoa koskeva kymmenvuotinen ohjelmakehys kaikissa maissa kehittyneiden maiden johdolla kehitysmaiden kehitystaso ja valmiudet huomioiden.
12.2	Saavuttaa vuoteen 2030 mennessä luonnonvarojen kestävä ja tehokas käyttö.
12.3	Puolittaa vuoteen 2030 mennessä maailmanlaajuinen ruokajätteen määrä jälleenmyyjä- ja kuluttajatasolla sekä vähentää ruokahävikkiä tuotanto- ja jakeluketjuissa sadonkorjuun jälkeinen hävikki mukaan lukien.
12.4	Varmistaa vuoteen 2020 mennessä ympäristön kannalta kestävä kemikaalien ja jätteiden käsittely niiden koko elinkaaren ajan sovittujen kansainvälisten toimintakehysten mukaisesti ja vähentää merkittävästi niiden vapautumista ilmaan, veteen tai maahan, jotta haitalliset vaikutukset terveyteen ja ympäristöön voidaan minimoida.
12.5	Vähentää vuoteen 2030 mennessä merkittävästi jätteiden syntymistä ennaltaehkäisyn, kierrätyksen ja uudelleenkäytön keinoin.
12.6	Kannustaa erityisesti suuria ja kansainvälisiä yhtiöitä ottamaan käyttöön kestävä käytännöt ja sisällyttämään kestävä kehitystä koskevat yritys vastuutiedot raportointiinsa.
12.7	Edistää kestäviä julkisia hankintakäytäntöjä kansallisten lakien ja prioriteettien mukaisesti.
12.8	Varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kestävästä kehityksestä ja luontoa suosivista elämäntavoista ollaan tietoisia maailmalla.
12.a	Tukea kehitysmaita tieteellisten ja teknologisten valmiuksiensa vahvistamisessa, jotta ne voivat siirtyä kestävämpiin kulutus- ja tuotantotapoihin.
12.b	Kehittää ja ottaa käyttöön työkaluja, joilla voidaan valvoa kestävä kehityksen vaikutusta työpaikkoja luovan ja paikallista kulttuuria ja tuotteita edistävän kestävä matkailun kannalta.
12.c	Järjelehtää tehotomia ja tuhlailevaa kulutukseen kannustavia fossiilisten polttoaineiden tukia poistamalla markkinoiden vääristymiä paikallisten olosuhteiden mukaisesti, esimerkiksi uudistamalla verotusta ja karsimalla haitallisia tukia niiden ympäristövaikutusten perusteella ottaen kuitenkin huomioon kehitysmaiden erityistarpeet ja tilanne sekä minimoiden niiden kehitykselle mahdollisesti aiheutuvat haitat siten, että köyhien ja toimenpiteille altistuvien yhteisöjen asema voidaan turvata.

Tavoite 13. Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.*	
13.1	Parantaa kaikkien maiden kykyä sopeutua ilmastoon liittyviin riskitekijöihin ja luonnonkatastrofeihin.
13.2	Integroida ilmastonmuutosta koskevat toimenpiteet kansalliseen politiikkaan, strategioihin ja suunnitteluun. * Ottaen huomioon, että YK:n ilmastonmuutoksen puitesopimus on pääasiallinen kansainvälinen ja hallitusten välinen foorumi ilmastonmuutoksen vastaisista maailmanlaajuisista toimista neuvoteltaessa.
13.3	Parantaa ilmastonmuutoksen hidastamiseen, sopeutumiseen, vaikutusten lievittämiseen ja ennakkovaroituksiin liittyvää koulutusta, tietämyksen lisäämistä sekä kansalaisten ja instituutioiden valmiuksia.
13.a	Panna täytäntöön YK:n ilmastonmuutosta koskevaan puitesopimukseen osallistuvien kehittyneiden maiden lupaus mobiilisoita vuoteen 2020 mennessä vuosittain 100 miljardia dollaria kehitysmaiden ilmastotoimiin ja varmistaa vihreän ilmasto-rahaston läpinäkyvä täytäntöönpano ja toiminnan aloittaminen pääomittamisen kautta mahdollisimman pian.
13.b	Edistää mekanismeja, joilla lisätään tietoisuutta tehokkaasta ilmastonmuutokseen liittyvästä suunnittelusta ja hallinnasta vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä kehittyvissä saarivaltiossa, painopisteinä erityisesti naiset, nuoret ja paikalliset sekä marginalisoituneet yhteisöt.
Tavoite 14. Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävää käyttöä.	
14.1	Ehkäistä ja vähentää vuoteen 2025 mennessä merkittävästi merten saastumista erityisesti maalla tapahtuvien toimintojen vaikutuksesta, kuten meriin päätyvien jätteiden ja ravinnekuormituksen kautta.
14.2	Suojella ja hallita vuoteen 2020 mennessä kestävästi merten ja rannikkoalueiden ekosysteemejä merkittävien haittavaikutusten ehkäisemiseksi esimerkiksi vahvistamalla niiden kestävyttä sekä ryhtyä ennallistamistoiimiin terveiden ja tuottavien merialueiden turvaamiseksi.
14.3	Minimoida ja torjua merten happamoitumisen vaikutuksia esimerkiksi tehostamalla tieteellistä yhteistyötä kaikilla tasoilla.
14.4	Säännellä kalastusta tehokkaasti vuoteen 2020 mennessä ja lopettaa liikakalastus, laitton, raportoimaton ja sääntelemätön kalastus sekä tuhoisat kalastuskäytänteet ja toteuttaa tiedepohjaisia hallintasuunnitelmia, jotta kalakannat voidaan palauttaa mahdollisimman lyhyessä ajassa vähintään tasolle, joilla voidaan taata suurin mahdollinen kestävä tuotto kalakantojen biologisten ominaisuuksien mukaisesti.
14.5	Suojella vuoteen 2020 mennessä vähintään 10 % rannikko- ja merialueista kansallisten ja kansainvälisten lakien sekä parhaan käytettävissä olevan tutkimustiedon mukaisesti.
14.6	Kieltää vuoteen 2020 mennessä tietyt kalastustukien muodot, jotka edistävät liikakapasiteettia ja -kalastusta, poistaa tuet, jotka edistävät laitonta, raportoimatonta ja sääntelemätöntä kalastusta ja pidättyä uusista vastaavanlaisista tuista ottaen huomioon, että kehitysmaita ja vähiten kehittyneitä maita koskevan asianmukaisen ja tehokkaan erityisen ja erityetyn kohtelun tulisi olla kiinteä osa Maailman kauppajärjestön kalastusalan tukia koskevia neuvotteluja.
14.7	Kasvattaa vuoteen 2030 mennessä pienille kehittyville saarivaltiaille ja vähiten kehittyneille maille kertyviä taloudellisia hyötyjä kestävästä meriresurssien käytöstä esimerkiksi kalastuksen, vesiviljelyn ja matkailun kestävä hallinnoinnin keinoin.
14.a	Lisätä tutkimustietoa, kehittää tutkimuskapasiteettia ja siirtää meriteknologiaa ottaen huomioon Hallitustenvälisen meritieteellisen komission meriteknologian siirtämistä koskevat ehdot ja ohjeet, jotta merten tilaa voidaan parantaa ja merten biologisen monimuotoisuuden positiivista vaikutusta kehitysmaiden, erityisesti pienten kehittyvien saarivaltioiden ja vähiten kehittyneiden maiden, kehitykseen voidaan lisätä.
14.b	Tarjota pienimuotoisen kalastuksen harjoittajille mahdollisuus käyttää merten tarjoamia luonnonvaroja ja pääsy merimarkkinoille.
14.c	Tehostaa merten ja niiden tarjoamien luonnonvarojen suojelua ja kestävää käyttöä panemalla täytäntöön YK:n merioikeusyleissopimuksessa kuvattu kansainvälinen lainsäädäntö, joka tarjoaa oikeudellisen kehyksen merten ja niiden tarjoamien luonnonvarojen suojelulle ja kestäväälle käytölle, kuten "The future we want" -loppuasiakirjan 158 kappaleessa palautetaan mieliin.

Tavoite 15. Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestäväää käyttöä; edistää metsien kestäväää käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen.	
15.1	Suojella ja palauttaa vuoteen 2020 mennessä ennalleen maanpäällisiä ja sisämaassa sijaitsevia makean veden ekosysteemejä ja niiden tarjoamia palveluja, erityisesti metsiä, kosteikkoja, vuoria ja kuivan maan alueita, sekä turvata niiden kestävä käyttö kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvien veloitteiden mukaisesti.
15.2	Edistää vuoteen 2020 mennessä kaiken tyyppisten metsien kestävien hoitomenetelmien käyttöönottoa, pysäyttää metsäkato, ennallistaa turmeltuneita metsäalueita ja lisätä maailmanlaajuisista metsitystä merkittävästi.
15.3	Taistella vuoteen 2030 mennessä aavikoitumista vastaan, ennallistaa pilaantunut maaperä esimerkiksi aavikoitumiselle, kuivuudelle ja tulville altistuneilla alueilla ja pyrkiä saavuttamaan nollataso maaperän pilaantumisessa.
15.4	Varmistaa vuoteen 2030 mennessä vuoriekosysteemien ja niiden biologisen monimuotoisuuden suojeleminen, jotta voidaan tukea niiden kykyä tarjota kestävä kehityksen kannalta olennaisia hyötyjä.
15.5	Ryhtyä kiireellisiin ja merkittäviin toimenpiteisiin luontaisten elinympäristöjen turmeltumisen vähentämiseksi, luonnon monimuotoisuuden katoamisen pysäyttämiseksi ja uhanalaisten lajien suojelemiseksi sekä niiden sukupuuttoon kuoleminen estämiseksi vuoteen 2020 mennessä.
15.6	Edistää geeniresurssien hyödyntämisestä saatavien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasavertaista jakautumista sekä edistää tällaisten resurssien asianmukaisia käyttömahdollisuuksia kansainvälisesti sovitulla tavoilla.
15.7	Ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin suojeltujen kasvien ja eläinten salametsästyksen ja -kaupan pysäyttämiseksi sekä puutua laittomien villieläinperäisten tuotteiden kysyntään ja tarjontaan.
15.8	Ottaa vuoteen 2020 mennessä käyttöön menetelmiä, joilla voidaan estää ja merkittävästi vähentää haitallisten vieraspeiräisten lajien vaikutuksia maa- ja vesiekosysteemeihin sekä pitää ensisijaisten lajien määrä kurissa tai karsia niitä.
15.9	Integroida vuoteen 2020 mennessä ekosysteemiin ja luonnon monimuotoisuuden liittyvät arvot kansalliseen ja paikalliseen suunnitteluun, kehitysprosesseihin ja köyhyyden vähentämisstrategioihin sekä -toimenpiteisiin.
15.a	Mobilisoida ja merkittävästi lisätä rahoitusta kaikista lähteistä luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojeleluun sekä kestävään käyttöön.
15.b	Mobilisoida merkittävästi resursseja kaikista lähteistä ja kaikilla tasoilla kestävä metsänhoidon rahoittamiseen sekä tarjota riittäviä kannustimia kehitysmaille tällaisen metsänhoidon sekä suojele- ja metsitystoimien edistämiseksi.
15.c	Lisätä maailmanlaajuisia tukea suojeltujen lajien salametsästyksen ja -kaupan vastaiseen taisteluun esimerkiksi parantamalla paikallisten yhteisöjen valmiuksia hankkia elantonsa kestäväillä tavoilla.
Tavoite 16. Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla.	
16.1	Vähentää merkittävästi kaikkia väkivallan muotoja ja niihin liittyviä kuolemantapauksia kaikkialla.
16.2	Lopettaa kaikki lapsiin kohdistuva pahoinpitely, hyväksikäyttö, ihmiskauppa ja kaikki väkivallan muodot sekä lasten kiduttaminen.
16.3	Edistää oikeusturvaa kansallisilla ja kansainvälisillä tasoilla sekä varmistaa kaikille yhtäläinen pääsy oikeuspalveluiden piiriin.
16.4	Vähentää vuoteen 2030 mennessä merkittävästi rahan sekä aseiden laittomia siirtoja, tehostaa varastetun omaisuuden palauttamista ja taistella kaikkea järjestäytyneen rikollisuuden muotoja vastaan.
16.5	Vähentää merkittävästi korruptiota ja lahjontaa kaikissa muodoissaan.
16.6	Kehittää tehokkaita, vastuullisia ja läpinäkyviä instituutioita kaikilla tasoilla.
16.7	Varmistaa joustava, kaikkia koskeva, osallistava ja edustava päätöksenteko kaikilla tasoilla.
16.8	Laajentaa ja vahvistaa kehitysmaiden osallistumista maailmanlaajuisiin hallinnointijärjestelmiin.
16.9	Taata vuoteen 2030 mennessä kaikille laillinen henkilöllisyys, kuten rekisteröinti syntyessä.
16.10	Taata julkinen tietojen saanti ja turvata perusvapaudet kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti.
16.a	Vahvistaa tärkeimpiä kansallisia instituutioita esimerkiksi kansainvälisen yhteistyön avulla, jotta väkivallan ehkäisemiseen ja terrorismin sekä rikollisuuden torjumiseen tarvittavia valmiuksia voidaan kehittää kaikilla tasoilla, erityisesti kehitysmaissa.
16.b	Edistää ja panna täytäntöön syrjinnän vastaisia lakeja ja kestävä kehityksen käytäntöjä.

Tavoite 17. Tukea vahvemmin kestäväen kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta.	
Rahoitus	
17.1	Vahvistaa kotimaisten resurssien mobilisointia esimerkiksi kehityksmaille kohdistettavan kansainvälisen tuen kautta, jotta ne voivat kehittää valmiuksiaan verojen ja muiden tuottojen keräämiseen.
17.2.	Kannustaa kehittyneitä maita toteuttamaan täysimääräisesti sitoutumisensa viralliseen kehitysapuun, esimerkiksi monien kehittyneiden maiden sitoutuminen tavoitteeseen siitä, että 0,7 prosentin osuus BKT:stä käytetään viralliseen kehitysapuun (ODA/GNI) kehityksmaille ja 0,15–0,2 prosenttia viralliseen kehitysapuun (ODA/GNI) vähiten kehittyneille maille.
17.3	Mobilisoida lisää rahoitusresursseja kehityksmaihiin useista lähteistä.
17.4	Auttaa kehitysmaita saavuttamaan pitkän aikavälin velanhoitokyky koordinoituilla käytännöillä, joiden tavoitteena on edistää velkarahoitusta, velkahelpotuksia ja velkojen uudelleenjärjestelyä tarpeen mukaan sekä puuttua erittäin velkaantuneiden maiden ulkoiseen velkaan velkakierriskin pienentämiseksi.
17.5	Ottaa vähiten kehittyneitä maita varten käyttöön investointien edistämiseen tähtäviä ohjelmia.
Teknologia	
17.6	Tehostaa pohjois-etelä- ja etelä-etelä-akselilla tapahtuvaa sekä kolmenvälistä alueellista ja kansainvälistä tieteeseen, teknologiaan ja innovaatioihin liittyvää yhteistyötä ja valmiuksia sekä kehittää tietojen jakamista keskinäisesti sovituin ehdoin, esimerkiksi parantamalla nykyisten mekanismien keskinäistä koordinoitua erityisesti YK:n tasolla sekä maailmanlaajuisen teknologiansiirtoa helpottavan mekanismin avulla.
17.7	Edistää ympäristöystävällisten teknologioiden kehittämistä, siirtoa ja levittämistä kehityksmaihiin suotuisin ehdoin, myös ilman täyttä vastiketta ja etuoikeutusti, jos näin keskinäisesti sovitaa.
17.8	Ottaa täysimääräisesti käyttöön teknologiapankki sekä tutkimus-, teknologia- ja innovaatiovalmiuksia kehittävä mekanismi vähiten kehittyneille maille vuoteen 2017 mennessä ja lisätä mahdollistavan teknologian, erityisesti tieto- ja viestintäteknologian, käyttöä. Valmiuksien kehittäminen
17.9	Tarjota kehityksmaille vahvistettua kansainvälistä apua tehokkaaseen ja kohdistettuun valmiuksien kehittämiseen, jotta kansallisia suunnitelmia kestäväen kehityksen tavoitteiden toimeenpanemiseksi voidaan tukea esimerkiksi pohjoisetelä- ja etelä-etelä-akselilla tapahtuvan sekä kolmenvälisen yhteistyön kautta.
Kauppa	
17.10	Edistää yleismaailmallista, sääntöihin perustuvaa, avointa, syrjimätöntä ja yhdenvertaista monenvälistä Maailman kauppajärjestön alaisuudessa toimivaa kauppaa muun muassa viemällä päätökseen Dohan kehitysohjelman alaiset neuvottelut.
17.11	Lisätä merkittävästi kehitysmaiden vientiä siten, että erityisesti vähiten kehittyneiden maiden osuus maailmanlaajuisesta viennistä voidaan kaksinkertaistaa vuoteen 2020 mennessä.
17.12	Taata vähiten kehittyneille maille viipymättä tulliton ja kiintiötön, pysyvä pääsy markkinoille Maailman kauppajärjestön päätösten mukaisesti esimerkiksi varmistamalla, että vähiten kehittyneistä maista tapahtuvaa tuontia koskevat etuuskohteluun oikeuttavat alkuperäsäännöt ovat läpinäkyviä ja yksinkertaisia sekä markkinoille pääsyä edistäviä. Järjestelmän ongelmat Poliittinen ja institutionaalinen yhtenäisyys
17.13	Parantaa maailmanlaajuisia makrotalouden vakautta muun muassa poliittisen koordinoinnin ja johdonmukaisuuden avulla.
17.14	Parantaa kestäväen kehitystä koskevan politiikan johdonmukaisuutta.
17.15	Kunnioittaa kunkin maan poliittista liikkumisvaraa ja johtoa köyhyyden poistamiseen ja kestäväen kehitykseen tähtäävän politiikan laatimisessa ja toteuttamisessa. Useiden sidosryhmien kumppanuudet
17.16	Tehostaa kestäväen kehityksen globaalia kumppanuutta ja täydentää sitä useiden sidosryhmien kumppanuuksilla, jotka jalkauttavat ja jakavat tietoja, asiantuntemusta, teknologiaa ja rahoitusresursseja kestäväen kehityksen tavoitteiden tueksi kaikissa maissa, erityisesti kehitysmaissa.
17.17	Kannustaa ja edistää tehokkaita julkisia, julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan välisiä kumppanuuksia niiden oman asiantuntemuksen ja resurssitietojen pohjalta. Tiedot, valvonta ja vastuut
17.18	Tehostaa vuoteen 2020 mennessä tukea kehitysmaiden, mukaan lukien vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden, valmiuksien kehittämiseksi siten, että laadukkaiden, ajantasaisten ja luotettavien, tulotason, sukupuolen, iän, rodun, etnisyyden, maahanmuuttaja-aseman, vammaisuuden, maantieteellisen sijainnin ja muiden kansallisissa konteksteissa merkittävien ominaisuuksien perusteella eriytettyjen tietojen saatavuutta voidaan merkittävästi parantaa.
17.19	Kehittää vuoteen 2030 mennessä kestäväen kehityksen etenemistä koskevia mittareita bruttokansantuotteen täydennykseksi nykyisten hankkeiden pohjalta sekä tukea tilastointivalmiuksien kehittämistä kehitysmaissa.

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
p. 0295 16001
info@vnk.fi
vnk.fi/julkaisut

ISBN Nid. 978-952-287-938-7
ISBN PDF 978-952-287-942-4
ISSN Nid. 2490-0796
ISSN PDF 2490-1164